

SPIS TREŚCI

WSTĘP	3
I. OCENA ZAGROŻENIA EPIDEMIOLOGICZNEGO.	4
II. JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ.	24
III. ZAPOBIEGAWCZY NADZÓR SANITARNY.	34
IV. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I MIEJSC WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI.	44
V. STAN SANITARNY PODMIOTÓW, W KTÓRYCH WYKONYWANA JEST DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA.	51
VI. WARUNKI SANITARNO – HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY.	55
VII. STAN SANITARNY PLACÓWEK NAUCZANIA I WYCHOWANIA.	59
VIII. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH.	68
IX. ODDZIAŁ LABORATORYJNY.	75
X.PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA	77

Szanowni Państwo

Realizując ustawowy obowiązek wynikający z zapisu art.12a ust. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej przedkładam Państwu coroczną informację o stanie bezpieczeństwa sanitarnego powiatu sandomierskiego za 2023 rok.

Tak jak w ubiegłych latach, nasz cel – ochrona zdrowia publicznego – pozostał niezmienny. Cel ten jest realizowany poprzez nadzór nad bezpieczeństwem zdrowotnym żywności, żywienia, wody pitnej, kosmetyków, kąpielisk.

Czuwamy również nad higieną środowiska, prawidłowymi warunkami pracy, warunkami nauczania oraz wychowania, także nad podmiotami gdzie świadczone są usługi zdrowotne.

Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadzi również działalność oświatowo – zdrowotną w obszarze promocji zdrowia, w tym zdrowego stylu życia realizując programy zdrowotne o różnym zakresie.

Naszą działalność znacząco wspomaga wdrażanie nowoczesnych rozwiązań informatycznych, pozwala to na bardziej efektywne prowadzenie wszystkich spraw.

Zoptymalizowana struktura stacji, fachowa kadra pozwalają na obiektywną ocenę stanu bezpieczeństwa sanitarnego uwzględniają zarówno istniejące jak i mogące pojawiać się zagrożenia dla ludzi. Pozwala również monitorować sytuację epidemiologiczną i podejmować niezbędne działania.

*Państwowy Powiatowy
Inspektor Sanitarny
w Sandomierzu
Leszek Zbrojkiewicz*

Sandomierz, marzec 2024rok.

I. OCENA ZAGROŻENIA EPIDEMIOLOGICZNEGO

W 2023 r. priorytetowym celem w zadaniach Państwowej Inspekcji Sanitarnej była ochrona zdrowia publicznego, realizowana w ramach działalności przeciwepidemicznej. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu na bieżąco monitorował sytuację epidemiologiczną w powiecie, prowadząc czynności o charakterze prewencyjnym i podejmując działania w zakresie ograniczenia transmisji wirusa w oparciu o obowiązujące akty prawne i zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2023 r. na bieżąco monitorowano sytuację epidemiologiczną w kraju i na świecie i podejmowano działania wynikające z aktualnej sytuacji epidemiologicznej w powiecie sandomierskim, związane m.in. z zapobieganiem, zwalczaniem oraz minimalizacją skutków COVID-19, a także zadania związane z trwającym od 24 lutego 2022 r. konfliktem zbrojnym w Ukrainie.

W ramach nadzoru nad wybranymi chorobami zakaźnymi i zakażeniami w Powiatowej Stacji Sanitarno - Epidemiologicznej w Sandomierzu:

- prowadzono rejestrację chorób zakaźnych zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych (ICD - 10) oraz Definicjami Chorób Zakaźnych w Unii Europejskiej,
- prowadzono stałą ocenę i analizę zachorowań oraz zakażeń mającą na celu:
  - wykrywanie i zwalczanie szczególnie niebezpiecznych chorób zakaźnych i zakażeń,
  - wykrywanie chorób nie występujących naturalnie w Polsce,
  - wykrywanie chorób, które mogą potencjalnie zostać zawleczone na teren powiatu sandomierskiego przez osoby powracające z zagranicznych podróży,
- przeprowadzano na bieżąco dochodzenia epidemiologiczne mające na celu określenie, wykrycie i unieszkodliwienie: przyczyn, rezerwuarów, źródeł oraz dróg szerzenia się chorób zakaźnych i zakażeń.
- w celu wykrycia biologicznych czynników chorobotwórczych wykonywano badania sanitarno-epidemiologiczne osób, które były narażone na zakażenie przez styczność z osobami zakażonymi lub chorymi. W związku z tym zgodnie z obowiązującymi procedurami, od określonych osób zlecano pobór prób materiałów do badań laboratoryjnych.
- udzielano instruktażu dotyczącego postępowania przeciwepidemicznego: w środowiskach osób chorych na określone choroby zakaźne w celu zainicjowania zachorowań prozdrowotnych u mieszkańców naszego powiatu,
- kontynuowano współpracę z Inspekcją Weterynaryjną w zakresie zapobiegania chorobom odzwierzęcym.
- prowadzono nadzór nad realizacją Programu Szczepień Ochronnych i dystrybucją szczepionek do przeprowadzania obowiązkowych szczepień ochronnych z wykorzystaniem Elektronicznego Systemu Nadzoru nad Dystrybucją Szczepionek (ESNDS).

- PPIS w Sandomierzu uczestniczył w przekazywaniu pobieranych od osób zakażonych SARS CoV- 2, próbek do badań genotypowania podtypu wirusa.

Dane epidemiologiczne w ramach nadzoru nad chorobami zakaźnymi, zbierano na podstawie zgłoszeń zachorowań otrzymywanych od lekarzy oraz zgłoszeń dodatnich wyników badań laboratoryjnych w kierunku biologicznych czynników chorobotwórczych z laboratoriów diagnostycznych.

W 2023 r. zarejestrowano łącznie **2321** przypadków chorób zakaźnych (2022 r. –4569), w tym 352 osób hospitalizowano (2022 r. –433).

Dochodzenia epidemiologiczne przeprowadzono w **1069** przypadkach zgłoszonych chorób zakaźnych, głównie dot. zakażeń SARS-CoV-2.

Ogólnie sytuację epidemiologiczną chorób zakaźnych w powiecie sandomierskim w 2023 r. należy uznać za dobrą i stabilną.

W 2023 r. nie rejestrowano przypadków Inwazyjnej Choroby Meningokokowej, encefalopatii gąbczastych, malarii, duru brzuszego, czerwonki bakteryjnej, wągrzycy, włośnicy, legionellozy tężca, krztuśca, błławicy, ostrego porażenia wiotkiego u dzieci w wieku od 0 do 14 lat, a także zachorowania na mpox i odry.

Nie rejestrowano jednostek chorobowych wymagających uruchamiania systemu wczesnego ostrzegania takich jak: błonica, botulizm, bruceloza, cholera, dżuma, ospa prawdziwa, wirusowe gorączki krwotoczne.

Szczegółową liczbę przypadków zachorowań i wskaźniki zapadalności na wybrane choroby zakaźne zarejestrowane na terenie powiatu sandomierskiego przedstawia tabela poniżej.

Tab. 1 Zachorowania i zapadalność na wybrane choroby zakaźne i zatrucia w powiecie sandomierskim w latach 2022-2023

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2022		2023	
		Liczba zachorowań	zapadalność *	Liczba zachorowań	zapadalność *
A02.0	Salmoneloza zatrucie pokarmowe	13	17,70	8	11,07
A04.4	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>E. coli</i> inną i bno	2	2,72	4	5,53
A04.7	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez <i>Clostridium difficile</i>	3	4,08	19	26,30
A04.8	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe inne określone	3	4,08	4	5,53
A04.9	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe inne nieokreślone	-	-	-	-
A04	Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	4	5,44	6	8,30

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2022		2023	
		Liczba zachorowań	zapadalność *	Liczba zachorowań	zapadalność *
A.07.1	Giardioza (lamblioza)	2	2,72	3	4,15
A05.9	Inne bakteryjne zatrucia pokarmowe ogółem nieokreślone	4	5,44	-	-
A08.0	Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez rotawirusy	38	51,75	12	16,61
A08.1	Wirusowe zakażenia jelitowe wywołane przez norowirusy	22	29,96	11	15,23
A08.2-3	Wirusowe zakażenia jelitowe inne określone	25	34,05	8	11,07
A08.4	Wirusowe zakażenia jelitowe nieokreślone	21	28,60	19	26,30
A08.0-4	Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2	42	57,20	16	22,15
A09	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe bno, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu ogółem	22	29,96	11	15,23
	Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe bno, o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu w tym u dzieci do lat 2	4	5,44	10	13,84
A38	Płonica (szkarlatyna)	9	12,24	23	31,84
A46	Choroba wywołana przez streptococcus pyogenes inwazyjna ogółem	1	1,36	3	4,15
A51	Kiła wczesna	-	-	2	2,76
	Inne postaci kiły i kiła nieokreślona	-	-	3	4,15
A69.2	Borelioza (choroba z Lyme)	37	50,39	46	63,68
Z24.2; Z28	Styczność i narażenie na wścieklicznę / potrzeba szczepień ¹¹⁾	30	40,86	28	38,76
B01	Ospa wietrzna	393	535,27	443	613,34
B06	różyczka	-	-	3	4,15
B15	Wirusowe zapalenie wątroby typu A	1	1,36	-	-
B18.0-1	Wirusowe zapalenie wątroby typu B– przewlekłe i bno	-	-	1	1,38
B18.3	Wirusowe zapalenie wątroby typu C przewlekłe i bno	1	1,36	2	2,76
Z21	Nowo wykryte zakażenia HIV	-	-	2	2,76
B26	Świnka (nagminne zapalenie przyusznic)	2	2,72	-	-
	Choroba wywołana przez streptococcus pneumoniae ogółem	1	1,36	5	6,92

Kod wg ICD-10	Jednostka chorobowa	2022		2023	
		Liczba zachorowań	zapadalność *	Liczba zachorowań	zapadalność *
A40.3	Choroba wywołana przez streptococcus pneumoniae inwazyjna posocznica	1	1,36	3	4,15
G00.9; G04.2	Bakteryjne zapalenie opon mózgowych i/ lub mózgu inne, nieokreślone	-	-	1	1,38
U.07.1-2	Covid 19	3700	5036,77	842	1165,8
J12.1;	Zakażenia RSV – ogółem **			28	38,76
J20.5 J21.0 B97.4	Zakażenia RSV -dzieci do lat 2**			11	15,23
J10-J11	Grypa test antygenowy			90	124,61

* obliczono na 100 tysięcy mieszkańców

**obowiązkowa rejestracja od 24.02.2023 r.;

Pogrubiono w przypadkach, gdy współczynnik zachorowalności wzrósł w porównaniu do 2022 roku.

(Źródło danych dla powiatu: Roczne sprawozdanie MZ-56, sporządzane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej)

1.Sytuacja epidemiologiczna wybranych jednostek chorobowych w powiecie sandomierskim.

• Choroba COVID-19

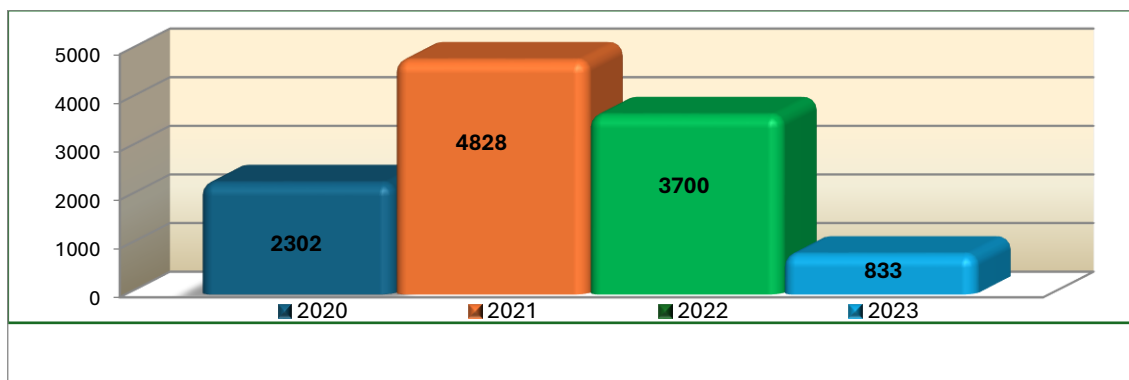
W lipcu 2023 ze względu na znaczący spadek liczby zakażeń spowodowanych SARS CoV-2, odwołano na terenie Polski stan zagrożenia epidemicznego spowodowany zakażeniami wirusem SARS-CoV-2. Poprzednie lata 2020-2022 były zdominowane przez pandemię koronawirusa SARS CoV-2. W związku z działaniami podejmowanymi w celu zapobiegania, przeciwdziałania i zwalczania wirusa SARS-CoV-2 pracownicy Stacji na bieżąco pracowali w systemach informatycznych SEPIS, EWP.

W roku 2023 zarejestrowano 832 przypadki zakażeń SARS CoV-2, (2022-3738, 2021 - 4828). Liczba zakażeń na SARS CoV-2 była w roku 2023 niedoszacowana, wiele zakażonych osób wykonywało testy zakupione w aptekach, które nie były raportowane do systemu tak jak w latach ubiegłych.

W 2023 r. zapadalność na COVID 19 w powiecie sandomierskim wyniosła 1165,8/100 tys. ludności, natomiast zapadalność dla województwa wynosiła 769,63/100 tys. ludności).

U większości zakażonych przebieg choroby był lekki lub średni. Ciężki przebieg choroby przeważnie dotyczył osób w starszym wieku z chorobami współistniejącymi.

Wykres 1. Ilość zakażeń SARS COV 2 w powiecie sandomierskim w latach 2020-2023

- **Grypa i RSV**

Rejestrowane w pierwszym półroczu 2023r. i w latach poprzednich przypadki „zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę” obejmowały (zgodnie z przyjętą definicją), zarówno zachorowania grypopodobne jak i ostre zakażenia dróg oddechowych, wywołane przez różne czynniki etiologiczne. Obowiązek rejestracji ww. zachorowań został zniesiony od lipca 2023r. Obecnie przypadki te są raportowane jednostkowo, przez podmioty lecznicze jako tzw. zdarzenia medyczne, bezpośrednio do systemów teleinformatycznych prowadzonych przez Centrum e-Zdrowie (Platforma P1). W związku z powyższym do 30.06.2023 r. zarejestrowano w PSSE w Sandomierzu ogółem 656 przypadków podejrzeń grypy i zachorowań grypopodobnych.

Od 25 lutego 2023 roku wprowadzono obowiązek rejestrowania zachorowań wywołanych wirusami grypy sezonowej oraz wirusem syncytialnym nabłonka oddechowego (RSV), w przypadku, gdy ich rozpoznanie zostało potwierdzone dodatnim wynikiem szybkiego testu antygenowego lub badań laboratoryjnych.

Zarejestrowano 90 przypadków grypy, które zostały potwierdzone testem antygenowym. Współczynnik zapadalności wynosiła 124,61/100 tys. ludności i była nieco niższy od zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (150,43/100tys. ludności).

Zakażeń wirusem RSV które zostały potwierdzone testem antygenowym zarejestrowano ogółem - 28 przypadków. Współczynnik zapadalności zakażeń wirusem RSV w powiecie sandomierskim wynosił 38,76/100 tys. ludności i był znacznie wyższy od współczynnika zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (15,59/100tys. ludności).

- **Krztusiec**

W roku 2023 w powiecie sandomierskim nie odnotowano zachorowań na krztusiec (ostatnie zarejestrowane zachorowania były w roku 2019 -2 przypadki). Dla porównania w województwie świętokrzyskim odnotowano ogółem 6 przypadków krztuśca (2 przypadki potwierdzone i 4 przypadki możliwe).

Przyjmuje się, że aktualne pozostają wnioski z Ogólnopolskiego Badania Epidemiologii Krztuśca prowadzonego przez NIZP – PZH w latach 2009 – 2011, według którego podawana

statystyka jest niedoszacowana – na jeden zgłoszony przypadek krztuśca może przypadać nawet kilkadziesiąt nierozpoznanych zachorowań we wszystkich grupach wiekowych.

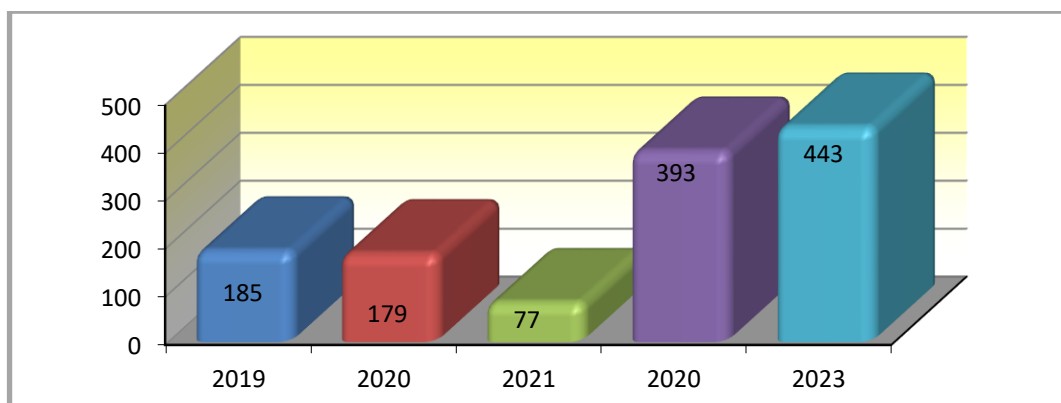
- **Ospa wietrzna**

Ospa wietrzna to choroba zakaźna wywołana przez wirusa ospy wietrznej *Varicella-zoster virus*. Źródłem zakażenia jest chory człowiek. Ospa wietrzna to ostra choroba zakaźna przebiegająca z charakterystyczną polimorficzną wysypką grudkowo-pęcherzykową.

W 2023 r. w powiecie sandomierskim zarejestrowano 443 zachorowań (w 2022 - 393). Zapadalność na ospę wietrzną w powiecie sandomierskim wynosiła 613,34/100 tys. ludności i była wyższa od zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (402,46/100tys. ludności).

Na utrzymującą się wysoką zapadalność wpływa również brak szczepienia przeciw ospie wietrznej w kalendarzu obowiązkowych szczepień ochronnych, z wyjątkiem wskazanych w PSO, wybranych grup dzieci do ukończenia 12 roku życia.

W 2023 roku przeciwko ospie wietrznej zaszczepiono w ramach szczepień zalecanych 74 dzieci (w 2022 – 133, w 2021- 73 dzieci).

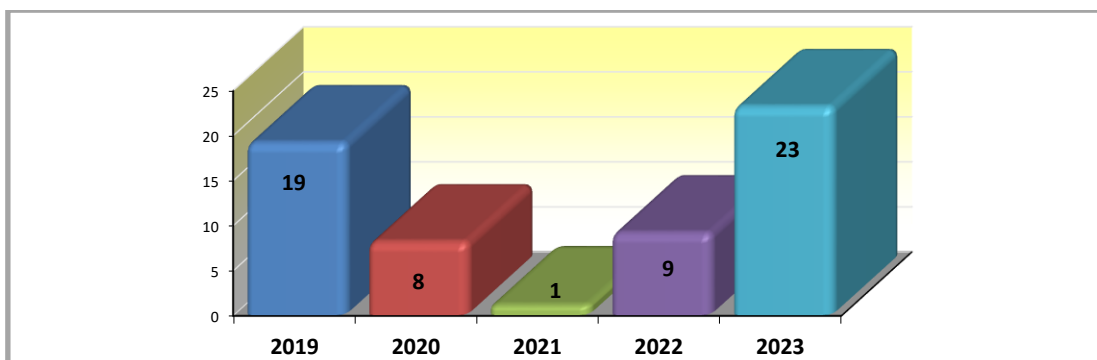
Wykres 2. Liczba zachorowań na ospę wietrzną w latach 2019-2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

- **Płonica**

Płonica (szkarlatyna) jest ostrą chorobą zakaźną wywołaną przez bakterie – paciorkowce hemolizujące grupy A. Płonica szerzy się drogą bezpośrednią (wskutek kontaktu z osobą kaszlącą bądź kichającą) lub pośrednio (przez przedmioty, zakażony pył lub żywność).

W 2023r. w powiecie sandomierskim zarejestrowano 23 przypadki zachorowań na płonicę, 18 przypadków zakwalifikowano jako przypadki możliwe a 5 przypadków to przypadki potwierdzone. Zapadalność na płonicę w 2023r w powiecie sandomierskim wyniosła 31,84/100tys. ludności, natomiast zapadalność dla województwa świętokrzyskiego wynosiła – 88,21/100tys.ludności.

Wykres 3. Liczba zachorowań na płonicę w latach 2019-2023 na terenie powiatu sandomierskiego

- **Różyczka**

Różyczka jest chorobą zakaźną wieku dziecięcego. Mogą jednak zachorować na nią osoby dorosłe, które nie były zaszczepione. Różyczka zwykle ma łagodny przebieg. Jest jednak niebezpieczna dla kobiet w ciąży ze względu na poważne wady, które powoduje u płodu.

W 2023r. w powiecie sandomierskim zarejestrowano 3 przypadki zachorowań na różyczkę, wszystkie 3 przypadki zostały zakwalifikowane jako przypadki możliwe. W roku 2022 w powiecie sandomierskim nie odnotowano zachorowań na różyczkę.

Zapadalność na różyczkę w 2023r w powiecie sandomierskim wyniosła 4,15/100tys. ludności natomiast zapadalność dla województwa świętokrzyskiego wynosiła – 0,34/100tys.ludności.

- **Odra**

Odra to choroba zakaźna wieku dziecięcego, choć zachorowania obserwuje się również u dorosłych. Odra wywoływana jest przez wirus należący do grupy Myxovirus. Szacuje się, że w populacji nieszczepionej (podatnej na zachorowanie) jeden chory zaraża średnio aż 12–18 osób. Po ekspozycji osoby podatnej na zakażenie ryzyko zachorowania wynosi 90–95%.

Zgodnie z aktualnymi danymi w 2023 roku - 23 kraje europejskie zgłosiły łącznie 2361 przypadków odry. Zdecydowaną większość przypadków zgłosiła Rumunia (1755), Austria (186), Wielka Brytania (183), Francja (118), Niemcy (82), Belgia (69), Włochy (44), Polska (36), Hiszpania (13) i Szwecja (11). Problem odry występuje również w pozostałych krajach - Chorwacja, Czechy, Dania, Finlandia, Węgry, Irlandia, Łotwa, Litwa, Holandia, Norwegia, Portugalia i Słowacja.

W bieżącym 2024 roku odnotowano w krajach UE/EOG 1861 nowych podejrzeń lub potwierdzonych przypadków, w tym 4 zgony z powodu odry. W Wielkiej Brytanii odnotowano natomiast ponad 7-krotny wzrost liczby przypadków odry w stosunku do analogicznego okresu w 2023 roku.

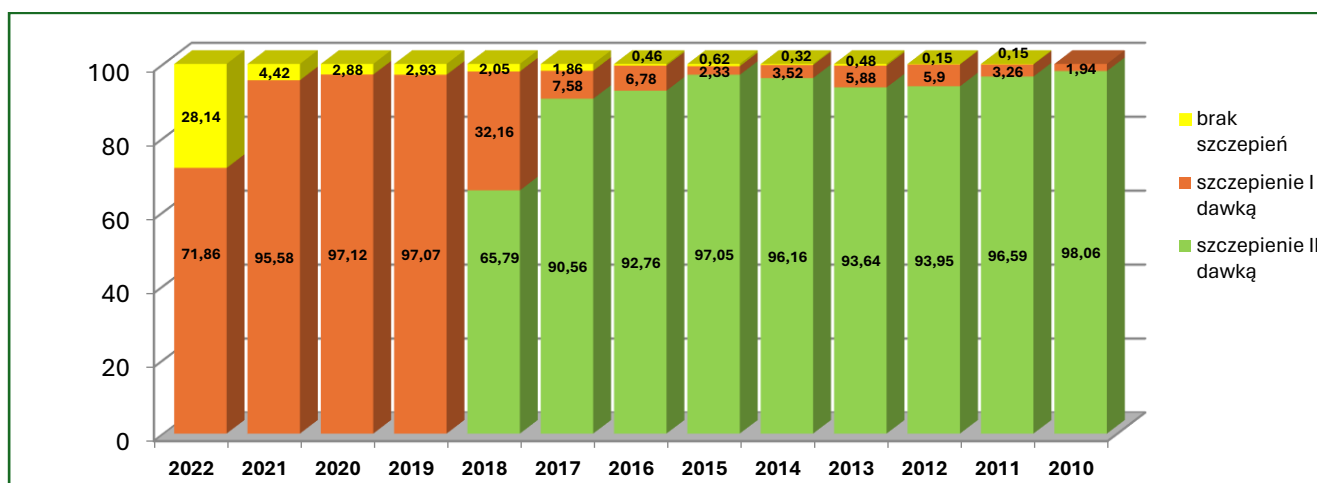
Na ten obraz nakłada się sytuacja w naszym kraju z danych opublikowanych przez NIZP-PZH w roku 2023 łącznie odnotowano w Polsce 36 zachorowań na odrę, w 2022r. - 27

przypadków, podczas gdy w roku 2021 było ich 13, w 2020 r. – 30. Natomiast w okresie od 1.01-29.02.2024 r. odnotowano już 15 przypadków (dla porównania w analogicznym okresie 2023 r. odnotowano 6 potwierdzonych przypadków zakażenia wirusem odrzy).

W powiecie sandomierskim w roku 2023 nie odnotowano zachorowań na odrę (ostatnie podejrzenie odrzy zgłoszono w 2022 roku – zachorowanie to zostało jednak wykluczone po przeprowadzonych w NIZP-PZH badaniach).

Choroby zakaźne nie znają granic. By powstrzymać rozprzestrzenianie się odrzy, odporność populacji musi wynosić co najmniej 95 %, niestety w 2022 r. wskaźnik wszczepialności w Polsce pierwszą dawką szczepionki skojarzonej przeciwko odrze, śwince i różyczce wynosił 90,9 % (w 2019- 92,6%). Wskaźnik wszczepialności drugą dawką, istotną dla uzyskania odporności populacyjnej u dzieci przed ukończeniem 6 roku życia, wyniósł 77,4%. Szczepienie przeciw odrze należy do szczepień obowiązkowych (bezpłatnych) podawanych w Polsce w 13-15 mies. życia oraz 6 roku życia. Skuteczność szczepienia po 2 dawkach szczepionki wynosi 98-99%, a odporność utrzymuje się do końca życia

Wskaźnik wszczepialności w powiecie sandomierskim obliczony na podstawie rocznego sprawozdania ze szczepień ochronnych (MZ-54) za rok 2023 przedstawia wykres.

Wykres 4 Wskaźnik wszczepialności na odrę, świnkę i różyczkę (szczepionka MMR) wg podanych dawek szczepionki u dzieci z terenu powiatu sandomierskiego.

(Źródło danych dla powiatu: Roczne sprawozdanie MZ-54, sporządzane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej)

Z powyższego wykresu wynika, iż poziom uodpornienia przeciwko odrze w powiecie sandomierskim nie jest optymalny. Obecnie szczepienie przeciwko odrze stanowi najpilniejszy priorytet, jednak konieczne jest również uzupełnienie pominiętych dawek innych szczepionek objętych programem szczepień ochronnych.

- **Nagminne zapalenie przyusznic (świnka)**

W 2023 r. w powiecie sandomierskim nie zarejestrowano przypadków zachorowań na nagminne zapalenie przyusznic (w roku 2022- 2 przypadki). W województwie świętokrzyskim odnotowano 28 przypadków zachorowań. Zachorowania te nie były potwierdzone badaniami laboratoryjnymi, zostały zarejestrowane jako przypadki możliwe. Zapadalność dla województwa świętokrzyskiego wynosiła 2,38/100 tys. mieszkańców.

- **Biegunki u dzieci do lat 2 (A04; A08; A09)**

(A04) Inne bakteryjne zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2, z wyłączeniem salmonelozy

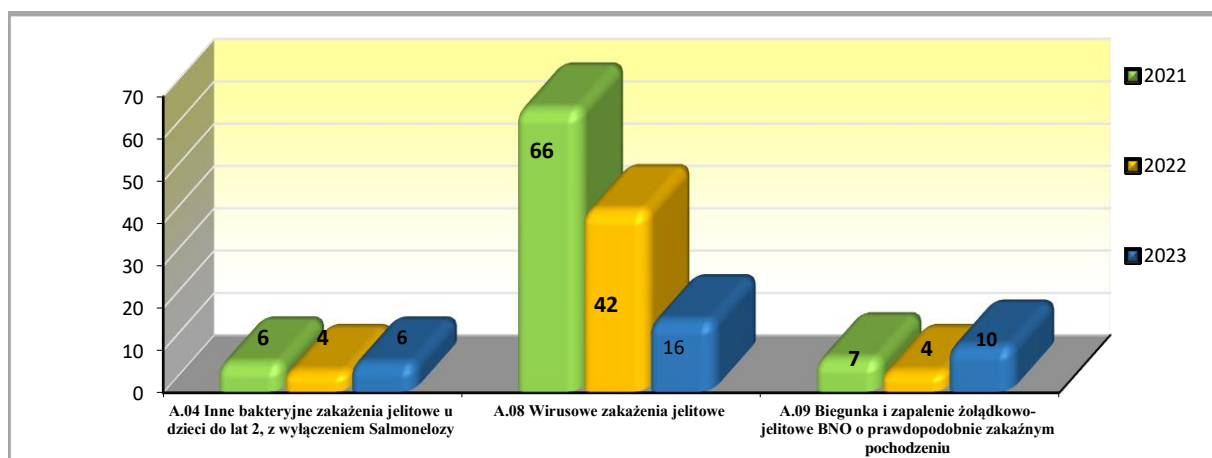
W 2023 w powiecie sandomierskim zarejestrowano 6 przypadków bakteryjnego zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2 (2022r. – 4 przypadki). Współczynnik zapadalności w roku 2023 dla powiatu wyniósł 8,30/100 tys. ludności i był wyższy od współczynnika zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (3,66/100 tys. ludności).

(A08.0-4) Wirusowe zakażenia jelitowe u dzieci do lat 2

W 2023 r w powiecie sandomierskim zarejestrowano 16 przypadków wirusowych zakażeń jelitowych u dzieci do lat 2 (2022-42). Współczynnik zapadalności w roku 2023 dla powiatu wyniósł 22,15/100 tys. ludności i był niższy od współczynnika zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (28,12/100 tys. ludności).

(A09) Biegunka i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do lat 2

W 2023r w powiecie sandomierskim zarejestrowano 10 przypadków zachorowań na biegunki i zapalenie żołądkowo-jelitowe BNO o prawdopodobnie zakaźnym pochodzeniu u dzieci do lat 2 (w 2022 - 4 przypadki). Współczynnik zapadalności w roku 2023 dla powiatu wyniósł 13,84/100 tys. ludności, a współczynnik zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (16,87/100 tys. ludności).

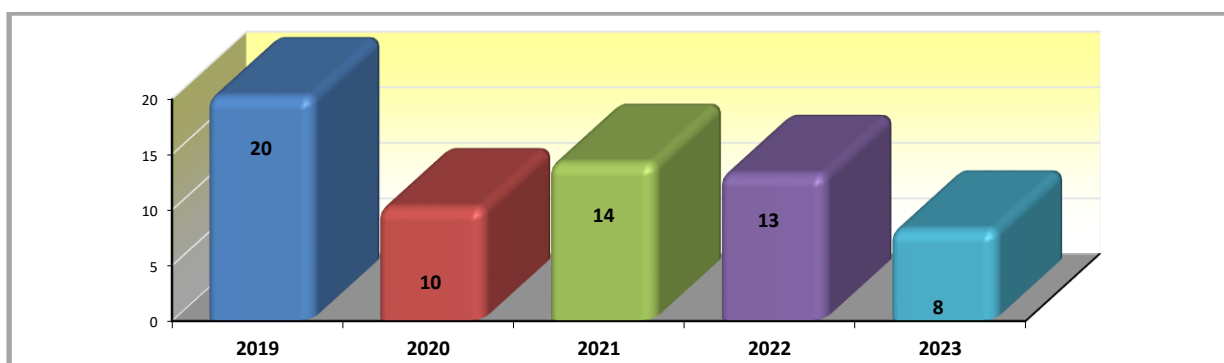
Wykres 5. Liczba zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 (A04; A08; A09) w latach 2020-2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

- **Salmonelozy –zatrucie pokarmowe.**

Do najczęściej spotykanych zatruc pokarmowych należą salmonelozy. To zatrucia wywołane przez bakterie – pałeczki Salmonella. U zdrowego człowieka zakażenie niewielką ilością bakterii może przebiegać bezobjawowo. Większa dawka zarazków wywołuje najczęściej kilkudniowe dolegliwości żołądkowo-jelitowe. Objawy chorobowe występują zwykle po 6 -72 godzinach, od spożycia zakażonej żywności i są to: bóle brzucha, gorączka, czasem nudności i wymioty.

W 2023 roku sytuacja epidemiologiczna zachorowań na salmonellozę w porównaniu do roku ubiegłego nie uległa pogorszeniu, na terenie powiatu sandomierskiego odnotowano 8 przypadków zachorowań na tę chorobę (2022-13). Współczynnik zapadalności na salmonellozę w powiecie sandomierskim w roku 2023 - wynosił 11,07/100tys. ludności, i był niższy od współczynnik zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (19,85/100 tys. ludności).

Z przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych wynika, że zakażeniom sprzyjają niewłaściwe warunki przechowywania żywności, nieodpowiednia obróbka termiczna żywności i brak dbałości o higienę przygotowywania potraw.

Wykres 6 Zachorowania na salmonelozy w latach 2019-2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

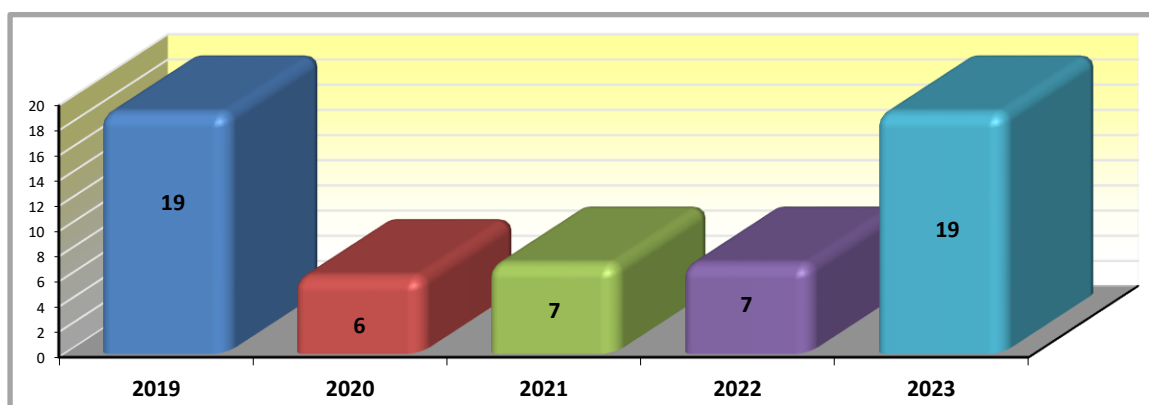
- **Zakażenia jelitowe wywołane przez Clostridium difficile**

Clostridium difficile jest bakterią występującą powszechnie w środowisku naturalnym (w glebie, w wodzie), a także w przewodzie pokarmowym niektórych gatunków zwierząt. U niemowląt i małych dzieci ta beztlenowa bakteria stanowi część flory fizjologicznej, nie wywołując zazwyczaj objawów choroby. U osób dorosłych *Clostridium difficile* jest przyczyną schorzeń przewodu pokarmowego o różnym stopniu nasilenia objawów. Powodować może łagodne biegunki, ale zarazem ciężkie zapalenia jelita grubego. Czynnikiem ryzyka zakażenia *Clostridium difficile* jest zaawansowany wiek, hospitalizacja oraz długotrwała antybiotykoterapia pacjenta, zwłaszcza antybiotykami o szerokim spektrum działania.

W 2023 roku w powiecie sandomierskim zarejestrowano 19 przypadków zakażenia *Clostridium difficile* (w roku 2022 – 7 przypadków). Powiatowy współczynnik zapadalności na inne bakteryjne zakażenia jelitowe wywołane przez *Clostridium difficile* wynosił 26,3/100

tys. ludności i był niższy od współczynnika zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (53,86/100 tys. ludności).

W SSDŚ w Sandomierzu zarejestrowano 3 ogniska, którego czynnikiem etiologicznym wywołującym zachorowania było *clostridium difficile*

Wykres 7 Zakazenia *Clostridium difficile* w latach 2019-2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

- **Ogniska chorób przenoszonych drogą pokarmową**

Choroby przenoszone drogą pokarmową to grupa jednostek chorobowych wywołanych różnymi czynnikami, a ich wspólną cechą jest droga zakażenia.

W 2023 roku w woj. świętokrzyskim zarejestrowano 5 ognisk chorób przenoszonych drogą pokarmową (w 2022 – 8). 4 - ogniska wystąpiły w SSDŚ w Sandomierzu, w 3 przypadkach czynnikiem etiologicznym wywołującym ognisko było *clostridium difficile* i 1 ognisko o nieustalonej etiologii. W pobranych badaniach w kierunku rota-, noro- adenowirusów nie wyhodowano patogenów chorobotwórczych.

1 - ogniska wystąpiły po spożyciu posiłków domowych przygotowywanych w mieszkaniu prywatnym Czynnikiem etiologicznym była *salmonella*. Narażonych na zachorowanie było 7 osób, zachorowało 2 osoby (dzieci).

- **Wirusowe zapalenie wątroby typu A**

Wirusowe zapalenia wątroby (WZW typ A) to choroba zakaźna wywołana przez hepatotropowy wirus HAV powodujące zapalenie wątroby (tzw. żółtaczka pokarmowa lub choroba brudnych rąk). W 2023 r. nie zarejestrowano na terenie naszego powiatu zachorowania na WZW typu A. W 2022 r. zarejestrowano 1 przypadek. (współczynnik zapadalności w roku 2022 dla powiatu wynosił -1,36/100 tys. ludności). W roku 2023 w województwie świętokrzyskim odnotowano 4 przypadki WZW typ A. Współczynnik zapadalności dla województwa wynosił - 0,34/100 tys. ludności.

- **Wirusowe zapalenie wątroby typu B.**

W 2023r. zarejestrowano 1 przypadek przewlekłego zachorowania na WZW typ B. Współczynnik zapadalności dla powiatu wynosił 1,38/100 tys. ludności powiatu i jest na poziomie współczynnika zapadalności dla woj. świętokrzyskiego (1,36/100 tys. ludności).

- **Wirusowe zapalenie wątroby typu C.**

W 2023 r. zarejestrowano 2 przypadki, zapadalność – 8,2/100 tys. ludności powiatu. Powiatowy współczynnik zapadalności wynosił 2,76/ 100 tys. ludności i był niższy od współczynnika zapadalności dla województwa świętokrzyskiego (3,83/100 tys. ludności). Zachorowania zostały wykryte podczas wykonywania badań kontrolnych i hospitalizacji z powodu innych jednostek chorobowych.

Choroby szerzące się drogą krwi wymagają stałego nadzoru. PPIS w Sandomierzu realizuje działania mające na celu poprawę sytuacji epidemiologicznej tych zachorowań poprzez wzmożony nadzór nad procesami dezynfekcji i sterylizacji przy zabiegach wykonywanych z naruszeniem ciągłości tkanek, propagowanie szczepienia p/ WZW B, a także prowadzenie akcji oświatowych na temat sposobów uniknięcia zakażeń HBV, HCV.

Z uwagi na brak swoistych metod zapobiegania zakażeniom HCV w drodze szczepień ochronnych, jedynie działania nieswoiste polegające na wdrażaniu i utrzymywaniu wysokich standardów higieniczno-sanitarnych wykonywania świadczeń medycznych oraz innych zabiegów przebiegających z naruszeniem ciągłości tkanek, mogą zapobiec szerzeniu się zachorowań na WZW C.

Realizowane są działania w zakresie bieżącego nadzoru sanitarnego, mające na celu poprawę warunków sanitarnych udzielania świadczeń zdrowotnych oraz w zakresie sterylizacji narzędzi i dezynfekcji pomieszczeń i urządzeń. Podmioty wykonujące działalność leczniczą są zobowiązane do opracowywania i wdrażania wewnętrznych procedur postępowania minimalizującego ryzyko szerzenia się zakażeń związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, w tym wywołanych przez wirus HCV, HBV, HIV i innych patogenów szerzących się drogą naruszenia ciągłości tkanek.

- **Zakażenia HIV i zachorowania na AIDS**

W roku 2023 na terenie powiatu sandomierskiego zarejestrowano 2 przypadki nowo wykrytego zakażenia HIV. Zakażenia wykryto u mężczyzn. W roku 2021 zarejestrowano również 2 przypadki nowo wykrytego HIV (w roku 2022 – nie odnotowano zakażeń). Współczynnik zapadalności w roku 2023 dla powiatu sandomierskiego wynosił 2,76/100 tys. ludności i był znacznie wyższy od współczynnika zapadalności dla województwa (0,76/100 tys. ludności). W 2023r. na terenie powiatu sandomierskiego nie zarejestrowano zachorowania na AIDS.

- **Kiła wczesna i inne postacie kiły, kiła nieokreślona.**

Kiła, to choroba wywołana przez bakterię, krętka bladego (*Treponema pallidum*). Do zakażenia dochodzi najczęściej drogą płciową. W roku 2023 w powiecie sandomierskim zarejestrowano ogółem 5 przypadków kiły. Współczynnik zapadalności dla powiatu wynosił 6,92/100 tys. ludności i był znacznie wyższy od zapadalności w województwie (1,61/100 100 tys. ludności). Zarejestrowane w PSSE Sandomierz zachorowania to 2 przypadki (kiła wczesna) i 3 przypadki to inne postaci kiły i kiła nieokreślona. 1 przypadek dot. kobiety, 4 przypadki to mężczyźni.

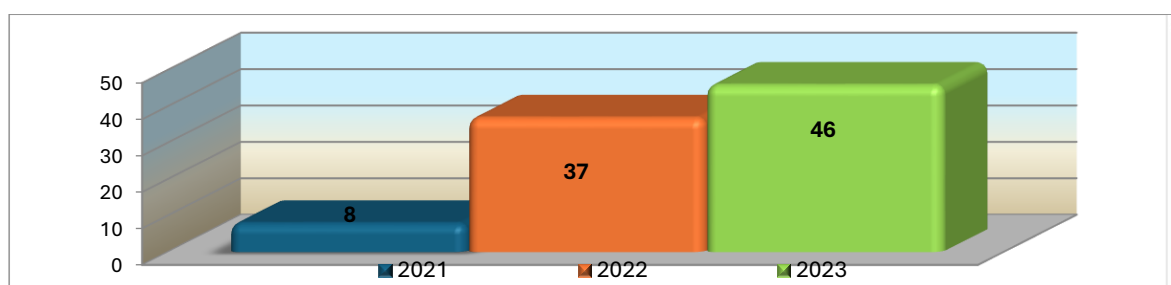

- **Borelioza**

Borelioza z Lyme to wieloukładowa choroba zakaźna, wywołana przez krętki *Borrelia burgdorferi*. Jest to przenoszone przez kleszcze zakażenie odzwierzęce. Na występowanie zachorowań na boreliozę mają wpływ prawdopodobnie 3 główne czynniki:

- spędzanie przez ludzi większej ilości czasu na spacerach, wycieczkach rowerowych, grzybobraniach;
- wyższe temperatury w zimie oraz na wiosnę sprzyjające większej przeżywalności i aktywności gryzoni (głównych żywicieli kleszczy) oraz powodujące wzrost aktywności biologicznej larw i nimf, co skutkuje wzrostem odsetka zakażonych kleszczy;
- szeroko dostępna diagnostyka laboratoryjna.

Rok 2023 to kolejny rok, w którym odnotowano wzrost rozpoznanych zachorowań na boreliozę. Zarejestrowano 46 przypadków boreliozy (w roku 2022- 37 przypadków, w 2021r.- 8). Współczynnik zapadalności na boreliozę w powiecie sandomierskim w 2023 – wynosił 63,68/100 tys. ludności i był znacznie wyższy do współczynnika dla województwa świętokrzyskiego (51,47/100 tys. ludności).

Wykres 8 Liczba zachorowań na boreliozę w latach 2021-2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

Ze względu na brak szczepionki przeciwko boreliozie, ważne jest upowszechnianie wiedzy nt. tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych (właściwa odzież, obuwie, stosowanie repelentów) i właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza. Szybkie i umiejętne usunięcie kleszcza znacznie zmniejsza ryzyko ewentualnego zakażenia. Chociaż nie jest dostępna szczepionka przeciwko boreliozie, istnieje możliwość zaszczepienia się przed kleszczowym zapaleniem mózgowym – chorobie również przenoszonej przez kleszcze.

- **Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae*, inwazyjna**

Inwazyjną Chorobę Pneumokokową wywołuje bakteria *Streptococcus pneumoniae* będąca przyczyną wielu zespołów klinicznych zależnie od miejsca zakażenia. Przebieg choroby jest zróżnicowany od średnio ciężkich (często nawracających zakażeń górnych dróg oddechowych) do ciężkiej (inwazyjnej postaci zapalenia płuc z posocznicą o powikłanym przebiegu). W roku 2023 w powiecie sandomierskim zarejestrowano ogółem 5 przypadków choroby wywołanej przez *streptococcus pneumoniae* inwazyjna.

Postać choroby to - 3 posocznice i po 1 przypadku zapalenie opon mózgowych i zapalenie płuc (w roku 2022 zarejestrowano 1 przypadek (posocznica).

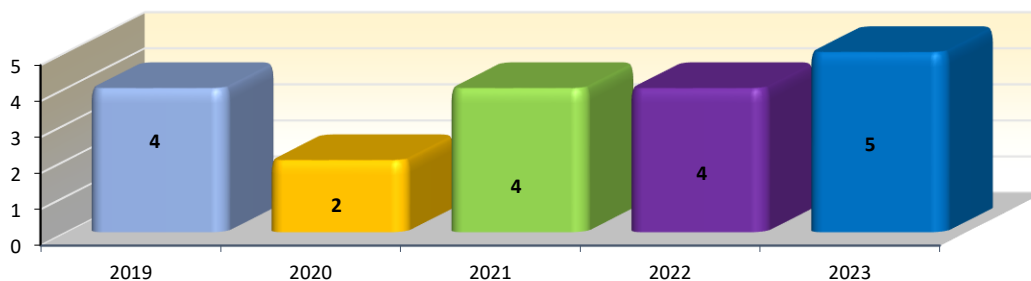
Zdiagnozowano posocznice w 3 przypadkach, 1 zapalenie opon mózgowo rdzeniowych oraz w 1 przypadku nie określono choroby. Dla porównania w roku 2022 –zdiagnozowano u 1osoby (posocznica).

Współczynnik zapadalności w roku 2023 dla powiatu wynosił 6,92/100 tys. ludności i jest niższe od współczynnika zapadalności dla województwa (7,5/100 tys. ludności).

• Gruźlica

W 2023 roku w powiecie sandomierskim zarejestrowanych było **5** nowych przypadków zachorowań lub podejrzeń gruźlicy (w 2022 – 4 przypadki), a współczynnik zapadalności wynosił 6,92/100 tys. ludności (w 2022 – 5,44/100 tys. ludności). Zachorowania dotyczyły mężczyzn.

Nie odnotowano zachorowań wśród dzieci i młodzieży. Gruźlica nadal stanowi poważny problem zdrowia publicznego, zwłaszcza gruźlica MDR (wielolekooporna). Zgodnie z ustawą o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych chorzy na gruźlicę podlegają obowiązkowemu leczeniu, a osoby chore na gruźlicę w okresie prątkowania oraz osoby z uzasadnionym podejrzeniem o prątkowanie dodatkowo obowiązkowej hospitalizacji, osoby ze styczności z chorymi na gruźlicę w okresie prątkowania podlegają nadzorowi epidemiologicznemu, badaniom klinicznym i diagnostycznym.

Wykres 9. Zachorowania na gruźlicę (zarejestrowane w rejestrze PSSE) w latach 2019-2023.

W 2023 r. w powiecie sandomierskim, podobnie jak w roku 2022 dominowała gruźlica układu oddechowego.

Rozkład zachorowań na gruźlicę wg miejsca zamieszkania przedstawia tabela 2.

Gruźlica jest chorobą zakaźną ludzi i zwierząt występującą na całym świecie. Najważniejszą metodą zapobiegania szerzenia się gruźlicy w społeczeństwie jest wczesne wykrycie choroby i natychmiastowe leczenie.

Tabela.2. Ilość zachorowań na gruźlicę latach 2016-2022 wg gmin powiatu sandomierskiego

m. zamieszkania	2019	2020	2021	2022	2023
m.Sandomierz	3	1	-	2	-
Gmina Koprzywnica	-	-	1	-	1
Gmina Samborzec	-	-	-	-	1
Gmina Dwikozy	-	-	-	1	1
Gmina Klimontów,	1	-	1	-	-
Gmina Wilczyce	-	-	1	-	-
Gmina Obrazów	-	1	-	-	-
Gmina Zawichost	-	-	1	1	-
Gmina Łoniów	-	-	-	-	1
Razem powiat	4	2	4	4	5

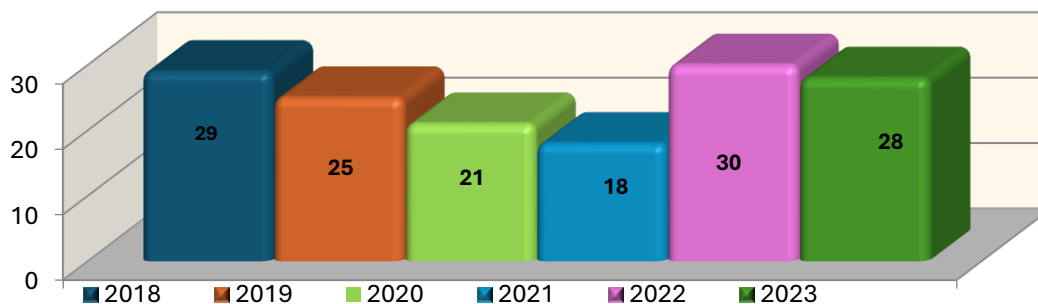
- **Przypadki pokąsania osób przez zwierzęta podejrzane o wściekliznę lub zanieczyszczenie śliną tych zwierząt.**

Wścieklizna jest wirusową chorobą odzwierzęcą objawiająca się ostrym zapaleniem mózgu i rdzenia, niemal zawsze prowadzącą do śpiączki i śmierci. Źródłem zakażenia są chore zwierzęta, np. psy, koty, dzikie zwierzęta drapieżne, nietoperze, sarny, krowy, wiewiórki. Do zakażenia dochodzi poprzez kontakt śliny chorego zwierzęcia z zranioną skórą lub błoną śluzową człowieka.

W 2023 roku zarejestrowano na terenie powiatu sandomierskiego 110 przypadków pokąsań przez zwierzęta (2022- 97, 2021- 81, 2020- 86).

W roku 2023 uodporniono poekspozycyjnie przeciwko wściekliznie 28 osób (2022 -30 osób). W każdym przypadku kwalifikacji do szczepień poekspozycyjnych przeciwko wściekliznie po pogryzieniu, podrapaniu lub oślinieniu przez zwierzęta dokonuje lekarz specjalista chorób zakaźnych. Na terenie powiatu sandomierskiego nie ma poradni chorób zakaźnych – wszystkie szczepione osoby szczepione były w poradniach w Mielcu i Kielcach.

Większość osób została zaszczepiona z powodu braku możliwości wykluczenia choroby u zwierzęcia lub z braku możliwości poddania zwierzęcia obserwacji weterynaryjnej.

Wykres 10 Liczba osób szczepionych p/wścieklicznie ponarażeniowo w latach 2018- 2023 na terenie powiatu sandomierskiego.

W ramach monitoringu chorób odzwierzęcych Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu ściśle współpracuje z Powiatowym Lekarzem Weterynarii. W przypadku pokąsań przez zwierzęta na terenie powiatu sandomierskiego PPIS w Sandomierzu przekazuje poszczególne sprawy dotyczące (zwierząt) do dalszego prowadzenia powiatowemu Lekarzowi Weterynarii. Ponadto w przypadku zachorowań co najmniej 2 osób, gdzie zachodzi podejrzenie, że źródłem zachorowania lub zakażenia pokarmowego są zwierzęta lub środki spożywcze pochodzenia zwierzęcego PPIS w Sandomierzu zgłasza ten fakt Powiatowemu Lekarzowi Weterynarii oraz w razie potrzeby współpracuje z nim w celu zwalczania tych zachorowań lub zakażeń.

2. Realizacja programu szczepień ochronnych

W roku 2023 Państwowa Inspekcja Sanitarna kontynuowała na terenie powiatu nadzór nad realizacją obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych. Na terenie powiatu sandomierskiego w 2023 r. szczepieniom w ramach realizacji Programu Szczepień Ochronnych podlegała populacja 12926 dzieci i młodzieży do lat 19. Ogółem na potrzeby realizacji Programu Szczepień Ochronnych wydano z magazynu PSSE w Sandomierzu - 11017 preparatów szczepionkowych). Szczepienia ochronne w 24 punktach szczepień prowadziło 18 świadczeniodawców. Szczepienia wykonują pielęgniarki i położne, które ukończyły kurs immunoprofilaktyki. Punkty szczepień spełniają wymogi gabinetu zabiegowego i zapewniają prawidłowe warunki chłodnicze do przechowywania preparatów szczepionkowych.

W roku 2023 rozpoczęto w ramach powszechnego programu szczepień - szczepienia przeciw Human Papilloma Virus (HPV). HPV to nazwa ludzkiego wirusa brodawczaka, który odpowiada za zachorowania na raka szyjki macicy, a także inne choroby nowotworowe również u mężczyzn. Powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV jest skierowany do dziewczynek i chłopców w wieku 12 i 13 lat. W roku 2023 ze szczepień mogły skorzystać dzieci urodzone w 2010 i 2011 r. ogółem. Z magazynu PSSE Sandomierz do Punktów Szczepień wydano ogółem 412 preparatów szczepionkowych do realizacji szczepień przeciw HPV.

W roku 2023 PPIS w Sandomierzu prowadził wśród młodzieży akcje edukacyjno-informacyjną dotyczącą szczepień ochronnych. Prelekcje na temat szczepień przeprowadzono w 5 szkołach średnich z terenu miasta Sandomierza.

- **Szczepienia obowiązkowe.**

Wykonawstwo szczepień ochronnych obowiązkowych wśród dzieci i młodzieży w 2023 roku na terenie powiatu sandomierskiego utrzymuje się na wysokim poziomie, zapewniającym odporność zbiorowiskową, jednakże od kilku lat obserwowana jest tendencja malejąca. Np. w 2023 r. zaszczepiono całkowicie 90,09% dzieci w trzecim roku życia, 9,73 % zaszczepiono jedynie częściowo, a 0,18 % nie zaszczepiono w ogóle. W 2022 r. było odpowiednio 90,04 %, 9,74% i 0,57 % takich dzieci.

Wykonawstwo szczepień obowiązkowych w 2023 r. w porównaniu do analogicznego wykonawstwa w latach 2020-2023 w powiecie sandomierskim przedstawia tabela 3. Pogrubiono czcionkę w pozycjach w których wszczepialność spadła w porównaniu z rokiem 2022.

Tabela 3. Wykonawstwo szczepień obowiązkowych zgodnie z PSO w rocznikach podlegających szczepieniu w powiecie sandomierskim w latach 2020 ÷ 2023

Szczepienie	Rocznik	Rodzaj szczepienia	Wykonawstwo w powiecie w 2020r	Wykonawstwo w powiecie w 2021r	Wykonawstwo w powiecie w 2022r	Wykonawstwo w powiecie w 2023r
BCG	2023	<i>Szczepienie noworodkowe</i>	99,28%	99,8%	97,05%	98,53%
p/WZW B	2023	<i>Szczepienie podstawowe</i>	87,34%	85,11%	87,96%	85,50%
	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	99,02%	98,65%	99,11%	98,29%
p/streptococcus pneumoniae	2023	<i>Szczepienie pierwotne</i>	58,46%	60,66%	63,64%	58,72%
	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	95,14%	97,15%	97,52%	94,46%
p/ hameophilus influenzae	2023	<i>Szczepienie pierwotne</i>	47,59%	49,81%	50,23%	43,24%
	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	96,92%	96,64 %	96,99%	96,59%
p/rotawirusom*	2023	<i>Szczepienie podstawowe</i>	-	52,02%	53,86%	50,12%
	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	-	-	89,36%	85,07%
p/ błonicy tężcowi krztuścowi	2023	<i>Szczepienie pierwotne</i>	47,59%	49,81 %	50,23%	43,24%
	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	96,92%	96,64%	96,99%	96,59%

Szczepienie	Rocznik	Rodzaj szczepienia	Wykonawstwo w powiecie w 2020r	Wykonawstwo w powiecie w 2021r	Wykonawstwo w powiecie w 2022r	Wykonawstwo w powiecie w 2023r
p/Odra świnka różyczka	2022	<i>Szczepienie podstawowe</i>	80,74%	76,54%	73,94%	71,86%
	2021		95,98%	95,68%	96,13%	95,58%
p/Odra świnka różyczka 6 rok życia	2018	<i>rewakcyjnacja</i>	70,56%	73,43%	63,15%	65,79%
	2017		84,83%	76,93%	79,27%	90,56%
p/poliomyelitis	2023	<i>Szczepienie pierwotne</i>	47,59%	49,81 %	50,23%	43,24%
	2022	<i>Szczepienie pierwotne lub uzupełniające</i>	96,92%	96,64%	96,99%	96,59%
DTaP +poliomyelitis (6 rok życia)	2018	<i>Szczepienie I przypominające</i>	82,39%	71,90%	64,98%	67,25%
	2017		95,89%	95,95%	91,42%	92,13%
p/błonicy tężcowi krztuścowi (14 rok życia)	2010	<i>Szczepienie II przypominające</i>	86,25%	80,0%	75,32%	85,71%
	2009		95,44%	95,63%	93,67%	95,13%
p/błonicy tężcowi (19 rok życia)	2005	<i>Szczepienie III przypominające</i>	73,16%	72,15%	74,81%	80,09%
	2004		90,01%	91,09%	89,11%	88,94%

* *szczepienie obowiązkowe od roku 2021*

Źródło danych dla powiatu: Roczne sprawozdanie MZ-54 za rok 2023, sporządzane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej)

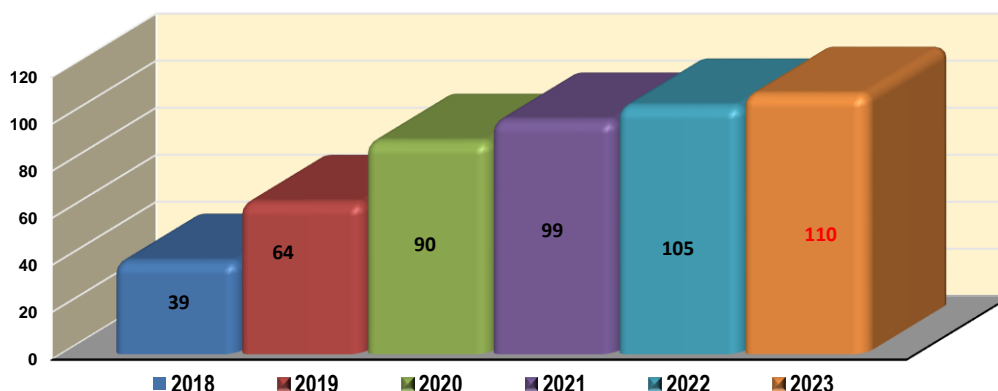
Na terenie powiatu, podobnie jak w całym województwie i kraju, narasta problem osób uchylających się od szczepień. Z roku na rok przybywa liczba osób, które odmawiają szczepienia. Ta niepokojąca tendencja może w przyszłości niekorzystnie wpłynąć na sytuację epidemiologiczną i być powodem wzrostu zachorowań niektórych chorób zakaźnych objętych Programem Szczepień Ochronnych. Warunkiem osiągnięcia odporności w skali populacji jest bowiem wysoki odsetek zaszczepionych osób (co najmniej ok. 95%). Ich realizacja staje się obecnie ogromnym wyzwaniem, gdyż wielu rodziców rezygnuje ze szczepienia swoich dzieci.

Wg informacji uzyskiwanych z placówek medycznych przyczyną uchylania się od obowiązku szczepień ochronnych są nasilające się w ostatnich latach działania ruchów antyszczepionkowych, wpływ środowisk propagujących medycynę alternatywną lub przyczyna odmowy była nieznana. Jednakże PPIS zwraca uwagę, iż to przede wszystkim lekarze POZ odgrywają ważną rolę w kształtowaniu właściwych postaw rodziców wobec szczepień, zwłaszcza w przypadku rodziców mających wątpliwości dotyczące wykonywania szczepień

u swoich dzieci. Od ich reakcji i umiejętności poprowadzenia rozmowy zależy, czy dziecko opuści gabinet zaszczepione, a rodzice – uspokojeni.

Liczba osób uchylających się od szczepień ochronnych na koniec 2023r. na terenie powiatu sandomierskiego wynosiła 110 dzieci. (2022- 105)

Wykres 11. Liczba dzieci zgłoszonych jako uchylające się od obowiązkowych szczepień ochronnych w latach 2018-2023

Powszechne szczepienia są gwarantem odporności populacyjnej – chronią nas przed zakażeniami i powrotem epidemii groźnych chorób. Niewykonanie obowiązkowych szczepień to zagrożenie nie tylko dla dzieci, których rodzice odmawiają szczepień. To także ogromne niebezpieczeństwo dla osób, które nie mogą być zaszczepione ze względów zdrowotnych.

- **Szczepienia zalecane**

Szczepienia zalecane (odpłatne) to szczepienia nieobowiązkowe, które znacząco uzupełniają ochronę przed groźnymi chorobami. Do nich zaliczamy szczepienia przeciwko: pneumokokom i meningokokom typu C, ospie wietrznej, wirusowemu zapaleniu wątroby typu A i typu B, odkleszczowemu zapaleniu opon mózgowych, grypie, ludzkiemu wirusowi brodawczaka, żółtej gorączce, wścieklicznie

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę wykonanych, wybranych szczepień zalecanych (wg.MZ-54) w powiecie sandomierskim w latach 2017 -2023

Tabela 4. Liczba wykonanych, wybranych szczepień zalecanych we wskazanych grupach wiekowych (wg.MZ-54) w powiecie sandomierskim w latach 2017 -2023

Rodzaj szczepienia zalecanego wg. choroby, przeciw której wykonano szczepienie	Liczba zaszczepionych w poszczególnych latach						
	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Ospa wietrzna	40	67	62	57	73	133	74
Tęžec	1253	1363	1414	1264	920	1330	1466
Zakażenia <i>Streptococcus pneumoniae</i>	301	280	81	145	20	11	38
Kleszczowe zapalenie mózgu	26	116	58	38	18	16	8
WZW typ A	9	17	18	15	-	5	6
Grypa	2220	2154	2133	2140	1676	1892	1942
Zakażenia <i>Neisseria meningitidis</i>	94	205	168	231	215	121	145

(Źródło danych dla powiatu: Roczne sprawozdanie MZ-54, sporządzane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej)

W roku 2023 rozpoczęto w ramach powszechnego programu szczepień - szczepienia przeciw Human Papilloma Virus (HPV). HPV to nazwa ludzkiego wirusa brodawczaka, który odpowiada za zachorowania na raka szyjki macicy, a także inne choroby nowotworowe. Powszechny program bezpłatnych szczepień przeciw HPV jest skierowany do dziewczynek i chłopców w wieku 12 i 13 lat.

W roku 2023 ze szczepień mogły skorzystać dzieci urodzone w 2010 i 2011 r. ogółem. Z magazynu PSSE Sandomierz do Punktów Szczepień wydano ogółem 412 preparatów szczepionkowych do realizacji szczepień przeciw HPV.

- **Niepożądane odczyny poszczepienne**

Niepożądany odczyn poszczepienny (NOP - jest to nieprawidłowa reakcja organizmu, mająca związek z podaną szczepionką.

W roku 2023 lekarz terenu z powiatu sandomierskiego zgłosili wystąpienie – 1 niepożądanego odczynu poszczepiennego (w 2022- 6). Zgłoszony odczyn, zostały zakwalifikowane przez lekarza jako łagodny.

Wnioski:

W roku 2023 na terenie powiatu sandomierskiego sytuację epidemiologiczną w zakresie chorób zakaźnych, można określić jako stabilną. Nie obserwowano epidemicznego występowania chorób zakaźnych, nie rejestrowano przypadków chorób wymagających uruchamiania systemu wczesnego ostrzegania takich jak: cholera, dżuma, ospa prawdziwa. Lekarze w zdecydowanej większości zgłaszają niezwłocznie zachorowania/zakażenia za pomocą systemu

teleinformatycznego (EpiBaza, SEPIS), w związku z tym pracownicy PSSE w Sandomierzu bez zbędnej zwłoki mogą przeprowadzić dochodzenie epidemiologiczne. Jest to niezbędne do ustalenia źródła zakażenia i przecięcia dróg szerzenia się danej choroby zakaźnej.

W systemie Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest zapewniona całodobowa możliwość kontaktu telefonicznego społeczeństwa z Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Sandomierzu poprzez dyżurny telefon alarmowy oraz e-sanepid (SEPIS).

W 2024 roku Inspekcja Sanitarna kontynuować będzie bieżącą działalność przeciwepidemiczną oraz nadzór epidemiologiczny w zakresie zapobiegania, a także zwalczania zakażeń i chorób zakaźnych wymienionych w ustawie z dnia 5 grudnia 2008r. o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi, poprzez:

- bieżące monitorowanie sytuacji epidemiologicznej w powiecie sandomierskim;
- nadzoru nad podległymi podmiotami leczniczymi w celu zapewnienia właściwych warunków sanitarno-higienicznych w zakresie prowadzonej działalności;

Szczepienia ochronne są najbardziej efektywnymi działaniami profilaktycznymi, które chronią nas przed wieloma groźnymi chorobami zakaźnymi. Jednakże obserwowana jest tendencja spadkowa wykonawstwa szczepień ochronnych. Spadek wykonawstwa szczepień ochronnych spowodowany jest w znacznej mierze uchylaniem się przez rodziców od obowiązku szczepień ochronnych, działaniem ruchów antyszczepionkowych poprzez rozpowszechnianie w social mediach fałszywych informacji.

W roku 2024 Inspekcja Sanitarna zwiększy działania mające na celu wzrost wszczepialności zgodnie z obowiązującym programem szczepień ochronnych. Najwłaściwszym będzie położenie większego nacisku na edukację społeczeństwa i przedstawienie skutków nieszczepienia. **Obecnie szczepienie przeciwko odrze stanowi najpilniejszy priorytet, jednak konieczne jest również uzupełnienie pominiętych dawek innych szczepionek objętych programem szczepień ochronnych.**

Skuteczne działania w przypadku zagrożeń bezpieczeństwa sanitarno-epidemiologicznego wymagają doskonalenia i aktualizacji posiadanych procedur.

II. JAKOŚĆ WODY DO SPOŻYCIA I CIEPŁEJ WODY UŻYTKOWEJ

1. Wprowadzenie.

Państwowa Inspekcja Sanitarna na terenie powiatu sandomierskiego prowadzi nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi na podstawie ustawy z dnia 14 marca 1985 roku o Państwowej Inspekcji Sanitarnej i ustawy z dnia 7 czerwca 2001 roku o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzeniu ścieków. Wymagania jakim powinna odpowiadać jakość wody, sposób oceny jej przydatności do spożycia oraz sprawowanie nad nią nadzoru określa rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia

2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, (Dz. U. z 2017 r., poz. 2294).

Nadzór sanitarny nad jakością wody w okresie sprawozdawczym prowadzono we wszystkich zewidencjonowanych wodociągach, zgodnie z planem działania, opracowanym na 2023 rok, zatwierdzonym przez Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego. Częstotliwość poboru próbek w 2023 r. ustalono na podstawie rocznej wielkości produkcji w 2022 roku w przeliczeniu na wody w m³ /dobę.

Na terenie powiatu sandomierskiego wodociągi oraz inne podmioty zaopatrujące ludność w wodę w 100% zasilane są z ujęć głębinowych.

Próbki wody do badań laboratoryjnych pobierano w stałych punktach poboru tzw. punktach zgodności, uzgodnionych z zarządcami i właścicielami urządzeń wodnych. Badania wody realizowane były w oparciu o monitoring kontrolny (parametry grupy A), monitoring przeglądowy (parametry grupy B) oraz w miarę potrzeb wynikających z bieżącego nadzoru sanitarnego.

Badania laboratoryjne wody w ramach sprawowanego bieżącego nadzoru sanitarnego prowadzone są w 2 akredytowanych laboratoriach Państwowej Inspekcji Sanitarnej, tj.:

- Wojewódzkiej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Kielcach (w ramach monitoringu przeglądowego),
- Powiatowej Stacji Sanitarno – Epidemiologicznej w Sandomierzu (w ramach monitoringu kontrolnego).

Administratorzy wodociągów prowadzą badania laboratoryjne wody w ramach kontroli wewnętrznej w laboratoriach o udokumentowanym systemie jakości, zatwierdzonym przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

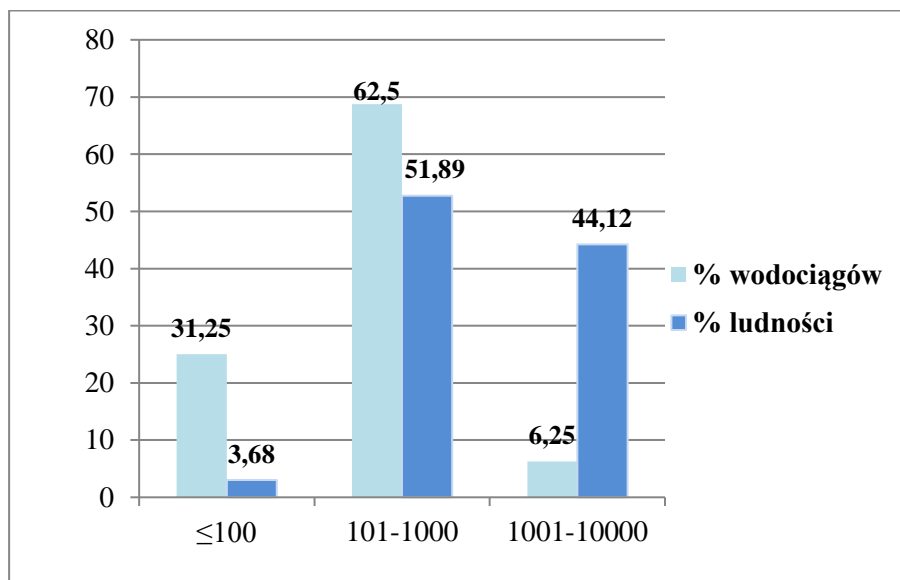
W 2023 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna w powiecie sandomierskim skontrolowała 16 wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę (100%) oraz 6 innych podmiotów zaopatrujących w wodę (7 w ewidencji – wodociąg TB FRUIT w Dwikozach nie był oceniany z uwagi, iż zakład w roku sprawozdawczym nie prowadził działalności), czyli 95,7% znajdujących się w ewidencji.

Wodę spełniającą wymagania określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia dostarczało 100% skontrolowanych wodociągów oraz 100% skontrolowanych innych podmiotów zaopatrujących w wodę.

Według danych za 2023 r. z wody dostarczanej przez wodociągi zbiorowego zaopatrzenia (16 wodociągów na terenie powiatu sandomierskiego) korzystało ogółem 66,971 tys. stałych mieszkańców (ok. 94%). Natomiast z wody dostarczanej z wodociągów ościennych gmin korzystało ogółem 4,405 tys. mieszkańców (ok. 6%), tj.: z wody kupowanej z powiatu opatowskiego – 2,815 tys. (ok. 4%) i powiatu staszowskiego – 1,59 tys. (ok. 2%).

Z wody dostarczanej przez wodociągi nadzorowane, spełniającej stawiane wymagania, bądź warunkowo przydatnej do spożycia w 2023 r. korzystało 100 % zaopatrywanej ludności.

Inne podmioty w 2023 r. nie zaopatrywały ludności w wodę poza wodociągiem SSDŚ (ok. 0,2 tys. osób) nie ujmowanych w analizach statystycznych. Woda z w/w urządzeń wykorzystywana jest w większości na potrzeby zakładów produkujących żywność albo do celów publicznych.

Wykres 12 Zaopatrzenie ludności w wodę dostarczaną przez wodociągi o produkcji w m³/dobę

2. Charakterystyka poszczególnych grup urządzeń zaopatrzenia ludności w wodę

Wodociągi zbiorowego zaopatrzenia w wodę w powiecie sandomierskim sklasyfikowane są w 3 głównych grupach urządzeń dostarczających wodę, biorąc pod uwagę produkcję wody w m³/d, tj.: ≤100, 101 - 1000 oraz 1001 – 10000 oraz czwartą grupę wodociągów stanowią inne podmioty zaopatrujące w wodę.

Charakterystykę poszczególnych grup przedstawiono poniżej.

2.1. Wodociągi o produkcji ≤100 m³/d

W 2023 r. w powiecie sandomierskim znajdowało się 5 wodociągów o produkcji wody poniżej 100 m³/dobę. W stosunku do ubiegłego roku 1 wodociąg przeszedł z grupy wodociągów o produkcji 101 - 1000 [m³/d].

Przeprowadzono 5 - kontroli oceny stanu sanitarnego urządzeń wodociągowych oraz 18 kontroli terenowo - laboratoryjnych.

Urządzenia te stanowią 31,25 % wszystkich wodociągów zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę, zaopatrują w wodę tylko ok. 4% ogółu odbiorców w powiecie. Z jednego wodociągu korzystało średnio 494 osoby. Wodę spełniającą wymagania sanitarne dostarczało 100% skontrolowanych wodociągów

Tabela 5 Wodociągi o produkcji $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$

Powiat sandomierski	Według ewidencji (stan na 31 XII 2023 r.)	w tym skontrolowanych	przeprowadzonych kontroli ogółem	liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% wodociągów w powiecie	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę
	5	5	23*	2,469	31,25	4

* na ogólną liczbę przeprowadzonych kontroli składają się 5 kontrole oceny stanu sanitarnego urządzeń wodociągowych oraz 18 kontroli terenowo - laboratoryjnych

Na w/w urządzenia wodociągowe o produkcji wody $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ wydano 1 decyzję administracyjną na poprawę jakości wody pod względem bakteriologicznym. Mandatów karnych nie nakładano.

Stwierdzone podczas kontroli terenowo - laboratoryjnych nieprawidłowości oraz termin wykonania nakazów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 6 Decyzja administracyjna wydane na wodociągi o produkcji $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$

Lp.	Obiekt	Stwierdzone nieprawidłowości	Termin wykonania zaleceń
1.	Wodociąg Garbów	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 8 j.t.k./100ml	07.06.2023 r.

Na koniec okresu sprawozdawczego woda dostarczana przez wszystkie urządzenia tej grupy była przydatna do spożycia.

2. 2. Wodociągi o produkcji 101-1000 m^3/d

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2023 r. znajdowało się 10 - wodociągów (w 2022 r. - 11) – ubył 1 wodociąg w tej grupie, który przeszedł do grupy wodociągów o produkcji $\leq 100 \text{ m}^3/\text{d}$ (co stanowi ok. 62,5% urządzeń wodociągowych w ewidencji).

W okresie sprawozdawczym skontrolowano 10 wodociągów, 100% znajdujących się w ewidencji, w których przeprowadzono 10 kontroli oceny stanu sanitarnego i 55 kontroli terenowo - laboratoryjnych.

Wodociągi tej grupy zaopatrują największą liczbę ludności korzystającą ze zbiorowego zaopatrzenia w wodę do spożycia. Dostarczały wodę dla 34,753 tys. osób co stanowi ok. 51,89 % ludności powiatu sandomierskiego. Z jednego wodociągu korzystało średnio 3475 osób.

Tabela 7 Wodociągi o produkcji od 101 do 1001 m³/d

Powiat sandomierski	Według ewidencji (stan na 31 XII 2023 r.)	w tym skontrolowanych	Przeprowadzonych kontroli ogółem	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% wodociągów w powiecie	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę
	10	10	65*	34,753	62,5	51,89

*na ogólną liczbę przeprowadzonych kontroli składają się 10 kontroli oceny stanu sanitarnego urządzeń wodociągowych oraz 55 kontroli terenowo - laboratoryjnych

Ogółem na urządzenia wodociągowe o produkcji wody od 101 do 1000 m³/d wydano 5 decyzji administracyjnych na poprawę jakości wody pod względem bakteriologicznym. Mandatów karnych nie nakładano.

Stwierdzone podczas kontroli terenowo - laboratoryjnych nieprawidłowości w poszczególnych obiektach oraz terminy wykonania nakazów przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 8 Decyzje administracyjne wydane na wodociągi o produkcji od 101 do 1000 m³/d

Lp.	Obiekt	Stwierdzone nieprawidłowości	Termin wykonania zaleceń
1.	Wodociąg Koprzywnica	zła jakość wody pod względem fizykochemicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia parametrów: mętności – 5,2 NTU; żelaza – 288 µg/dm ³ i manganu – 58 µg/dm ³	13.02.2023 r.
2.	Wodociąg Łoniów-Zawidza	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 1 j.t.k./100ml	23.09.2023 r.
3.	Wodociąg Klimontów	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia Escherichia coli - 3 j.t.k./100ml	04.10.2023 r.
4.	Wodociąg Łukawa	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 5 j.t.k./100ml	09.12.2023 r.
5.	Wodociąg Łukawa	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 3 j.t.k./100ml	15.12.2023 r.

Na koniec okresu sprawozdawczego woda dostarczana przez wszystkie urządzenia tej grupy była przydatna do spożycia.

2.3. Wodociągi o produkcji 1001 - 10000 m³/d

W 2023 r. nie zmienił się odsetek wodociągów o produkcji wody od 1001 do 10000 m³/d. Skontrolowano 1 wodociąg - (100%) znajdujących się w ewidencji. Przeprowadzono 1 kontrolę oceny stanu sanitarnego urządzenia wodociągowego oraz 24 kontrole terenowo - laboratoryjnych. Urządzenie w tej grupie (wodociąg Sandomierz) stanowi ok. 6,25% wszystkich nadzorowanych wodociągów, zaopatruje aktualnie 29,549 tys. (30,176 tys. w 2022 r.) mieszkańców, co stanowi ok. 44,12% ludności powiatu sandomierskiego zaopatrywanej w wodę.

Tabela 9 Wodociągi o produkcji od 1001 do 10000 m³/d

Powiat	Według ewidencji (stan na 31 XII 2023r.)	w tym skontrolowanych	Przeprowadzonych kontroli ogółem	Liczba ludności zaopatrywanej w wodę (w tys.)	% wodociągów w powiecie	% ogółu ludności w powiecie zaopatrywanej w wodę
sandomierski	1	1	25*	29,549	6,25	44,12

* na ogólną liczbę przeprowadzonych kontroli składają się 1 kontrola oceny stanu sanitarnego urządzenia wodociągowego oraz 24 kontrole terenowo-laboratoryjnych

Na urządzenie wodociągowe o produkcji wody 1001 - 10000 m³/d nie wydawano decyzji administracyjnych na poprawę jakości wody. Mandatów karnych nie nakładano.

Nie stwierdzono podczas oceny stanu sanitarnego nieprawidłowości w zakresie sanitarno-technicznym. Na koniec okresu sprawozdawczego woda dostarczana przez urządzenie w/w grupy była przydatna do spożycia. W minionym roku dokonano modernizacji zbiornika magazynowego wody.

2. 4. Inne podmioty zaopatrujące w wodę

Na terenie działalności w 2023 r. nadzorem sanitarnym objęto 7 innych podmiotów zaopatrujących w wodę. Skontrolowano 6 – 85,7 % objętych ewidencją (1 nie skontrolowano wodociągu TB FRUIT – zawieszona działalność).

W/w podmioty wykorzystują wodę z indywidualnych ujęć, dla prowadzonej działalności produkującej żywność bądź zaopatrzenia ludności w wodę w budynkach użyteczności publicznej.

W tej grupie urządzeń woda w 3 obiektach nie spełniała wymogów obowiązującego rozporządzenia w związku z powyższym wydano 5 decyzji administracyjnych na poprawę jakości wody pod względem bakteriologicznym. Mandatów karnych nie nakładano. Stwierdzone nieprawidłowości oraz terminy wykonania nakazów przedstawiono w poniższej tabeli.

Lp.	Obiekt	Stwierdzone nieprawidłowości	Termin wykonania zaleceń
1.	Wodociąg Szpitala Specjalistycznego Ducha Świętego w Sandomierzu ul. Schinzla 13	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli – 5 j.t.k./100ml; Enterokoki – 3 j.t.k./100ml	28.12.2023 r.
2.	Wodociąg ZPOW „Dwikozy” S.A. w Dwikozach, ul. Nadwiślańska 1	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 8 j.t.k./100ml	13.10.2023 r.
3.	Wodociąg ZPOW „Dwikozy” S.A. w Dwikozach, ul. Nadwiślańska 1	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 1 j.t.k./100ml	09.12.2023 r.
4.	Wodociąg ZPOW „Dwikozy” S.A. w Dwikozach, ul. Nadwiślańska 1	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 4 j.t.k./100ml	15.12.2023 r.
5.	Wodociąg Piotrowice Sp. z o.o. Piotrowice 106	zła jakość wody pod względem bakteriologicznym, z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii grupy coli 4 j.t.k./100ml	15.12.2023 r.

Tabela 10 Decyzje administracyjne wydane na wodociągi innych podmiotów

2. 5. Przyznane odstępstwa dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi

W 2023 r. nie przyznawano odstępstw w odniesieniu do załącznika nr 1 część B rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi (Dz. U. z 2017, poz. 2294).

Wyniki kontroli sanitarnych urządzeń zaopatrzenia w wodę w latach 2022-2023 zestawiono w poniższych tabelach

Tabela 11 Urządzenia do zaopatrzenia w wodę skontrolowane przez Powiatową Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w latach 2022÷2023

Rodzaj urządzenia		Rok	Liczba	%
Wodociągi o produkcji [m ³ /d]	≤100	2022	4	100
		2023	5	100
	101-1000	2022	11	100
		2023	10	100
	1001-10000	2022	1	100

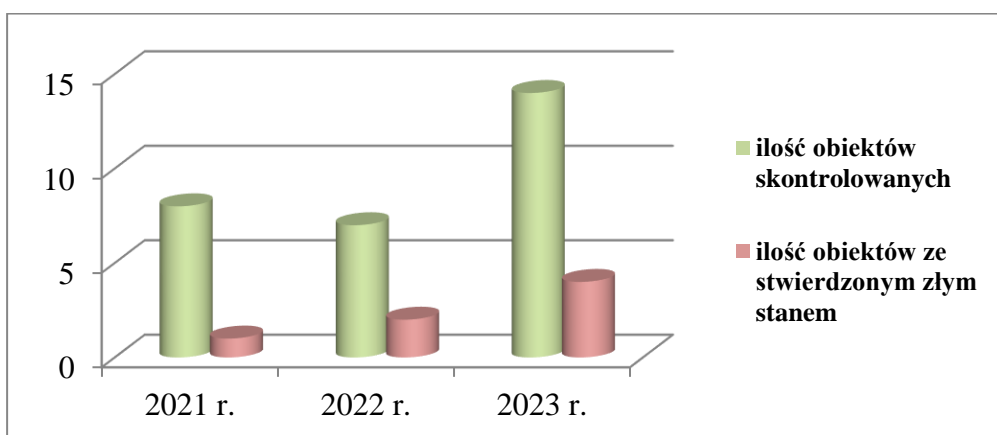
	10000-100000	2023	1	100
		2022	0	0
	> 100000	2023	0	0
		2022	0	0
	Inne podmioty zaopatrujące w wodę	2022	7	87,5
		2023	7	85,7
Razem wodociągi		2022	23	95,65
		2023	23	95,65

3. Badania ciepłej wody użytkowej w szpitalach i w budynkach zamieszkania zbiorowego na obecność pałeczek *Legionella sp.*

Zgodnie z obowiązkiem kontroli obecności bakterii *Legionella sp.* w ciepłej wodzie użytkowej w przedsiębiorstwach podmiotu wykonującego działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, jakie nakłada rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej w powiecie sandomierskim w 2023 r. kontynuowali kontrole ciepłej wody użytkowej w kierunku obecności bakterii *Legionella sp.* Nadzorem objęto: 7 hoteli, 2 inne obiekty hotelarskie, 1 bursa szkolna, 1 szpital, 1 zakład opiekuńczo-leczniczy, 2 domy pomocy społecznej. W wyniku przeprowadzonych kontroli w 14 obiektach zły stan instalacji wodociągowej wody ciepłej użytkowej stwierdzono w 4 przypadkach (ok. 28,57%).

Dla porównania w 2022 r. na 7 skontrolowanych obiektów ponadnormatywną ilość pałeczek *Legionella sp.* stwierdzono w 2 przypadku (28,57%).

Biorąc pod uwagę powyższe jak również przeprowadzoną analizę z poprzednich lat należy stwierdzić, że jakość wody ciepłej użytkowej w instalacjach wodociągowych w nadzorowanych obiektach nie jest stabilna.

Wykres 13 Ilość skontrolowanych obiektów na obecność pałeczek *Legionella sp.* w latach 2021-2023

3.1. Badania ciepłej wody użytkowej w podmiotach leczniczych wykonujących stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne

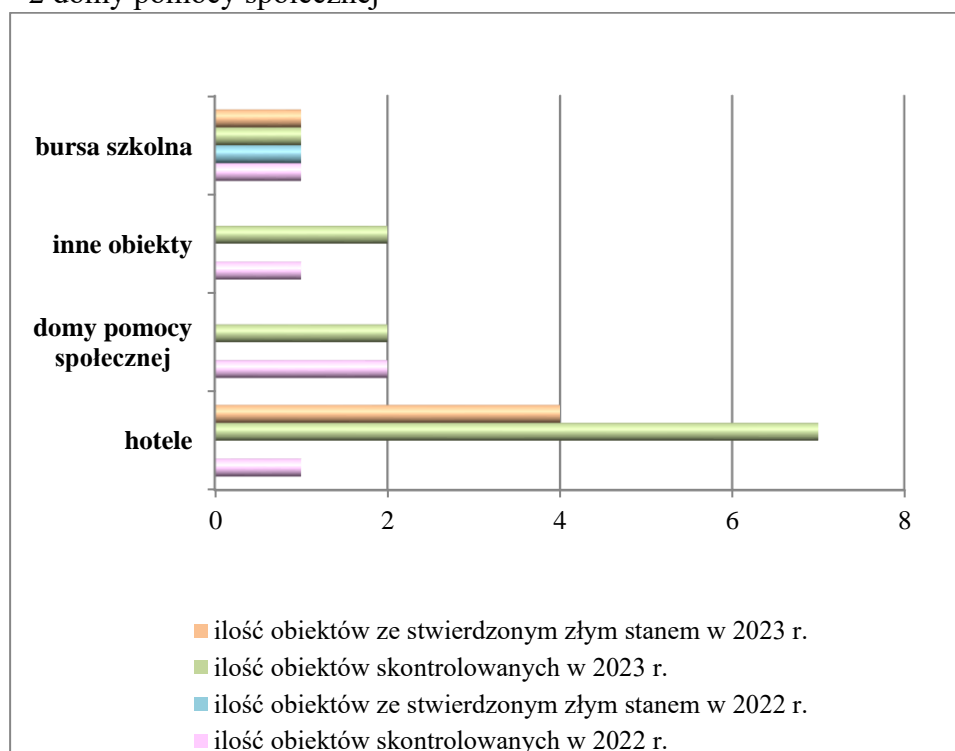
W okresie sprawozdawczym w ewidencji znajdował się 1 zakład opiekuńczo-leczniczy oraz 1 szpital, w których wykonywane są stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne. W w/w obiektach pobrano 8 próbek wody ciepłej użytkowej, w których nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości bakterii *Legionella* sp.

Na poprawę jakości wody nie wydawano decyzji administracyjnych.

3.2. Badania ciepłej wody użytkowej w budynkach zamieszkania zbiorowego

W 2023 r. w powiecie sandomierskim przebadano instalację wodociągową wody ciepłej użytkowej w kierunku obecności pałeczek *Legionella* sp. w obiektach zamieszkania zbiorowego, tj.:

- 7 hoteli,
- 2 inne obiekty hotelarskie,
- 1 bursa szkolna,
- 2 domy pomocy społecznej

Wykres 14 Ilość skontrolowanych obiektów zamieszkania zbiorowego w kierunku obecności pałeczek *Legionella* sp.

W w/w obiektach pobrano 14 próbek wody ciepłej użytkowej do badania bakteriologicznego, stwierdzono przekroczenie dopuszczalnych wartości bakterii *Legionella* sp. w 4 obiektach.

Wobec powyższego wydano 4 decyzje administracyjne, które wyszczególniono w poniższej tabeli.

Wnioski:

Ważnym aspektem działalności organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w 2023 r. była, jak w latach ubiegłych, kontrola urządzeń do zaopatrywania w wodę i ocena jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Zadanie to było prowadzone w ramach kontroli urzędowych, a uzyskane dane służyły, jako źródło informacji o jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi.

Mając na uwadze wysoką jakość świadczonych usług, przedsiębiorstwa wodociągowe, przeprowadzają regularne przeglądy oraz konserwacje urządzeń wodnych wraz z siecią. Każdorazowo, po zakończonych pracach modernizacyjnych, w celu utrzymania odpowiedniej jakości produkowanej wody, sieć dystrybucyjna poddawana jest płukaniu i krótkotrwałemu chlorowaniu w celu eliminacji jej wtórnego zanieczyszczenia. Ponadto po zakończonych działaniach naprawczych administratorzy kontrolują jakość wody w laboratorium w zakresie spełnienia wymagań bakteriologicznych i fizykochemicznych.

Według analizy powyższych danych liczba stałych mieszkańców powiatu sandomierskiego korzystających z wody dostarczanej z 16 wodociągów będących w ewidencji wynosiła – 66,971 tys. (ok. 94%). Z wody dostarczanej przez wodociągi objęte monitoringiem spełniającej wymagania w 2023 r. korzystało 100% ludności.

Tabela. 11 Liczba poszczególnych rodzajów urządzeń wodnych w latach 2019÷2023

Rodzaj urządzenia		Rok				
		2019	2020	2021	2022	2023
Wodociągi o produkcji [m ³ /d]	≤100	3	3	3	4	5
	101-1000	12	12	12	11	10
	1001-10000	1	1	1	1	1
	10001-100000	0	0	0	0	0
	>100000	0	0	0	0	0
Inne podmioty zaopatrujące w wodę		7	8	8	7	7
Razem		23	24	24	23	23

Głównym źródłem zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia w powiecie sandomierskim są wodociągi o produkcji 101-1000 m³/d. W 2023 r. zaopatrywały one o 1230 osób mniej niż w 2022 r. Spadek ilości odbiorców wynika ze zmniejszenia ilości ludności w powiecie sandomierskim.

Tabela 12 Liczba ludności (tys.) zaopatrywanej w wodę przez poszczególne rodzaje urządzeń w latach 2021 ÷ 2023

Rodzaj urządzenia		Rok		
		2021	2022	2023
Wodociągi o produkcji [m ³ /d]	≤100	1,685	2,085	2,469
	101-1000	37,144	35,983	34,753
	1001-10000	31,298	30,176	29,549
	10001-100000	0	0	0
	>100000	0	0	0
Inne podmioty zaopatrujące w wodę		0	0,200	0,200
Razem		70,127	68,244	66,971

W okresie sprawozdawczym nie stwierdzono trwałych zanieczyszczeń powodujących zagrożenie dla zdrowia ludzi. Wydano 1 decyzję dot. nieodpowiedniej jakości fizykochemicznej wody.

W dalszym ciągu, podobnie jak w latach ubiegłych w 2 wodociągach utrzymuje się w granicach normy ale podwyższony poziom azotanów. Dotyczy to wodociągów: Koprzywnica i Klimontów.

W porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się liczba krótkotrwałych zanieczyszczeń wody spowodowanych obecnością bakterii grupy coli, Enetrokoki oraz *Escherichia coli*. Wydano 2 decyzje stwierdzające brak przydatności wody do spożycia oraz 9 decyzji stwierdzających warunkową przydatność wody do spożycia (oceniając ryzyko zdrowotne oraz uznając, że występujące przekroczenia nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia konsumentów, przy jednoczesnym podjęciu działań naprawczych). W każdym przypadku podejmowano natychmiastowe działania naprawcze, które powodowały szybką poprawę jakości wody.

III. NADZÓR ZAPOBIEGAWCZY

Zapobiegawczy Nadzór Sanitarny wykonuje zadania o charakterze profilaktycznym na różnych etapach procesu inwestycyjnego, zmierzających do szeroko pojętej ochrony zdrowia ludzi. Zadania te polegają na kontroli przestrzegania wymagań higienicznych i zdrowotnych w procesie planowania i zagospodarowania przestrzennego, lokalizacji inwestycji oraz jej realizacji do zakończenia i odbioru.

Przedmiotem działalności zapobiegawczego nadzoru sanitarnego w 2023r. było w szczególności uzgadnianie i opiniowanie pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych:

- warunków realizacji przedsięwzięć na etapie przed wydawaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach,
- dokumentacji projektowych dotyczących budowy obiektów budowlanych.

Brano również udział w odbiorach końcowych nowo zrealizowanych obiektów budowlanych.

Ocena oddziaływania na środowisko

Podstawowe zasady przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko wynikają z ustawy o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Stosownie do ww. regulacji, jej przeprowadzenia wymagają planowane przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko, które podzielono na:

- planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko,
- planowane przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, jeżeli właściwy organ stwierdził obowiązek przeprowadzenia oceny.

W roku sprawozdawczym rozpatrywano 5 wniosków o uzgodnienie, na etapie przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, warunków realizacji przedsięwzięcia, tj.:

- przedsięwzięcie pn. „Budowa budynku inwentarskiego – tuczarni do chowu trzody chlewnej w ilości maksymalnej możliwej obsady inwentarza 1996 szt. (279,44 DJHP) wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną”, planowanego na działkach nr ewidencyjny 166/7, 166/9, 166/5 obręb ewidencyjny Piotrowice przez Gospodarstwo Rolno-Sadownicze Łukasz Skorek z siedzibą w Linów 174, 27-630 Zawichost - z przedłożonych w sprawie dokumentów wynika, że ww. zamierzenie zaliczane jest do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Po przeanalizowaniu przedłożonych dokumentów Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu w opinii znak SE.V-4471/2/20 z dnia 18.05.2023r. postanowił zaopiniować pozytywnie w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi realizację ww. przedsięwzięcia i określił działania, jakie należy podjąć na etapie realizacji, eksploatacji i ewentualnej likwidacji przedmiotowego przedsięwzięcia;
- przedsięwzięcie polegające na Modernizacji Zakładu Termicznego Przekształcania Odpadów Szpitalnych, które będzie realizowane na działce o nr ew. 960/16 – obręb 0004 Sandomierz Poscaleniowy. przez: Szpital Specjalistyczny Św. Ducha w Sandomierzu, ul. dr Zygmunta Schinzla 13 - z przedłożonych w sprawie dokumentów wynika, że ww. zamierzenie zaliczane jest do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. Po przeanalizowaniu przedłożonych dokumentów Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu w opinii znak NZ.9022.6.3.2022 z dnia 20.03.2023r. postanowił zaopiniować pozytywnie, w zakresie ochrony zdrowia i życia ludzi realizację ww. przedsięwzięcia i określił działania, jakie należy podjąć na etapie realizacji, eksploatacji i ewentualnej likwidacji przedmiotowego przedsięwzięcia;
- przedsięwzięcie pn. „Rozbudowa drogi krajowej nr 79 na odcinku Skrzypaczowice – Osiek od km 208+250 do km 218+300” - z przedłożonych w sprawie dokumentów wynika, że ww. zamierzenie zaliczane jest do przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W toku prowadzonego postępowania, w opinii

z dnia 13.03.2022r., odstąpiono od konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla ww. przedsięwzięcia. Następnie wnioskodawca w piśmie z dnia 16.06.2023r. zwrócił się o wyrażenie opinii w sprawie warunków realizacji dla ww. inwestycji, przedkładając raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Stosownie do art. 77 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2023r. poz. 1094 ze zm.), wyrażono stanowisko, że uzgodnienie warunków realizacji dla przedmiotowego przedsięwzięcia na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach nie znajduje uwarunkowania prawnego;

- przedsięwzięcie pn. „Wydobywanie piasku z rzeki Wisły w km 264+500 – 265+600 w obrębie Koćmierzów, gm. Samborzec wraz z jego składowaniem na prawym brzegu Wisły w km 265+630 obręb Sandomierz Prawobrzeżny” - wnioskodawca w piśmie z dnia 28.08.2023r. zwrócił się o wyrażenie opinii w sprawie warunków realizacji dla ww. inwestycji, przedkładając raport o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko. Z przedłożonych w sprawie dokumentów wynika, że ww. zamierzenie zaliczane jest do przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. Stosownie do art. 70 ust. 1 pkt. 2 w związku z art. 78 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023r. poz. 1094 ze zm.), wyrażono stanowisko, że uzgodnienie warunków realizacji dla przedmiotowego przedsięwzięcia na etapie wydawania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach jest bezprzedmiotowe, gdyż inwestycja nie należała do przedsięwzięć, dla których wymagane było uzyskanie opinii do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanych przez Organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej;
- przedsięwzięcie pn. „Budowa biogazowni przemysłowej o mocy do 2MW w gminie Zawichost – nowe zamierzenie inwestycyjne”, która planowana jest w obrębie działek o nr ew. 179/6, 179/7, 180/1 obręb Piotrowice, gmina Zawichost - z przedłożonych w sprawie dokumentów wynika, że ww. zamierzenie zaliczone zostało do przedsięwzięć mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko. W toku prowadzonego postępowania Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu zwrócił się o uzupełnienie przedłożonych dokumentów. W okresie sprawozdawczym nie zostały nadesłane żądane dokumenty.

Konieczność przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko.

Rozpatrywanie wniosków na etapie, przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, poprzedzało postępowanie dotyczące obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania przedsięwzięć na środowisko. W toku sprawozdawczym rozpatrywano 22 wnioski co do obowiązku przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko dla przedsięwzięć mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko.

W 1 przypadku wyrażono stanowisko, że brak jest przesłanek do wydania żądanych opinii; wniosek dotyczył: wydobywania piasku ze złoża „Piotrowice I”; przy czym z analizy przedstawionych dokumentów wynikało, że ww. inwestycja nie należała do przedsięwzięć, dla

których wymagane było uzyskanie opinii do decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach, wydawanych przez Organ Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W 6 przypadkach, dot.: przebudowy istniejącej stacji paliw, zakładu przetwarzania odpadów, wdrożenia innowacyjnej technologii produkcji paneli PIR dla zakładu w Jasienicy, budowy kanalizacji sanitarnych; w toku prowadzonych postępowań wystosowano pisma do uzupełnienia, w okresie sprawozdawczym nie zostały nadesłane żądane dokumenty.

Dla 14 przedsięwzięć, dot.: budowy instalacji generatora wodoru, budowy sieci kanalizacyjnej wraz z oczyszczalnią ścieków w miejscowości Świątniki, budowy elektrowni fotowoltaicznych, rozbudowy Zakładu Przetwórstwa Owoców w Bilczy, budowy sieci kanalizacji sanitarnych, budowy stacji paliw płynnych z infrastrukturą w Łoniowie; podwyższenia i rozbudowy lewego wału rzeki Wisły, po przeanalizowaniu materiałów, odstąpiono od konieczności przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. Analiza przedstawionego materiału dowodowego pozwoliła na ustalenie, że przedsięwzięcia te nie będą mieć niekorzystnego wpływu na zdrowie ludzi.

W 1 przypadku, dot.: zmiany sposobu użytkowania hali magazynowej na sortownię owoców w miejscowości Strączków, gm. Samborzec; Wójt Gminy Samborzec umorzył postępowanie w sprawie wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W związku z powyższym nadesłana dokumentacja w sprawie została zwrócona.

Opinie wydawane były na podstawie art. 64 ust. 1 pkt. 2 w związku z art. 78 ustawy z dnia 3 października o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Dokumentacje projektowe

Uzgodniono 39 projektów budowlanych pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Wydane opinie dotyczyły głównie inwestycji związanych z infrastrukturą techniczną, tj. budową sieci wodociągowych, kanalizacyjnych. Wszystkie dokumentacje uzyskały akceptację Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Opinie dot. dokumentacji projektowej wydane zostały na podstawie art. 3 pkt. 2 ustawy z dnia 14 marca 1985r. Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Opinie opracowano w formie pisma, wydano opinie pozytywne.

Uzgadnianie projektów decyzji o warunkach zabudowy oraz projektów decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego

W roku sprawozdawczym:

- uzgodniono 3 projekty decyzji o warunkach zabudowy pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w trybie art. 53 ust. 4 pkt 2a w związku z art. 64. ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2023, poz. 977 ze zm.),
- uzgodniono 2 projekty decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych w trybie art. 53 ust. 4 pkt 2a ustawy z dnia 27 marca 2003r.

Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko

W roku sprawozdawczym w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko:

Nie rozpatrywano wniosków o uzgodnienie dot. odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Zaopiniowano 1 wniosek o uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla potrzeb sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego - dot. miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla miejscowości Andruszkowice na terenie gminy Samborzec.

Zaopiniowano 4 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko dot. zmiany Nr 1 II miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Zawichost, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łoniów „Piaseczno I”, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy Łoniów „Skrzypaczowice, Piaseczno-zbiornik” oraz zmiany miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego w miejscowości Andruszkowice, gm. Samborzec. Projekty zaopiniowano pozytywnie.

Zaopiniowano 3 projekty studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko – dot. projektu zmiany Nr 1 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Zawichost, projektu zmiany nr 7 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łoniów, projektu zmiany nr 8 Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Łoniów. Projekty zaopiniowano pozytywnie.

Zgoda na odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych, bhp itp.

W roku sprawozdawczym wpłynął 1 wniosek o wyrażenie zgody na zmianę w części decyzji znak: SE.V-4430/17/20 z dnia 21.09.2020r. dot. usytuowania wyrzutni powietrza na poziomie terenu na działce nr ew. 1100/2 zlokalizowanej w Sandomierzu przy ul. Zamkowej 5; zgodnie z przepisami 152 ust. 8 rozporządzenia Ministra Infrastruktury z 12 kwietnia 2002r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022r. poz. 1225). W przedmiotowej sprawie wydano opinię pozytywną.

Odbiory obiektów, uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektów budowlanych.

W roku sprawozdawczym zwrócono się o dokonanie odbiorów końcowych 45 obiektów budowlanych. W 1 przypadku wnioskodawca złożył pismo o wycofanie wniosku, postępowanie zakończono decyzją umarzającą. W 1 przypadku, dzień po kontroli obiektu (kontrola w trakcie realizacji) inwestor złożył pismo o umorzenie postępowania, decyzja

umarzająca oraz decyzja opłatowa wydane zostaną w nowym roku kalendarzowym, wniosek o umorzenie złożony na trzy dni przed końcem 2023 roku. W 1 przypadku sprawa z 2023r. zostanie załatwiona w nowym roku kalendarzowym. Dla pozostałych 42 obiektów wydano opinie pozytywne.

Na 42 dokonane odbiory:

- opracowano 28 opinii (w formie pisma), dla których było wymagane uzyskanie zgody na użytkowanie w trybie art. 56 ustawy z dnia 7 lipca 1994r. Prawo budowlane, w tym: 18 odbiorów dokonano na podstawie czynności kontrolnych; dla 10 obiektów wydano zaświadczenia wskazujące, że nie przewiduje się czynności kontrolnych w celu ustalenia zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym przed wydaniem pozwolenia na użytkowanie, z uwagi na charakter i zakres przedsięwzięcia;
- opracowano 11 opinii (w formie pisma) wydanych w trybie art. 3 pkt. 3 ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej Państwowej. Odbiory dotyczyły obiektów, na które nie nałożono obowiązku uzyskania pozwolenia na użytkowanie lub inwestycji zrealizowanych w wyniku modernizacji istniejących obiektów w ramach zmiany sposobu użytkowania;
- opracowano 3 opinie (w formie pisma) wydanych w trybie art. 6a ustawy z dnia 14 marca 1985r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Odbiory dotyczyły nowo wybudowanych lub modernizowanych przechowalni owoców i warzyw. Opinie wydawano na wniosek podmiotu, w celu przedłożenia w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Kielcach. W opiniach wyrażono stanowisko w zakresie zgodności inwestycji z warunkami sanitarnymi określonymi przepisami Unii Europejskiej – rozporządzenie | WE | Nr 852 /2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 29.04.2004r. w sprawie higieny środków spożywczych.

W 1 przypadku postępowanie w przedmiocie dokonania odbioru końcowego dotyczyło obiektu, dla którego Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał decyzję z dnia 21.04.2022r. znak: NZ.9022.9.6.2022 dot. odstępstwa od przepisów techniczno-budowlanych w zakresie usytuowania posadzek poniżej poziomu otaczającego terenu pomieszczeń zakładu fryzjerskiego planowanego do zlokalizowania w piwnicy istniejącego budynku w msc. Szymanowice Górcze 22A, gmina Klimontów – umorzenie postępowania w ww. sprawie.

W roku sprawozdawczym nie wystosowano sprzeciwu w dopuszczeniu obiektów do użytkowania.

W ramach czynności odbiorowych przeprowadzono łącznie 32 kontrole, z czego 1 kontrolę wliczono do kontroli w trakcie budowy.

Przedmiotem odbioru były:

- obiekty żywności i żywienia, w tym: budynek handlowo-usługowy sieci „Dino”; budynek handlowo-usługowo-mieszkalny w zakresie „Cukierni Motycze”; budynek usługowo-handlowy; rozbudowa z przebudową i nadbudową o pokoje noclegowe „Baru Tawerna”; wydawalnia śniadań, pizzerie, lokale gastronomiczne, przechowalnie owoców – łącznie 12 obiektów;

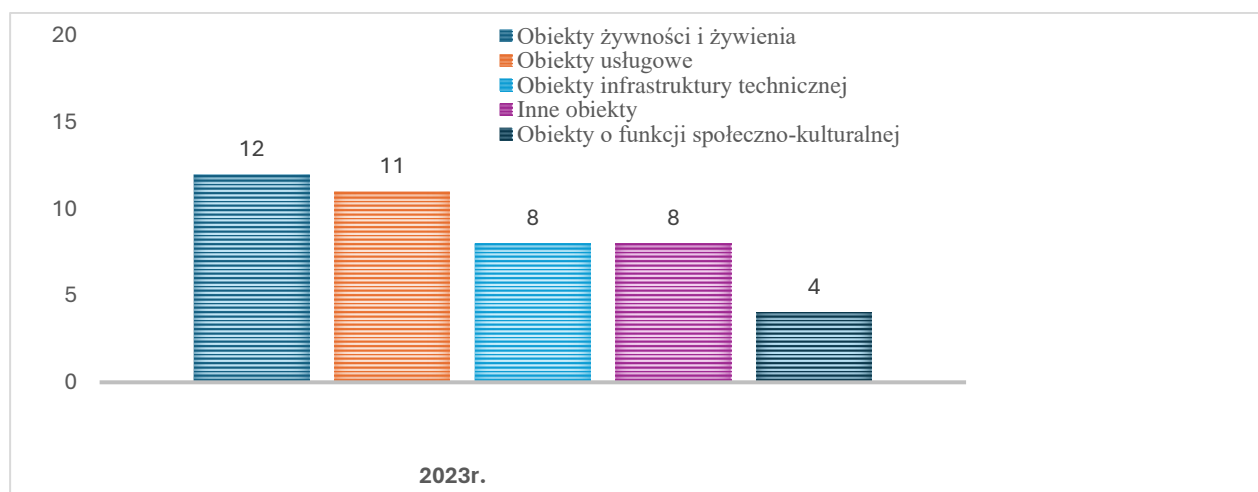
- obiekty usługowe: budynki mieszkalno-usługowe, część recepcyjna przy budynku magazynowym, budynek mechaniki pojazdowej, pawilon handlowy z przystankiem autobusowym i ustępem publicznym, dom wycieczkowy, salon kosmetyczny, salony fryzjerskie, salon tatuażu i piercingu, salon fryzjersko-kosmetyczny – łącznie 11 obiektów;
- obiekty o funkcji społeczno-kulturalnej: świetlice wiejskie, rozbudowa świetlicy wiejskiej o garaż dla OSP, Dzienny Dom Pobytu Senior+ - łącznie 4 obiekty;
- obiekty infrastruktury technicznej: oczyszczalnia ścieków w Koprzywnicy, gazociąg wysokiego ciśnienia (różne elementy zadania inwestycyjnego), obiekt inżynierski (przepust) na linii kolejowej – łącznie 8 obiektów,
- inne obiekty – instalacja do produkcji wypełniaczy kredowych, budynek mieszkalny jednorodzinny, budynek mieszkalno-socjalny, budynek mieszkalny wielorodzinny, park „Zieleniec” z mini amfiteatrem, budynek administracyjno-socjalny z ustępem publicznym, hala serwisowo-naprawcza taboru kolejowego, parter z przeznaczeniem na ZUS przy galerii handlowej – łącznie 8 obiektów.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 1 kontrolę w trakcie realizacji inwestycji. Kontrola została przeprowadzona po zgłoszeniu obiektu do odbioru końcowego i ustaleniu w trakcie przeglądu, iż przed wydaniem opinii sanitarnej dotyczącej dopuszczenia do użytkowania należy usunąć stwierdzone nieprawidłowości – dot. rozbudowy z przebudową oraz nadbudową baru „Tawerna” przy ul. Lwowskiej w Sandomierzu.

Z analizy protokołów wynika, że występujące usterki sanitarne to:

- brak balustrad na balkonach,
- brak wentylacji w pomieszczeniach,
- brak kurtyny powietrznej.

Poniżej przedstawiono wykres obrazujący liczbę obiektów będących przedmiotem odbioru w 2023r.

Przy odbiorach obiektów użyteczności publicznej zwracano uwagę na wykonanie podjazdów dla niepełnosprawnych oraz zapewnienie wewnątrz budynków warunków umożliwiających swobodne poruszanie się tym osobom. Odbiory obiektów, wzorem lat ubiegłych, dokonywane były z udziałem właściwych komórek nadzorów bieżących. Praktykowany odbiór wspólny przez zapobiegawczy nadzór sanitarny i nadzór bieżący sprawdza się w praktyce, bowiem prowadzi do wypracowania wspólnego stanowiska Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Należy zauważyć, że liczba dokonanych odbiorów znacząco zmalała, w porównaniu do lat poprzednich: 2020r. - 76, 2021r. – 63, 2022r. – 65. 2023r. - 32.

Kontrole, w tym: kontrole w trakcie realizacji inwestycji.

Łącznie przeprowadzono 32 kontrole: w tym 1 kontrola zaliczona została do kontroli w trakcie realizacji inwestycji.

Inne opinie sanitarne

W 2023r. zajęto też 67 stanowisk na pozostałych etapach procesu inwestycyjnego, w tym: uzupełnianie dokumentacji projektowej, wniosków co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko oraz w ramach czynności odbiorowych, uzgodnienia zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla potrzeb sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego w trybie ustawy z dnia 3 października 2008r. o udostępnieniu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko.

Ponadto w roku sprawozdawczym, w związku z kontrolami przeprowadzonymi w ramach odbioru końcowego, kontrolami w trakcie realizacji obiektów budowlanych oraz w związku z dokonywaniem uzgodnień projektów budowlanych wydano 52 decyzje dot. wymierzenia opłaty za wykonywanie czynności nadzoru zapobiegawczego.

Podsumowanie:

Należy wskazać, iż działalność zapobiegawczego nadzoru sanitarnego dotyczyła kontroli pod kątem zapewnienia właściwego stanu sanitarno-zdrowotnego w nowo realizowanych obiektach takich jak: obiekty żywienia-żywnościowe, obiekty służby zdrowia, obiekty oświaty, zakłady pracy, obiekty typu komunalnego. Oceniając stan sanitarny obiektów na różnych etapach ich realizacji, należy zauważyć, że ich standardy stale wzrastają. Inwestorzy pozyskują fundusze unijne, wzrasta świadomość inwestorów w zakresie dostosowania obiektów do obowiązujących wymogów.

Mając na uwadze ochronę zdrowia publicznego, w ramach prowadzonych postępowań oraz uzgodnień w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego zwracano szczególną uwagę na następujące zagadnienia:

- właściwe projektowanie i wykonanie instalacji wodociągowych (m.in. sposób zabezpieczenia przewodów wodociągowych przebiegających w pobliżu sieci kanalizacyjnych oraz zbiorników na nieczystości płynne i gnojowników, wyposażenie przyłączy wodociągowych w zawory antyskażeniowe, dezynfekcja nowo-wykonanych sieci wodociągowych, wyniki badania wody),
- właściwe projektowanie i wykonywanie pod kątem sanitarno-higienicznym instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych (m.in. na podstawie protokołów sprawności instalacji),
- prawidłowe usuwanie, gromadzenie i unieszkodliwianie odpadów niebezpiecznych, w tym pochodzenia medycznego, w sposób nie zagrażający życiu i zdrowiu ludzi,
- zabezpieczenie środowiska wodnego i gleby przed wodami opadowymi, potencjalnie zanieczyszczonymi substancjami ropopochodnymi (urządzenia oczyszczające),
- zapewnienie właściwych warunków sanitarno-zdrowotnych w miejscach pobytu ludzi (zamieszkania i przebywania), a także odpowiednich warunków pracy osobom zatrudnionym w zakładach pracy,
- ochronę ludzi przed nadmiernym oddziaływaniem czynników środowiska pracy (hałas, zanieczyszczenie powietrza) poprzez egzekwowanie rozwiązań technicznych i odpowiednich materiałów budowlanych w celu dotrzymania normatywnych wartości dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy,
- ochronę ludzi przed uciążliwościami środowiskowymi poprzez oddzielenie obszarów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe od obszarów przemysłowych, egzekwowanie skutecznych rozwiązań z zakresu ochrony środowiska, w tym:
  - zabezpieczenie ludności przed uciążliwością hałasową, promieniowaniem elektromagnetycznym (np. zapewnienie odpowiednich odległości),
  - zabezpieczenie ludności przed wpływem zanieczyszczenia powietrza (prawidłowe parametry emitorów, urządzenia oczyszczające),
- właściwą gospodarkę wodno-ściekową (zaopatrzenie ludności w wodę do picia).

Tab. 13 Dane liczbowe dotyczące działalności Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sandomierzu w dziedzinie zapobiegawczego nadzoru w 2023r.

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba zajętych stanowisk
<u>Strategiczna ocena oddziaływania na środowisko</u>		
1.	Uzgodnienie dot. odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	-
2.	Uzgodnienie zakresu i stopnia szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko	1
3.	Opiniowanie projektu dokumentu wraz z prognozą oddziaływania na środowisko	7
<u>Ocena oddziaływania na środowisko</u>		
4.	Opinia co do potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko, a w przypadku stwierdzenia takiej potrzeby – co do zakresu raportu o oddziaływaniu na środowisko	22

5.	Wydawanie opinii w sprawie zakresu raportu o oddziaływaniu przedsięwzięcia na środowisko	-
6.	Wydawanie opinii w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach.	5
7.	Wydanie opinii przed wydaniem postanowienia przez regionalnego dyrektora ochrony środowiska w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia w ramach ponownej oceny oddziaływania na środowisko	-
8.	Opiniowanie projektów gminnych planów programów rewitalizacji	-
9.	Uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych	39
10.	Zastosowanie rozwiązań innych niż określone w obowiązujących przepisach prawnych, w tym w zakresie warunków technicznych	1
11.	Uczestniczenie w dopuszczeniu do użytkowania obiektu budowlanego w trybie art. 56 ustawy Prawo Budowlane	28
12.	Sprzeciw przeciwko uruchomieniu wybudowanego lub przebudowanego zakładu pracy lub innego obiektu budowlanego, w tym wobec dopuszczenia do użytkowania	-
13.	Inne sprawy	86
	<u>RAZEM 1÷13</u>	<u>189</u>
14.	Postanowienia	5
15.	Decyzje opłatowe	52
16.	Kontrole – wizje lokalne - ogółem	32
17.	W tym: obiektów w trakcie realizacji	1

Dane liczbowe dotyczące formy wydanych opinii

Lp.	Forma opinii sanitarnej	Liczba wydanych opinii
1.	Forma – opinia sanitarna	183
2.	Forma – decyzja opłatowa	52
3.	Forma – decyzja merytoryczna	2
4.	Forma - postanowienie	5
	<u>Razem: 1 – 4</u>	<u>242</u>
5.	Kontrole ogółem	32
6.	W tym kontrole w trakcie realizacji	1

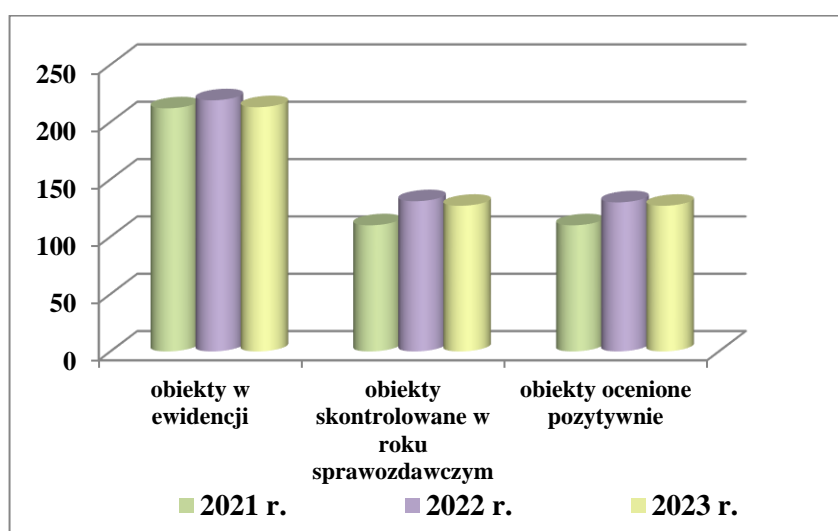
IV. STAN SANITARNY OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ I MIEJSC WYKORZYSTYWANYCH DO KĄPIELI

1. Wprowadzenie

Państwowa Inspekcja Sanitarna w powiecie sandomierskim na 213 obiektów użyteczności publicznej, które znajdują się w ewidencji, skontrolowała 127 co stanowiło 59,62% wszystkich obiektów użyteczności publicznej i miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Powyższa liczba nie obejmuje urządzeń wodnych oraz zakładów ochrony zdrowia.

Na koniec roku sprawozdawczego skontrolowane obiekty oceniono jako dobre. W porównaniu z rokiem poprzedzającym okres sprawozdawczy stan sanitarny skontrolowanych obiektów nie uległ pogorszeniu.

Obiekty użyteczności publicznej należą do najliczniejszej i najbardziej zróżnicowanej grupy, zarówno pod względem przeznaczenia oraz wymagań sanitarnych i technicznych.

Wykres 15 Liczba obiektów w latach 2021 ÷ 2023

W 2023 roku Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu wydał 10 decyzji zezwalających na przeprowadzenie ekshumacji i przewóz zwłok/szczątków ludzkich. Przedstawiciele Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawowali nadzór nad prawidłowym przebiegiem czynności ekshumacyjnych i warunkami sanitarnymi przewozu zwłok/szczątków. Nieprawidłowości w tym zakresie nie stwierdzono.

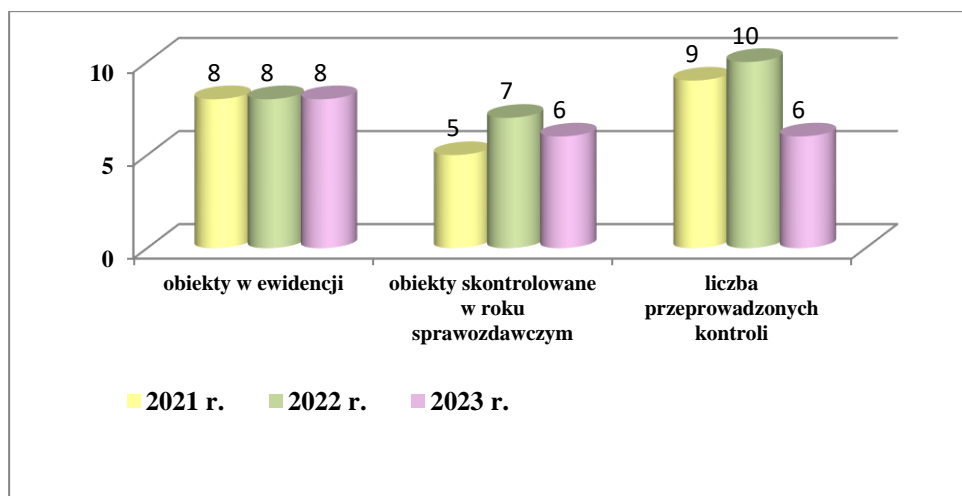
Na wniosek Starosty Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu wydał 2 – opinie w formie postanowienia na sprowadzenie zwłok z zagranicy.

2. Stan sanitarny wybranych obiektów i urządzeń

2.1. Ustępy publiczne

Na terenie powiatu sandomierskiego w ewidencji znajduje się 8 ustępów publicznych bieżącym nadzorem sanitarnym objęto 6 ustępów pozostałe (2) zostały wyłączone

z eksploatacji przez właściciela obiektu skontrolowano 6 (75%), przeprowadzono 6 kontroli. Mandatów karnych nie nakładano.

Wykres 16 Ustępy publiczne w latach 2021 ÷ 2023

Stan sanitarno-techniczny ustępów publicznych w porównaniu z rokiem ubiegłym utrzymuje się na tym samym poziomie. W tej grupie obiektów 4 przystosowane są dla osób niepełnosprawnych, w tym 2 posiada stanowisko z przewijakiem dla niemowląt.

Kontrolowane były również ubikacje w innych obiektach użyteczności publicznej (np. na stacjach paliw dostępne dla podróżnych przez całą dobę lub w innych obiektach w godzinach pracy).

Obiekty te nie budzą większych zastrzeżeń, funkcjonują z zachowaniem reżimu sanitarnego zaopatrzone w wystarczającą ilość środków higienicznych, czystościowych i dezynfekcyjnych.

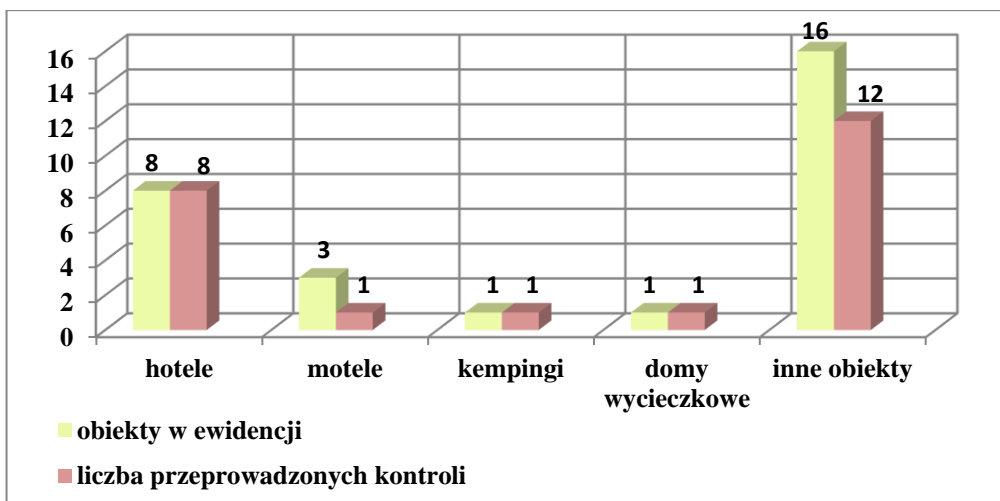
2.2. Obiekty pomocy społecznej

W ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdują się 2 domy pomocy społecznej oraz 1 schronisko dla bezdomnych mężczyzn. W 2023 roku przeprowadzono 3 kontrole w w/w obiektach, które nie wykazały nieprawidłowości w ich funkcjonowaniu.

2.3. Obiekty hotelarskie

W 2023 r. w ewidencji znajdowało się 28 obiektów hotelarskich świadczących usługi noclegowe, skontrolowano 23 (co stanowi ok. 82,14%). Do tej grupy obiektów należą: 8 hoteli, 3 motele, 1 kemping, 1 dom wycieczkowy, 15 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie, łącznie przeprowadzono 23 kontrole.

Nie wszystkie obiekty hotelarskie przystosowane są dla osób niepełnosprawnych (stawianym wymaganiom odpowiada 8 z 28 nadzorowanych, co stanowi ok. 28,57 %). Nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów karnych nie nakładano.

Wykres 17 Struktura obiektów hotelarskich w 2023 r.

W/w obiekty oferują wysoki standard świadczonych usług dysponują pokojami z węzłami sanitarnymi, które są prawidłowo wyposażone, dobrze zorganizowane funkcjonalnie, zapewniają miejsca parkingowe. Stan sanitarny w tej grupie obiektów nie budził zastrzeżeń.

Do tej grupy obiektów zaliczono: pokoje gościnne, zajazd, dom wycieczkowy, ośrodek szkoleniowo-wypoczynkowy, hotel pracowniczy itp. Grupa ta jest zróżnicowana pod względem standardu i wyposażenia. Dla osób korzystających z tego typu usług przygotowane są pokoje mieszkalne wraz z węzłami sanitarnymi bądź w nieznacznej ilości z odrębnymi zespołami higieniczno-sanitarnymi. Bieżący stan sanitarny w tych obiektach nie budził zastrzeżeń. Postępowanie z bielizną czystą i brudną prawidłowe.

W porównaniu do 2022 r. stan sanitarny w tej grupie obiektów nie budził zastrzeżeń.

2.4. Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej

W tej grupie obiektów w ewidencji znajduje się 63 zakłady, spośród których skontrolowano 38 (co stanowi ok. 60,32%), przeprowadzono 38 kontroli. Nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów karnych nie nakładano.

W odniesieniu do poprzedniego okresu sprawozdawczego ewidencja zakładów usługowych nie uległa zmianie (2022 r. - 63, 2023 r. - 63), przybyło 5 zakładów tj.: 1 zakład fryzjerski, 4 zakłady kosmetyczne i ubyło 5 zakładów tj.: 2 zakłady kosmetyczne i 3 zakłady fryzjerskie.

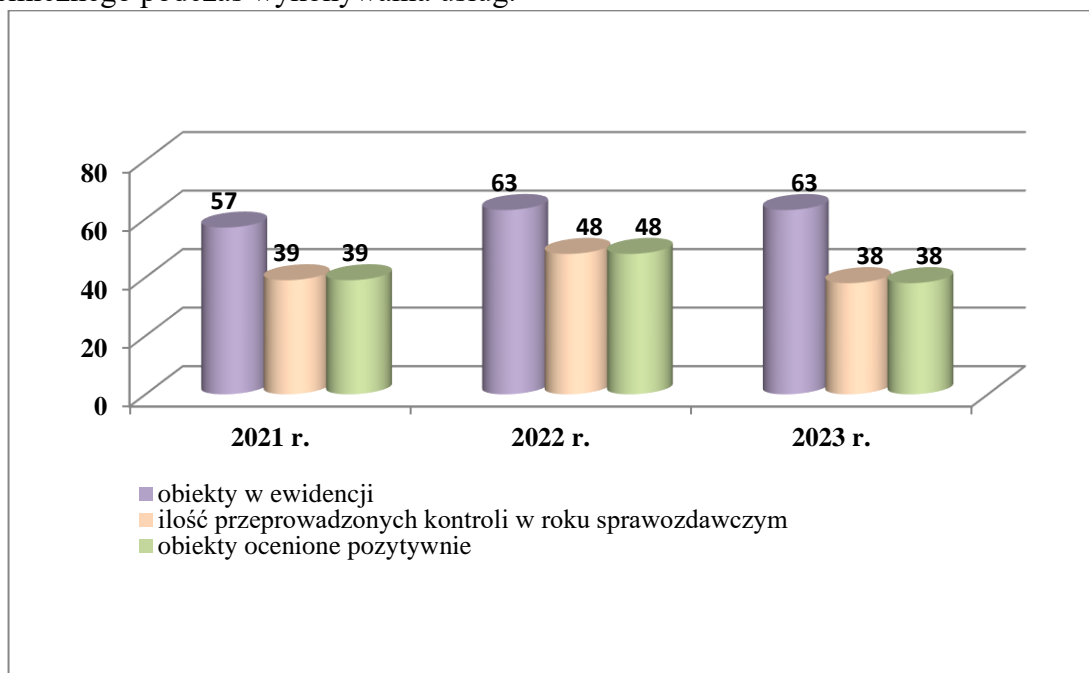
Stan sanitarno-techniczny w tej grupie obiektów nie budził większych zastrzeżeń. Podczas kontroli w tej grupie obiektów zwracano szczególną uwagę na właściwe prowadzenie dezynfekcji przyborów fryzjerskich i sterylizacji narzędzi kosmetycznych zgodnie z opracowanymi procedurami mającymi na celu ochronę przed zakażeniami i chorobami zakaźnymi w czasie wykonywania usług.

Postępowanie z bielizną zarówno w aspekcie prania oraz prawidłowego przechowywania było prawidłowe. Bielizna wielokrotnego użycia prana jest poza zakładem. Większość zakładów stosuje bieliznę jednorazowego użycia (ręczniki, prześcieradła, kołnierzyki fryzjerskie, peleryny).

Bieżący stan sanitarny w kontrolowanych obiektach był zadowalający. Odpady stałe gromadzone były w oznakowanych pojemnikach a następnie usuwane do zbiorczych pojemników lub kontenerów znajdujących się poza zakładem. Sprzęt porządkowy przechowywany w wydzielonych miejscach bądź pomieszczeniach, sposób postępowania z nim po użyciu był prawidłowy.

Do tej grupy obiektów należy: 39 zakładów fryzjerskich, 16 zakładów kosmetycznych, 8 innych zakładów, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna usługa.

Na uwagę zasługuje fakt podwyższania świadomości wśród personelu świadczącego usługi fryzjerskie, kosmetyczne i solaria, co do zachowania szczególnego reżimu sanitarnego i p/epidemicznego podczas wykonywania usług.

Wykres 18 Zakłady fryzjerskie, kosmetyczne i odnowy biologicznej w latach 2021÷2023

W w/w zakładach, z uwagi na stosowanie narzędzi mogących naruszać ciągłość tkanki istnieje wysokie ryzyko narażenia na przeniesienie zakażeń (np. HIV, WZW typu B, grzybica). Dlatego też podczas sprawowania bieżącego nadzoru nad tymi zakładami wiele uwagi poświęcano przekazywaniu informacji w zakresie obowiązku mycia, dezynfekcji sterylizacji narzędzi oraz właściwego przechowywania.

Kontynuowano nadzór w zakresie ochrony zdrowia przed następstwami korzystania z solarium m.in. zwracano szczególną uwagę na przestrzeganie zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium, której głównym celem jest ochrona zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem promieniowania ultrafioletowego. W tym zakresie nie stwierdzono naruszenia wymagań w obowiązującej ustawie.

2.5. Obiekty komunikacji publicznej

Powyższą grupę stanowią obiekty związane z obsługą osób podróżujących komunikacją publiczną. Należą do niej: 1 - dworzec autobusowy, 1 - przystań żeglugi śródlądowej i 1 - przystań jednostek pływających rekreacyjnie i sportowo. Skontrolowano wszystkie obiekty, przeprowadzono 4 kontrole, nie wydawano decyzji administracyjnych, nie nałożono mandatów karnych.

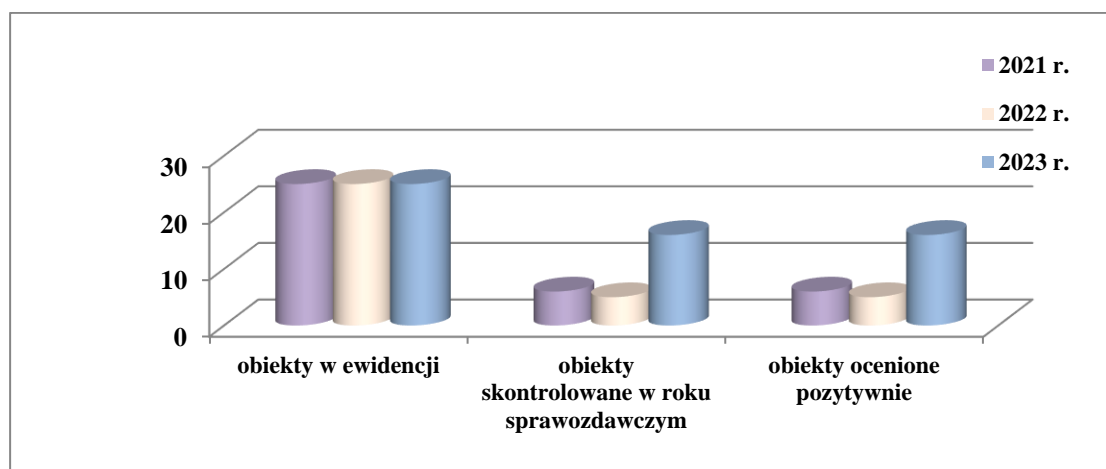
Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna w roku sprawozdawczym nadzorem sanitarnym objęła 16 – środków transportu publicznego, tj.: 5 - autobusów miejskich, 3 - statki pasażerskie żeglugi śródlądowej, 8 - samochodów do przewozu zwłok i szczątków. Przeprowadzone kontrole nie wykazały uchybień w zakresie bieżącego stanu sanitarnego.

Dodatkowo przeprowadzono 12 kontroli parkingów oraz 3 kontrole przystanków na terenie miasta Sandomierza, w których nie stwierdzono nieprawidłowości. Stan sanitarny w trakcie kontroli oceniono jako dobry.

2.6. Cmentarze

W roku 2023 w ewidencji Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Sandomierzu było 25 cmentarzy, skontrolowano 16, co stanowi 64% obiektów uwzględnionych w ewidencji.

Nie wydawano decyzji administracyjnych oraz nie nakładano mandatów karnych.

Wykres 19 Cmentarze w latach 2021÷2023 r.

Przeprowadzone kontrole oceny stanu sanitarno - technicznego cmentarzy dotyczyły głównie: utrzymania czystości i porządku w obrębie cmentarza, właściwego postępowania w zakresie gromadzenia i usuwania odpadów generowanych na cmentarzu. Ponadto zwracano uwagę na stan techniczny ogrodzenia cmentarza, utwardzenia alejek, zapewnienia źródła wody na cele cmentarne.

2.7. Domy przedpogrzebowe

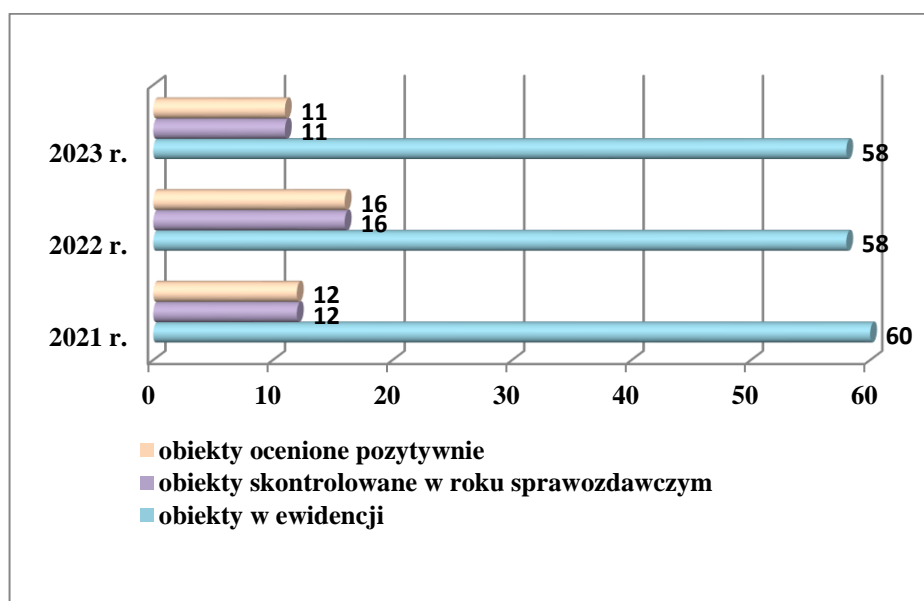
Na nadzorowanym terenie znajduje się 1 zakład prowadzący kompleksowe usługi pogrzebowe, skontrolowano 1, przeprowadzono 1 kontrolę, decyzji administracyjnej nie wydawano, mandatów karnych nie nakładano.

Obiekt ten prowadzi kompleksowe usługi pogrzebowe, pełni funkcję domu pogrzebowego w zakresie przetrzymywania, przygotowania, transportu, kremacji i obsługi ceremonii pogrzebowych.

2.8. Inne obiekty użyteczności publicznej

W 2023 r. w ewidencji znajdowało się 58 obiektów użyteczności publicznej, skontrolowano 11 (co stanowi 26,6%), przeprowadzono 11 kontroli.

Do grupy innych obiektów użyteczności publicznej zaliczono m.in. apteki, punkty apteczne, sklepy zielarskie, urzędy miast i gmin, stacje paliw, obiekty sportowe, itp. Przeprowadzone kontrole oceny stanu sanitarno – technicznego obiektów użyteczności publicznej nie wykazały uchybień w zakresie bieżącego stanu sanitarnego.

Wykres 20. Struktura innych obiektów użyteczności publicznej w latach 2021÷2023

Ponadto Państwowa Inspekcja Sanitarna w sezonie letnim kontynuowała nadzór nad terenami rekreacyjnymi m.in. piaskownicami, parkami w okresie trwania sezonu letniego. W 2023 r. w ewidencji było 23 obiekty, które zakwalifikowane jako tereny rekreacyjne, skontrolowano 23, nie wydawano decyzji administracyjnych, mandatów karnych nie nakładano.

Podczas kontroli zwracano uwagę na systematyczność wymiany piasku w piaskownicach, zabezpieczenie terenu przed dostępem zwierząt oraz na właściwe oznakowanie terenu. Znaczna część placów zabaw ma zamontowane nowoczesne urządzenia służące dzieciom do zabawy oraz ćwiczeń, tzw. siłownie zewnętrzne.

2.9. Kąpieliska, miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli i baseny kąpielowe

W 2023 r. w ewidencji znajdowały się 2 miejsca okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli, tj.: w Koprzywnicy i Szymanowicach Dolnych, skontrolowano 2 (100%), wydano 2 opinie sanitarne w sprawie wyrażenia zgody na utworzenie miejsc okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli oraz 5 ocen bieżących o jakości wody.

W rzeczywistości otworzone zostało 1 miejsce okazjonalnie wykorzystywane do kąpeli w Koprzywnicy. Sezon kąpielowy zorganizowany był na przełomie miesiąca lipca-sierpnia i nie przekraczał 30 dni. Pomimo wydanej opinii sanitarnej nie zostało otworzone miejsca okazjonalnie wykorzystywanego do kąpeli w Szymanowicach Dolnych nie zostało ono utworzone z uwagi na wystąpienie zakwitów sinic.

Nadzorem sanitarnym objęty był: kompleks basenowy - Pływalni krytej w Sandomierzu przy ul. Zielnej 7 oraz basen w Hotelu „Mały Rzym” w Sandomierzu, ul. Okrzei 9.

W roku sprawozdawczym w ramach kontroli urzędowej pobrano 12 próbek wody z pływalni krytej i basenu Hotelu „Mały Rzym”.

Wydano 1 decyzję administracyjną na poprawę jakości wody ciepłej, która dotyczyła Pływalni krytej „Błękitna fala” w Sandomierzu. W badanych próbkach wody pobranych w ramach kontroli urzędowej stwierdzono przekroczenia bakterii *Legionella* sp. W związku z powyższym polecono przeprowadzenie działań naprawczych poprzez czyszczenie i dezynfekcję urządzeń wodnych w w/w basenie. Zalecenia zostały wyegzekwowane, co skutkowało poprawą jakości wody w ustalonym terminie.

Tabela 14 Decyzja administracyjna wydana na poprawę jakości wody basenowej

L.p.	Obiekt	Stwierdzone nieprawidłowości	Termin wykonania zaleceń
1.	Pływalnia kryta „Błękitna fala” w Sandomierzu	zła jakość wody pod względem mikrobiologicznym w cyrkulacji jacuzzi i jacuzzi z powodu stwierdzonego przekroczenia liczby bakterii z rodzaju <i>Legionella</i> sp. 10 j.t.k./100 ml i 6 j.t.k./100ml	23.06.2023 r.

Ponadto nadzór laboratoryjny jakości wody z urządzeń basenowych prowadzony był przez administratorów basenu tj.: Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Sandomierzu oraz Restauracja i Hotel „Mały Rzym” Sp. z o.o. w Sandomierzu, w ramach kontroli wewnętrznej. Przeprowadzone kontrole stanu sanitarnego w w/w obiektach nie wykazały uchybień w zakresie stanu sanitarno-technicznego.

3. Imprezy masowe

W 2023 r. do Państwowej Powiatowej Inspekcji Sanitarnej wpłynęło 5 wniosków o wydanie opinii na temat warunków niezbędnych do przeprowadzenia imprez masowych pod nazwą: „Festiwal Jabłonki Swawole 2023”, „Dni Sandomierza”, „XXV Jarmark Św. Jacka w Klimontowie”, „Roztańczona Polska”, „Jabłkobranie 2023”. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu zaopiniował pozytywnie zaproponowany sposób zabezpieczenia warunków sanitarnych dla uczestników ww. imprez masowych.

Wnioski

Analizując wyniki przeprowadzonych kontroli w trakcie roku sprawozdawczego z zakresu higieny środowiska należy stwierdzić, że w opisanych wyżej obiektach nie było uchybień stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi a stan sanitarny w tym zakresie oceniono jako dobry.

W porównaniu do roku ubiegłego stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej nie uległ pogorszeniu. Przeprowadzono modernizację niektórych obiektów, w celu zapewnienia jakości świadczonych usług i bezpieczeństwa klientów korzystających z usług. Systematyczne kontrole tej grupy obiektów nie wykazały uchybień w zakresie respektowania przepisów prawnych.

Poprawia się estetyka pomieszczeń, następuje sukcesywna wymiana sprzętu i wyposażenia. Rynek konkurencyjny, większa świadomość klientów i przedsiębiorców, wymusza na właścicielach poprawę warunków sanitarno-technicznych, wzrost standardów higienicznych a w konsekwencji polepszenie jakości usług.

V. STAN SANITARNY PODMIOTÓW, W KTÓRYCH WYKONYWANA JEST DZIAŁALNOŚĆ LECZNICZA

W 2023r. na terenie powiatu sandomierskiego PPIS w Sandomierzu nadzorował ogółem -140 podmioty lecznicze: 1 szpital z przychodnią specjalistyczną, 1 zakład opiekuńczo leczniczy i 138. podmiotów leczniczych realizujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (podmioty lecznicze i indywidualne praktyki lekarskie/pielęgniarskie).

Realizacja ustawowych zadań PIS odbywała się poprzez sprawowanie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi, jakie powinien spełniać personel medyczny, pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Zakres przedmiotowy kontroli obejmował sprawdzenie należytego stanu sanitarno-technicznego obiektu, funkcjonalności pomieszczeń, czystości bieżącej i porządku w obiekcie, prawidłowości prowadzonych procesów dekontaminacji powierzchni i sprzętu wielokrotnego użytku, gospodarki odpadami medycznymi i komunalnymi, postępowania z bielizną, przestrzegania procedur zapobiegających zakażeniom, realizacji obowiązkowego programu szczepień ochronnych.

W 2023 r. skontrolowano 83 podmioty lecznicze, w których przeprowadzono 89 kontroli sanitarnych.

Zły stan sanitarny, rozumiany jako stwierdzenie w trakcie ostatniej kontroli uchybień pod względem wymagań higienicznych, sanitarnych i/lub technicznych, skutkujących wszczęciem postępowania administracyjnego, wydaniem decyzji administracyjnej, stwierdzono w 4 podmiotach leczniczych, z których 1 to podmiot wykonujący stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne, a 3 to podmioty realizujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

W związku z powyższym wydano łącznie 6 decyzji tj.:

- 4 decyzje płatnicze w nadzorowanych obiektach,
- 2 decyzje merytoryczne (1 na zły stan techniczny w nadzorowanym obiekcie, 1 decyzja przedłużającą wykonanie zaleceń decyzji z art. 155 KPA)

1. Szpital

W roku 2020 r. w związku ze zmianą przepisów prawa PPIS w Sandomierzu przejął od Świętokrzyskiego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego nadzór nad Szpitalem Specjalistycznym Ducha Świętego Sandomierzu, ul. Schinzla 13.

W roku 2023 PPIS w Sandomierzu przeprowadził 3 kontrole w SSDŚ Sandomierz.

W wyniku przeprowadzonych kontroli sanitarnej kompleksowej stwierdzono nieprawidłowości, które dotyczyły złego stanu sanitarno-technicznego powierzchni ścian, w jednym z kontrolowanych oddziałów szpitalnych (Blok Operacyjny). W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydano 1 decyzję administracyjną, nakazującą usunięcie stwierdzonych uchybień 1 decyzję płatniczą.

W minionym roku w SSDS prowadzone były prowadzone prace w zakresie min. termomodernizacji budynków szpitala tj: ocieplenie stropodachów, wymiana stolarki okiennej wymiana drzwi, modernizacja instalacji centralnego ogrzewania, modernizacja instalacji ciepłej i zimnej wody, wymiana instalacji kanalizacji, armatury sanitarnej i kompleksowy remont pomieszczeń. Prace modernizacyjne obejmowały min oddziały: paliatywny, ginekologia i położnictwo, nefrologia dorosłych, laryngologia wewnętrzny, kardiologia, pediatria, nefrologia dziecięca, SOR.

Sterylizacja narzędzi, materiałów medycznych i opatrunkowych w Specjalistycznym Szpitalu Ducha Św. (SSDŚ) w Sandomierzu odbywa się w Centralnej Sterylizacji. W jednostkach organizacyjnych korzystających ze sprzętu wielokrotnego użytku, sprzęt i narzędzia po użyciu poddawane są dezynfekcji i myciu. Transport narzędzi czystych odbywa się w zamykanych i oznakowanych pojemnikach o powierzchni łatwej do mycia i dezynfekcji. Pakietowanie i sterylizacja (z wyjątkiem bloku operacyjnego, który sam pakietuje zestawy) odbywa się w Centralnej Sterylizacji. Centralna Sterylizacja posiada trzy strefy: brudną, czystą i sterylną. Strefa brudna pełni funkcję punktu mycia i dezynfekcji wózków i innych elementów transportowych.

W Szpitalu Specjalistycznym Ducha Świętego w Sandomierzu w celu poprawnego utrzymania higieny i zapewnienia bezpieczeństwa pracownikom wykonującym prace porządkowe, funkcjonuje system zamknięty firmy ECOLAB typu Penguin 4U, który został zamontowany we wszystkich pomieszczeniach brudowników.

W SSDŚ w Sandomierzu nie stwierdzono nieprawidłowości w sposobie przeprowadzania dezynfekcji. Procesy dezynfekcyjne prowadzono prawidłowo z uwzględnieniem bezpieczeństwa zarówno pacjentów jak i personelu medycznego według opracowanych procedur. Przeznaczenie roztworów środków chemicznych oraz dobór stężeń do poszczególnych rodzajów dezynfekcji był prawidłowy. Wszystkie butelki/kanistry są hermetycznie zamknięte. Fabrycznie zamontowane pokrętło dozujące uniemożliwia przedostawanie się powietrza do środka opakowania z dozowanym produktem.

W SSDŚ w Sandomierzu opracowane są procedury dotyczące postępowania z odpadami medycznymi uwzględniające wymogi zawarte w wytycznych branżowych i przepisach prawa oraz specyfikę danego obiektu. Odpady medyczne powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane są w miejscu ich powstawania. Odpady medyczne wytwarzane w szpitalu są prawidłowo identyfikowane. W celu wyeliminowania nieprawidłowości stosuje się worki/pojemniki o określonym kolorze. Worki i pojemniki prawidłowo oznakowane. Odpady medyczne z poszczególnych oddziałów w określonym przedziale czasowym odbierane są przez pracowników transportu wewnętrznego.

2. Zakład opiekuńczo – leczniczy

W ewidencji PSSE w Sandomierzu znajduje się 1 zakład opiekuńczo – leczniczy. W roku 2023 nie przeprowadzono kontroli w w/w podmiocie leczniczym.

3. Podmioty lecznicze realizujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (podmioty lecznicze i indywidualne praktyki lekarskie/pielęgniarskie).

W 2023r. Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu sprawował nadzór nad podmiotami działalności leczniczej obejmujący m.in. zagadnienia utrzymywania bieżącej czystości i właściwego stanu sanitarnego (w tym m.in. prawidłowości wykonywania zabiegów dezynfekcji, dezynsekcji, przestrzegania zasad profilaktyki zakażeń zakładowych, postępowania z odpadami, kontrolą wdrożenia procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych, realizacji obowiązkowego programu szczepień ochronnych).

W 2023 roku w w/w obiektach leczniczych przeprowadzono 86 kontroli.

Stan sanitarno- higieniczny skontrolowanych placówek nie budził zastrzeżeń.

Nieprawidłowości stwierdzono w 4 placówkach:

-w SSDŚ w Sandomierzu – nieprawidłowość w zakresie stanu sanitarno-technicznego Blok Operacyjny,

- w NZOZ CM Rokitek Filia Koprzywnica - nieprawidłowości w zakresie szczepień ochronnych
- w NZOZ sp z o.o w Wilczycach – nieprawidłowości sprawowania nadzoru nad przestrzeganiem procedur sanitarno-higienicznych.
- prywatny gabinet stomatologiczny – nieprawidłowość polegająca na nieprzestrzeganiu art. 5 pkt 1 i ust 1 a ustawy z dnia 9 listopada 1995r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U z 2023r poz.700.)

W pozostałych kontrolowanych podmiotach leczniczych stwierdzono, iż są opracowane i stosowane procedury sprzątnia, mycia i dezynfekcji pomieszczeń, sprzętu, narzędzi i rąk oraz postępowania z odpadami medycznymi. Czystość bieżąca kontrolowanych obiektów nie budziła zastrzeżeń.

Wszystkie podmioty lecznicze realizujące ambulatoryjne świadczenia zdrowotne (podmioty lecznicze i indywidualne praktyki lekarskie/pielęgniarskie), posiadają opracowane procedury postępowania z odpadami. Przeprowadzone kontrole w obiektach w zakresie postępowania z odpadami medycznymi nie wykazały nieprawidłowości. Odpady medyczne powstające w wyniku udzielanych świadczeń zdrowotnych segregowane są w miejscu ich powstawania. W celu wyeliminowania nieprawidłowości stosuje się worki/pojemniki o określonym kolorze. Worki i pojemniki prawidłowo oznakowane. Proces postępowania z odpadami od powstania do oddania do utylizacji odbywa się w sposób prawidłowy.

W ramach nadzoru nad procesami dezynfekcji, przedstawiciele PPIS sprawdzali, czy w zakładzie używane były środki dezynfekcyjne dopuszczone do stosowania i czy środki były właściwie dobrane w stosunku do występujących w danym obszarze zagrożeń. Sprawdzano ponadto, czy stężenie robocze środków, czas użytkowania roztworu roboczego, czas trwania procesu dezynfekcji, były prawidłowe. Przedmiotem kontroli w zakresie dezynfekcji był jednocześnie sposób i czas przechowywania koncentratów środków dezynfekcyjnych.

Środki dezynfekcyjne stosowane przez ww. podmioty były prawidłowe – dostosowane spektrum działania, stężeniem i czasem dezynfekcji do rodzaju zagrożenia. Pojemniki na roztwory użytkowe preparatów dezynfekcyjnych były wyposażone w sita i pokrywy oraz prawidłowo oznakowane. Roztwory użytkowe preparatów sporządzane były wg zaleceń producentów oraz prawidłowo stosowane jak również przechowywane. Procesy dezynfekcji w nadzorowanych placówkach prowadzone są w oparciu o procedury i przy użyciu preparatów dezynfekcyjnych, posiadających wpis do rejestru prowadzonego przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych oraz znak zgodności CE. Preparaty dobrane były właściwie do rodzaju powierzchni, stopnia zabrudzenia, możliwości organizacyjnych. Pojemniki na roztwory użytkowe środków dezynfekcyjnych posiadały właściwe oznakowanie.

W podmiotach leczniczych i praktykach lekarskich wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne do przeprowadzania procesów sterylizacji narzędzi i sprzętu medycznego wykorzystywano 55 autoklawy.

W roku 2023 nie stwierdzono nieprawidłowości w zakresie przestrzegania aseptyki i antyseptyki, oceny procedur sterylizacyjnych z uwzględnieniem przyjętych rozwiązań, prawidłowości przygotowania do sterylizacji, skuteczności procesów sterylizacyjnych oraz właściwego postępowania ze sprzętem medycznym po sterylizacji.

W gabinetach zabiegowych istnieje rozdział stanowisk mycia i dezynfekcji rąk oraz mycia narzędzi. W każdym gabinecie znajdują się odpowiednio wydzielone stanowiska mycia rąk (odpowiednio zaopatrzone w asortyment sanitarny). Narzędzia pakowane są w torebki foliowo-papierowe, bądź w podwójną warstwę papieru krepowego. Pakiety znakowane datą sterylizacji i datą ważności, zawierają indykatory przeprowadzonego procesu sterylizacji. Procesy sterylizacji są monitorowane i udokumentowane. Placówki prowadzą kontrolę biologiczną i chemiczną skuteczności sterylizacji.

VI. WARUNKI SANITARNO – HIGIENICZNE ŚRODOWISKA PRACY

1. Warunki sanitarno-higieniczne środowiska pracy

Działalność Sekcji Nadzoru Środowiska Pracy opiera się na ochronie zdrowia pracowników przed niekorzystnym wpływem szkodliwości występujących w środowisku pracy. Nadzór nad przestrzeganiem przepisów BHP realizowany był w oparciu o plany pracy sporządzone na podstawie wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego.

W 2023 roku przeprowadzono 66 kontroli dotyczących stanu sanitarno – higienicznego, podczas których sprawdzano ogólny stan sanitarno-techniczny obiektów, pomieszczeń produkcyjnych oraz sanitarno-socjalnych, dokonywano weryfikacji podstawowej dokumentacji dotyczącej ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy m.in.: prawidłowo oszacowanej oceny ryzyka zawodowego, aktualnych pomiarów i rejestrów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy, orzeczeń lekarskich stwierdzających brak przeciwwskazań zdrowotnych do wykonywania pracy na określonym stanowisku, rejestrów chorób zawodowych, stanowiskowych instrukcji bhp, kart przydziału i rejestrów wydania środków ochrony indywidualnej. Mandatów w ww. zakresie nie nakładano.

2. Analiza narażenia zawodowego pracowników

W 2023 roku w ewidencji znajdowało się 251 podmiotów gospodarczych, w 90 obiektach przeprowadzono 91 kontroli dot.:

- oceny stanu sanitarnego – 66 kontroli,
- narażenia pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne – 23 kontrole,
- narażenia pracowników na czynniki rakotwórcze – 4 kontrole,
- substancji chemicznych i ich mieszanin, - 12 w tym prekursorów narkotyków kat. 2 i 3 - 8 kontroli,

- dot. produktów biobójczych – 9 kontroli,
- wydano 1 decyzję dotyczącą wykonania pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy.

We wszystkich skontrolowanych obiektach pracowało łącznie 4628 osób.

Podczas analizy środowiska pracy stwierdzono, że w 5 zakładach pracy 97 osób pracowało w przekroczeniach najwyższych dopuszczalnych natężeń hałasu (NDN). W przypadkach gdzie bariera technologiczna uniemożliwiała obniżenie poziomu czynników szkodliwych poniżej NDN wprowadzano rozwiązania organizacyjne mające na celu zmniejszenie narażenia m. in. poprzez ograniczenie czasu ekspozycji, rotację pracowników na stanowiskach pracy, konserwację lub wymianę urządzeń, zapewnienie odpowiednich środków ochrony indywidualnej.

W kontakcie z czynnikami biologicznymi pracowało 519 osób, w tym: grupa II – 519 osób, grupa III – 386 osób.

3. Nadzór środowiska pracy

Do podmiotów gospodarczych będących w ewidencji należą: zakłady produkcyjne, zakłady usługowe, dystrybutorzy substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów, produktów biobójczych. Największy odsetek pracowników zatrudniają zakłady z przedziału zatrudnienia do 9 osób oraz od 10 do 49. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 15. Struktura zatrudnienia w skontrolowanych zakładach pracy na terenie powiatu sandomierskiego w 2023 roku.

Liczba zatrudnionych pracowników w zakładach pracy	Liczba skontrolowanych zakładów pracy	Odsetek całkowitej liczby skontrolowanych zakładów
	2023 r.	2023 r.
9	48	53,4 %
10 - 49	26	28,9 %
50 - 249	13	14,4 %
250 i więcej	3	3,3 %

W oparciu o obowiązujące przepisy prawne prowadzono także nadzór nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami, produktami biobójczymi oraz detergentami.

Przeprowadzone kontrole tematyczne miały na celu sprawdzenie m.in.:

- oceny prawidłowości kart charakterystyki produktów,
- prawidłowości i zgodności oznakowania opakowań z informacjami zawartymi w kartach charakterystyki,

- wymagań ogólnych dotyczących wprowadzania do obrotu oraz stosowania substancji chemicznych i ich mieszanin, detergentów oraz produktów biobójczych na podstawie przepisów krajowych oraz europejskich.

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Sandomierzu od 2009 roku bierze czynny udział w „Programie oczyszczania kraju z azbestu na lata 2009 – 2032” poprzez prowadzenie nadzoru nad pracownikami i pracami związanymi z usuwaniem i zabezpieczeniem materiałów zawierających azbest.

Na terenie powiatu sandomierskiego znajdują się dwie firmy świadczące usługi związane z demontażem i transportem wyrobów azbestowych. Łącznie do Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sandomierzu wpłynęło 9 zgłoszeń prac polegających na zabezpieczaniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

4. Choroby zawodowe

Za chorobę zawodową uważa się chorobę, która jest wymieniona w wykazie chorób zawodowych oraz jeżeli w wyniku oceny narażenia zawodowego zostanie wykazane, że została ona spowodowana działaniem czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy albo w związku ze sposobem wykonywania pracy. Pojęcie choroby zawodowej jest więc pojęciem prawnym, posiadającym ustawową definicję. Reguluje to rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30.06.2009 r. w sprawie chorób zawodowych. Zgodnie z załącznikiem do ww. rozporządzenia za chorobę zawodową można uznać 26 jednostek chorobowych.

W roku 2023 wydano ogółem 7 decyzji administracyjnych, w tym 3 - dot. stwierdzenia choroby zawodowej, 4 – dot. braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej. W związku z powyższym celem opracowania narażenia zawodowego przeprowadzono 8 wizytacji w zakładach pracy.

Decyzje o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej wydane przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sandomierzu dotyczyły następujących jednostek chorobowych :

- choroby opłucnej lub osierdzia wywołane pyłem azbestu: rozległe zgrubienia opłucnej - poz. 4.1 wykazu chorób zawodowych - 1 decyzja,
- choroby zakaźne lub pasożytnicze albo ich następstwa poz. 26 wykazu chorób zawodowych - 1 decyzja,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: guzki głosowe twarde poz. 15.1 wykazu chorób zawodowych- 1 decyzja,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: guzki głosowe twarde, wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych, niedowład mięśni wewnętrznych krtani z wrzecionowatą

niedomykalnością fonacyjną głośni i trwałą dysfonią – poz. 15 wykazu chorób zawodowych – 1 decyzja.

Decyzje o stwierdzeniu choroby zawodowej wydane przez Państwowego Powiatowego Inspektora w Sandomierzu dotyczyły następujących jednostek chorobowych:

- pylice płuc: pylica azbestowa oraz pozostałe pylice krzemianowe - poz. 3.5 wykazu chorób zawodowych – 2 decyzje,
- przewlekłe choroby narządu głosu spowodowane nadmiernym wysiłkiem głosowym, trwającym co najmniej 15 lat: - wtórne zmiany przerostowe fałdów głosowych poz. 15.2 wykazu chorób zawodowych – 1 decyzja.

W przypadku decyzji pozytywnych do Centralnego Rejestru Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy w Łodzi ul. ul. św. Teresy od Dzieciątka Jezus 8, 91-348 Łódź przesłane zostały karty stwierdzenia choroby zawodowej.

Podsumowanie

Na podstawie działalności kontrolno – nadzorczej Sekcji Nadzoru Środowiska Pracy Powiatowej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Sandomierzu w 2023 roku stwierdzono poprawę warunków bezpieczeństwa i higieny pracy w nadzorowanych obiektach. Pracodawcy podejmowali działania mające na celu ochronę zdrowia pracowników przed zagrożeniami występującymi w środowisku pracy poprzez: dokonywanie wymiany parków maszynowych, odnawianie pomieszczeń produkcyjnych, technologicznych i higieniczno-sanitarnych, dbanie o prawidłowe wyposażenie i urządzenie tych pomieszczeń, zapewnianie pracownikom odpowiedniej odzieży ochronnej, roboczej i środków ochrony indywidualnej, przestrzeganie terminowości przeprowadzania badań profilaktycznych pracowników oraz pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy. Przeprowadzone kontrole w zakładach pracy nie wykazały zagrożenia życia i zdrowia pracowników w nich zatrudnionych.

Wzrosła również znajomość przepisów dot. substancji chemicznych i preparatów chemicznych oraz produktów biobójczych w podmiotach gospodarczych stosujących i wprowadzających produkty do obrotu co przyczyniło się do:

- poprawy jakości, dostarczanych w łańcuchu dostaw, informacji na temat chemikaliów (karty charakterystyki),
- właściwego oznakowania opakowań preparatów chemicznych oraz miejsc ich stosowania,
- rzetelnego wykonywania wymagań określonych w przepisach prawnych.

Pracodawców informowano o konieczności zwiększania świadomości pracowników na temat bezpieczeństwa i higieny pracy i zachęcania ich do podejmowania działań związanych z poprawą bezpieczeństwa.

VII. NADZÓR NAD PLACÓWKAMI NAUCZANIA I WYCHOWANIA ORAZ PLACÓWKAMI WYPOCZYNKU DZIECI I MŁODZIEŻY

Państwowa Inspekcja Sanitarna, realizując swoje zadania z zakresu zdrowia publicznego, sprawuje nadzór sanitarny nad placówkami przeznaczonymi dla dzieci i młodzieży zarówno na pobyt dzienny, jak i całodobowy.

Do zakresu działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dziedzinie bieżącego nadzoru sanitarnego nad szkołami i innymi placówkami oświatowo-wychowawczymi oraz obiektami wypoczynku letniego i zimowego należy między innymi kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w szczególności dotyczące:

- higieny pomieszczeń i wymagań w stosunku do sprzętu używanego w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych, szkołach wyższych oraz ośrodkach wypoczynku
- higieny procesu nauczania.

Działalność w zakresie Higieny Dzieci i Młodzieży w 2023 roku miała na celu przede wszystkim zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków nauczania, wychowania i opieki nad dziećmi i młodzieżą w placówkach opiekuńczych oraz oświatowo-wychowawczych, jak również zapewnienie bezpiecznych i higienicznych warunków ich pobytu w placówkach wypoczynku i rekreacji.

W 2023 roku w ewidencji obiektów znajdowało się 149 placówek nauczania i wychowania. Pion Higieny Dzieci i Młodzieży nadzorem objął 105 placówek stałych i 22 placówki wypoczynku dzieci i młodzieży.

Liczebny rozkład placówek w roku 2023 w rozbiciu na rodzaje placówek:

- 10 żłobków/klubów dziecięcych
- 41 przedszkola i inne formy wychowania przedszkolnego,
- 34 szkoły podstawowe
- 3 licea ogólnokształcące
- 2 szkoły specjalne
- 3 szkoły policealne
- 12 zespołów szkół, w skład których wchodzi:
  - 7 przedszkoli, 8 szkół podstawowych, 4 technika, 4 licea ogólnokształcące, 6 szkół branżowych I i II stopnia,
- 2 warsztaty szkolne,
- 2 wyższe uczelnie,

- 4 bursy/ internaty,
- 1 młodzieżowy ośrodek wychowawczy,
- 1 placówka opiekuńczo-wychowawcza,
- 23 placówki wsparcia dziennego,
- 11 placówek pracy pozaszkolnej,
- 22 placówek sezonowych wypoczynku zimowego/letniego dzieci i młodzieży.

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczych, nauczania i wychowania oraz placówkach wypoczynku zimowego/letniego ogółem przeprowadzono 193 kontrole, w tym: 105 kontrole sanitarnych, 59 kontrole tematycznych, 4 kontrole sprawdzające, 3 kontrole interwencyjne oraz 22 kontrole wypoczynku zimowego/letniego. Kontrole dotyczyły oceny stanu sanitarnego placówek ze szczególnym uwzględnieniem wymagań higienicznych i zdrowotnych. Przeprowadzono również kontrole sprawdzające realizację obowiązków wynikających z nałożonych decyzji administracyjnych.

W 2023 rozpatrzono 3 interwencje. Interwencje dotyczyły:

- interwencja pisemna rodziców w związku z obawami o bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zajęciach sportowych organizowanych przez klub sportowy. Przeprowadzono kontrolę interwencyjną, podczas której sprawdzono legalność działania klubu, stan sanitarno-higieniczny placówki, zapewnienie bieżącej wody zimnej i ciepłej, zapewnienie środków higieny osobistej oraz stan sanitarno-techniczny wyposażenia. Podczas kontroli uzyskano informację, że od lutego do czerwca 2023 roku odbywały się treningi dla dzieci i młodzieży z boks. Grupa liczyła 5 osób. W okresie wakacyjnym nie odbywały się treningi dla dzieci i młodzieży. Stan sanitarno-higieniczny placówki w dniu trwania kontroli nie budził uwag i zastrzeżeń. Skarga bezzasadna.

- dwie interwencje anonimowe odnośnie niskiej temperatury w szkole podstawowej i liceum ogólnokształcącym. Przeprowadzono dwie kontrole interwencyjne podczas których dokonano sprawdzenia temperatur w salach lekcyjnych, korytarzach komunikacyjnych, szatniach na odzież wierzchnią, sali gimnastycznej. Nieprawidłowości nie odnotowano. Skargi bezzasadne.

Podczas przeprowadzanych kontroli szczególną uwagę zwracano na:

- warunków sanitarno-higienicznych w żłobkach i klubach dziecięcych,
- oceny stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, tj. sal lekcyjnych, ciągów komunikacyjnych, sal gimnastycznych wraz z zapleczem, terenów przyszkolnych (boisk, placów zabaw)
- oceny warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego pod kątem posiadanej infrastruktury
- prowadzenia dożywiania w szkołach,
- nadzoru nad substancjami chemicznymi i ich mieszaninami stosowanymi w szkołach,
- higieny procesu nauczania – dostosowanie mebli do wzrostu uczniów, ocenę rozkładów zajęć lekcyjnych oraz parametrów oświetlenia

- realizację Ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych

Działalność pokontrolna w placówkach oświatowych:

Sekcja Higieny Dzieci i Młodzieży w przypadku ujawnienia nieprawidłowości w trakcie sprawowania bieżącego nadzoru sanitarnego w placówkach oświatowo-wychowawczych podejmowała działania zmierzające do wyeliminowania wykazanych uchybień poprzez nałożenie obowiązku usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości w drodze decyzji administracyjnych, który następnie egzekwowano poprzez kontrole sprawdzające.

W toku postępowania administracyjnego względem placówek oświatowych wydano 7 decyzji merytorycznych, w tym 4 decyzje prolongujące termin wykonania zarządzeń nałożonych w drodze decyzji merytorycznych przez PPIS w Sandomierzu oraz 4 decyzje płatnicze.

Poprawę warunków sanitarnych i technicznych, a tym samym wyeliminowanie nieprawidłowości nałożonych decyzjami z lat ubiegłych wyegzekwowano w stosunku do 3 placówek.

Nakazy decyzji dotyczyły zastrzeżeń w zakresie:

- nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego ścian, sufitów, podłóg na korytarzach szkolnych, klatkach schodowych, salach dydaktycznych,
- nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego technicznego szafek na odzież wierzchnią uczniów,
- nieprawidłowego stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń higieniczno-sanitarnych w placówkach nauczania.

Stan sanitarno-techniczny obiektów:

W wielu obiektach szkolnych na terenie powiatu prowadzone były prace termomodernizacyjne i remontowe mające na celu polepszenie istniejącego stanu technicznego placówek. Prace termomodernizacyjne dotyczyły m.in. wymiany stolarki okiennej, parapetów, wymiany instalacji wodociągowej, grzewczej i elektrycznej, jak również docieplenie ścian i dachów. W części placówek oświatowych prace remontowe polegały przede wszystkim na malowaniu ścian w pomieszczeniach, remoncie podłóg, remontach sanitariatów, sal gimnastycznych, schodów zewnętrznych, itp. Stan sanitarno-techniczny placówek w stosunku do lat ubiegłych uległ znacznej poprawie.

Mikroklimat w placówkach przeznaczanych na pobyt dzieci i młodzieży:

Na mikroklimat pomieszczeń między innymi wpływa odpowiednia temperatura pomieszczeń, oświetlenie, właściwa wentylacja oraz prawidłowe wietrzenie pomieszczeń. Skontrolowane placówki posiadają wentylację grawitacyjną oraz wentylację mechaniczną. Pomieszczenia pobytu dzieci i młodzieży oświetlone są światłem naturalnym i sztucznym. Zapewniono możliwość ochrony pomieszczeń przed nadmiernym nasłonecznieniem poprzez zamontowanie rolet okiennych. Wszystkie placówki posiadają pomiary natężenia oświetlenia sztucznego zgodne z Polska Normą. Dobrze dobrane oświetlenie na stanowisku pracy ucznia wpływa

korzystnie na koncentrację, efektywność uczenia się oraz higienę wzroku i samopoczucie. We wszystkich skontrolowanych placówkach zapewniono możliwość wietrzenia pomieszczeń poprzez zapewnienie powyżej 50 % konstrukcji okiennej umożliwiającej otwieranie. Dokonywane pomiary temperatur pomieszczeń, w których odbywały się zajęcia, wykazały prawidłową temperaturę.

Higiena procesu nauczania

Oceniając środowisko szkolne, szczególną uwagę zwracano na tygodniowy rozkład zajęć lekcyjnych pod kątem zachowania zasad higieny procesu nauczania oraz długość przerw międzylekcyjnych. Higiena procesu nauczania – uczenia się ma za zadanie ochronę ucznia przed niekorzystnymi warunkami związanymi z nauką szkole. Warunki pracy ucznia w szkole mają wpływ na jego zdrowie i efekty uczenia się. W ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania realizuje się szereg zadań mających na celu wyeliminowanie negatywnych czynników w środowisku szkolnym, które wpływają niekorzystnie na zdrowie uczniów i efektywność ich nauki.

W ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania szczególną uwagę zwracano na:

- higieniczny rozkład zajęć lekcyjnych,
- dostosowanie mebli szkolnych do warunków antropometrycznych uczniów.

W ramach nadzoru nad higieną procesu nauczania oceniono rozkład zajęć lekcyjnych w 49 szkołach, w 505 oddziałach uwzględniając zasady higieny umysłowej, pod kątem równomiernego obciążenia zajęciami w poszczególnych dniach tygodnia, zróżnicowania tych zajęć w każdym dniu oraz możliwości psychofizycznych uczniów do podejmowania intensywnego wysiłku umysłowego. Szczególną uwagę zwracano na to czy zajęcia rozpoczynają się o stałej porze, przy czym różnica pomiędzy kolejnymi daniami tygodnia nie powinna być większa niż 1 godzina oraz różnica liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia nie powinna być większa od 1 godziny. Dodatkowo, zwracano uwagę na fakt, że dobrze skonstruowany plan zajęć lekcyjnych oprócz zajęć rozpoczynających się o stałej porze i prawidłowej różnicy liczby godzin pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia musi również uwzględniać potrzebę wypoczynku między lekcjami. Czas trwania przerwy międzylekcyjnej powinien umożliwić uczniom krótki odpoczynek, dlatego też przerwa powinna trwać co najmniej 10 minut. Zaleca się również jedną przerwę 20 minutową, która np. umożliwi uczniowi spożycie posiłku (zamiennie dopuszcza się dwie przerwy 15 minutowe).

W dwóch szkołach podstawowych w trzech oddziałach stwierdzono nieprawidłowości w różnicy godzin pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o więcej niż 1 godzinę. Dyrektorzy placówek złożyli wyjaśnienia, że nieprawidłowości wynikają z problemów kadrowych w związku z dopełnianiem etatów przez nauczycieli w innych placówkach. Zalecono aby przy kolejnej zmianie rozkładu zajęć lekcyjnych uwzględnić zasadę równomierności.

Podczas przeprowadzania czynności kontrolnych w placówkach oświatowo-wychowawczych uwagę zwracano na stan techniczny oraz posiadane przez meble certyfikaty, na oznakowanie mebli oraz odpowiednie ich zestawienie. Kontrole w nadzorowanych placówkach wykazują, że w prawie wszystkie placówki oświatowo-wychowawcze mają meble szkolne, urządzenia i sprzęt sportowy z lub certyfikatami.

W ramach nadzoru nad placówkami oświatowo-wychowawczymi dokonano oceny dostosowania mebli do warunków antropometrycznych przedszkolaków/uczniów zgodnie z wymogami ergonomii. Oceny dostosowania mebli do wzrostu uczniów i przedszkolaków przeprowadzono w 4 placówkach, w 23 oddziałach. Oceniono łącznie 263 stanowisk pracy. Nieprawidłowości nie stwierdzono.

Celem przeprowadzonej oceny była eliminacja występujących nieprawidłowości oraz propagowanie zasad prawidłowego doboru mebli wśród dzieci, nauczycieli, wychowawców i dyrektorów.

W wyniku prowadzonego nadzoru nad higieną procesu nauczania i wychowania stwierdzono, że dyrektorzy placówek oświatowo-wychowawczych dokładają wszelkich starań mających na celu zapewnienie właściwej higieny w tym zakresie.

Rodzaj placówki	Tygodniowy plan lekcji							
	Skontrolowano				Stwierdzono niewłaściwy			
	2022		2023		2022		2023	
	liczba szkół	oddziałów	liczba szkół	oddziałów	liczba szkół	oddziałów	liczba szkół	oddziałów
Szkoły podstawowe	13	138	34	297	0	0	2	3
Licea ogólnokształcące	0	0	3	40	0	0	0	0
Technika	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół	0	0	12	168	0	0	0	0

Rodzaj placówki	Ergonomia mebli szkolnych							
	Skontrolowano				Stwierdzono niewłaściwy			
	2022		2023		2022		2023	
	Liczba placówek	oddziałów	Liczba placówek	oddziałów	Liczba szkół	oddziałów	Liczba szkół	oddziałów
Przedszkola	2	10	2	6	0	0	0	0
Szkoły podstawowe	0	0	1	8	0	0	0	0
Licea ogólnokształcące	0	0	0	0	0	0	0	0
Technika	0	0	0	0	0	0	0	0
Zespoły szkół	0	0	1	9	0	0	0	0

Zapewnienie uczniom miejsca na pozostawianie w szkole części podręczników i przyborów szkolnych.

W trosce o stan zdrowia uczniów od 2009 roku dyrektorzy szkół mają prawny obowiązek zapewnić możliwość pozostawienia w placówce części podręczników i przyborów szkolnych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. 2020 r., poz. 1604 z póź.zm.). Zbyt duże obciążenie uczniów ciężarem tornistrów/plecaków szkolnych może powodować nasilone bóle pleców, sprzyjać kształtowaniu nieprawidłowej statyki ciała co w efekcie może doprowadzić do skrzywienia kręgosłupa oraz znacząco zmniejszać pojemność płuc.

We wszystkich skontrolowanych placówkach nauczania i wychowania w pomieszczeniach szkoły zapewnia się uczniom możliwość pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych zgodnie z obowiązującymi przepisami. Wymóg ten realizowany jest poprzez zapewnienie szafek indywidualnych usytuowanych w szatniach szkolnych bądź w ciągu korytarzy komunikacyjnych, szafek w salach lekcyjnych (szczególnie w klasach młodszych) lub wydzielonych zbiorczych miejscach przeznaczonych na ten cel.

Warunki do utrzymania higieny osobistej

Zapewnienie dzieciom i młodzieży szkolnej prawidłowych warunków do utrzymania higieny osobistej, a w szczególności zapewnienie bieżącej wody ciepłej i zimnej w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych, jak również odpowiednie ich wyposażenie jest współczesnym standardem, gwarancją utrzymania higieny osobistej dzieci i młodzieży oraz elementami

profilaktyki szerzenia się chorób zakaźnych. Bieżąca czystość, dobry stan techniczny powierzchni, wentylacji, instalacji wodociągowej i kanalizacyjnej oraz wyposażenie w wystarczającą liczbę urządzeń sanitarnych w odniesieniu do liczby osób korzystających, jak również zapewnienie środków higieny osobistej składają się na podstawowe standardy higieniczne.

Na podstawie przeprowadzonych kontroli stwierdzono, że we wszystkich skontrolowanych placówkach zapewniona była bieżąca woda zimna i ciepła, pomieszczenia higieniczno-sanitarne wyposażone były w środki higieny osobistej. W dwóch szkołach stwierdzono zły stan sanitarno-techniczny pomieszczeń sanitarno-higienicznych. Placówki te w drodze decyzji administracyjnych dostały nakazy doprowadzenia do należytego stanu sanitarno-technicznego tych że pomieszczeń.

Wszystkie skontrolowane placówki posiadają podłączenie do wodociągu publicznego. Skontrolowane placówki podłączone są do sieci kanalizacyjnej oraz zbiorników bezodpływowych (szamba) i zbiorników z własną oczyszczalnią ścieków.

Warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego

W ramach nadzoru nad bezpieczeństwem i higieną pobytu dzieci i młodzieży w szkołach kontrolą objęto również warunki sanitarno-higieniczne do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego. Ocenie poddano m.in. posiadaną infrastrukturę sportową oraz jej stan sanitarno-techniczny. W 49 skontrolowanych placówkach stwierdzono wystarczające warunki do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Zajęcia prowadzone są w salach gimnastycznych, zastępczych salach gimnastycznych, szkolnych zespołach sportowych lub boiskach. Placówki posiadające zastępcze sale w okresie letnim korzystają z gminnych/wiejskich boisk sportowych. W placówkach, które posiadają tylko boiska sportowe w okresie jesienno-zimowym zajęcia wychowania fizycznego odbywają się na korytarzach szkolnych. Część szkół mimo posiadanej infrastruktury do prowadzenia zajęć WF korzysta z niej również poza placówką np. boisko/stadion sportowy bądź basen.

W 2023 r. realizowane były zadania inwestycyjne mające na celu poprawę stanu przyszkolnej infrastruktury sportowej, przeznaczonej na potrzeby realizacji zajęć wychowania fizycznego. Widoczne są działania organów prowadzących placówki mające na celu poprawę stanu technicznego jak i dostępność do obiektów sportowych przez uczniów.

Opieka medyczna

Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz.U. 2023 poz.900 z póź.zm.) szkoła w zakresie realizacji zadań statutowych powinna zapewnić uczniom możliwość korzystania z gabinetu profilaktyki zdrowotnej. Przepis ustawy nie jest w pełni realizowany przez szkoły, ale warto podkreślić, że brak w szkole gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej nie oznacza braku dostępu uczniów tych szkół do świadczeń zdrowotnych. W przypadku braku gabinetu w szkole opieka zdrowotna nad uczniami realizowana jest w tzw. pomieszczeniach zastępczych, np. salach lekcyjnych, pokojach nauczycielskich lub

bibliotekach. W części szkół świadczenia zdrowotne udzielane są w siedzibie podmiotu leczniczego.

22 placówki szkolne posiada gabinety profilaktyki zdrowotnej do własnej dyspozycji bądź wspólnie z inną placówką. W 29 placówkach organizuje się opiekę stomatologiczną dla dzieci i młodzieży w oparciu o dwa gabinety stomatologiczne na terenie dwóch szkół podstawowych, dentobus i umów z gabinetem stomatologicznym poza terenem szkoły.

Dożywianie dzieci i młodzieży

Właściwe żywienie dzieci i młodzieży to podstawowy i główny warunek rozwoju fizycznego i umysłowego. Żywienie jest jednym z najważniejszych czynników warunkujących prawidłowy wzrost i rozwój dzieci dlatego tak ważne jest aby placówki oświatowo-wychowawcze zapewniły choć jeden ciepły posiłek w czasie obecności uczniów w szkole.

Podczas nadzoru na placówkami stwierdzono, że placówkach oświatowo-wychowawczych w powiecie prowadzone jest dożywianie dzieci i młodzieży w formie obiadu jednodaniowego lub dwudaniowego. Posiłki przygotowywane są w kuchniach przedszkolnych, szkolnych lub dowożone w formie cateringu. W żłobkach/klubach dziecięcych i przedszkolach zapewniono wyżywienie pełne, tj. śniadanie, II śniadanie, obiad dwudaniowy, podwieczorek.

Zakaz palenia

Podczas kontroli bezwzględnie sprawdzano, czy przestrzegane są zapisy ustawy z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz.U. 2023 poz.700). Wszystkie kontrolowane placówki umieściły w widocznych miejscach odpowiednie oznaczenie słowne i graficzne informujące o zakazie palenia wyrobów tytoniowych i papierosów elektronicznych na terenie obiektu.

Warunki wypoczynku i rekreacji

W ramach sprawowanego nadzoru nad wypoczynkiem zimowym i letnim dzieci i młodzieży skontrolowano 22 różne formy wypoczynku, na których łącznie przebywało 488 uczestników. Wypoczynek zorganizowany był przede wszystkim w formach wyjazdowych oraz w miejscu zamieszkania. Podczas nadzoru nad wypoczynkiem szczególną uwagę zwracano na warunki sanitarne oraz warunki mieszkalne, dostęp do bieżącej zimnej i ciepłej wody, środków do utrzymania higieny osobistej oraz bieżącą czystość miejsc wypoczynku.

Wypoczynek zimowy - w elektronicznej bazie wypoczynku MEN zgłoszono 4 turnusy wypoczynku zimowego w miejscu zamieszkania. Jeden turnus nie został skontrolowany ze względu na jego odwołanie. Przeprowadzono 3 kontrole sanitarne pod względem zapewnienia odpowiednich warunków sanitarno-higienicznych podczas wypoczynku. Nieprawidłowości nie odnotowano. W turnusach wypoczynku zimowego uczestniczyło łącznie 79 uczestników.

Wypoczynek letni – w elektronicznej bazie wypoczynku MEN zgłoszono 22 turnusy tj.: 17 turnusów w miejscu zamieszkania, 2 wypoczynki w obiektach całorocznych usług hotelarskich, 3 turnusy w obiektach sezonowych. Skontrolowano 19 turnusów. 3 turnusów nie

skontrolowane ze względu na odwołanie ich przez organizatorów. Nieprawidłowości nie odnotowano. Z wypoczynku letniego skorzystało łącznie 409 uczestników.

Kontrole prowadzone w placówkach wypoczynku wykazały, iż organizatorzy zadbali o bezpieczeństwo i higieniczne warunki pobytu uczestników. Placówki wypoczynku wyposażone były w odpowiednią ilość środków do utrzymania higieny osobistej. Zapewniono bieżącą wodę zimną i ciepłą. Pokoje, w których zakwaterowani byli uczestnicy wypoczynków utrzymane były czysto i estetycznie. Wyżywienie przygotowywane było przez kuchnie własne obiektów, w których zorganizowany był wypoczynek bądź też przez firmy cateringowe. Podczas kontroli nie odnotowano zatruc, wypadków i zachorowań.

Wspólnie z stanowiskiem ds. Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadzono pogadanki nt. bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku, pozostawiono tematyczne ulotki i broszury dla dzieci i młodzieży.

Zagadnienia problemowe

Problemy wynikające z nadzoru nad placówkami to:

- prowadzenie zajęć wychowania fizycznego na korytarzach szkolnych.
- brak gabinetów profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej w większości placówek oświatowo - wychowawczych.
- problem przeciążonych plecaków uczniowskich mimo zapewnienia miejsc do pozostawienia części podręczników i przyborów szkolnych.
- brak możliwości skorzystania z natrysków po zajęciach z wychowania fizycznego.

Inne działania

Samorządy miast i gmin informowano na bieżąco o stanie sanitarnym placówek oświatowo-wychowawczych poprzez przesyłanie do ich wiadomości pism o wszczęciu postępowań administracyjnych i decyzji administracyjnych.

Podsumowanie

Wszystkie skontrolowane w 2023 roku placówki spełniały standardy placówek oświatowych.

Prowadzony stały nadzór nad placówkami opiekuńczymi, szkołami i innymi placówkami oświatowo-wychowawczymi, w tym placówkami wypoczynku dzieci i młodzieży pozwala zapewnić bezpieczne i higieniczne warunki pobytu w tych placówkach oraz w znacznej mierze ogranicza zagrażającym zdrowiu dzieci i młodzieży czynnikom, m.in.: powstawaniu chorób oczu, układu mięśniowo-szkieletowego i innych.

Prowadzony nadzór sanitarny nad placówkami oraz realizacja obowiązków wynikających z wydanych przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sandomierzu decyzji administracyjnych prowadzi do ciągłej poprawy istniejącego stanu sanitarno-technicznego placówek.

W wyniku prowadzonych wspólnych działań z Stanowiskiem do sp. Promocji Zdrowia

i Oświaty Zdrowotnej podczas akcji zimowych i letnich (rozpowszechniania materiałów edukacyjnych dotyczących aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania, próchnicy zębów, wszawicy, szkodliwości palenia tytoniu i e-papierosów, a także zażywania narkotyków, w tym dopalaczy), wzrasta świadomość dzieci i młodzieży oraz nauczycieli o zagrożeniach wynikających z nie przestrzegania zasad higieny, szkodliwości zażywania używek.

Wnioski

Na zapewnienie zdrowej i bezpiecznej placówki nauczania i wychowania oraz na poziom kształcenia uczniów wpływają również odpowiednie warunki higieniczno-zdrowotne, infrastruktura techniczna oraz wyposażenie placówek. Higiena procesu nauczania ma za zadanie ochronę ucznia przed niekorzystnymi warunkami związanymi z nauką i dotyczy nie tylko zapewnienia bezpieczeństwa oraz odpowiednich warunków sanitarnych, ale również odpowiedniej organizacji pracy ucznia, zgodnej z jego psychofizycznymi możliwościami.

Przeprowadzone kontrole w placówkach oświatowo-wychowawczych miały na celu uzyskanie poprawy warunków sanitarno-higienicznych i zapewnienie bezpieczeństwa zdrowotnego dzieciom i młodzieży poprzez systematyczny nadzór nad zapewnieniem odpowiedniego mikroklimatu pomieszczeń, organizacji pracy dostosowanej do rytmów biologicznych oraz chronić uczniów przed różnymi urazami, zaburzeniami i chorobami poprzez zapewnienie odpowiedniego terenu, odpowiednich mebli i oświetlenia.

Systematyczny nadzór nad placówkami skutkuje poprawą stanu sanitarno-higienicznego i technicznego, a tym samym przyczynia się do zapewnienia higieny i bezpieczeństwa zdrowotnego, poprawy warunków nauczania i wychowania. Przeprowadzone kontrole wykazały, że z roku na rok poprawiają się standardy placówek oświatowo-wychowawczych poprzez prowadzone na bieżąco remonty, naprawy, prace konserwatorskie oraz nabywanie nowego, certyfikowanego wyposażenia.

VIII. STAN SANITARNY OBIEKTÓW ŻYWNOŚCI, ŻYWIENIA I PRODUKTÓW KOSMETYCZNYCH

1. Charakterystyka ogólna obiektów nadzorowanych przez pion HŻŻ i PK.

W roku 2023 w rejestrze zakładów nadzorowanych przez PPIS w Sandomierzu widniało **2555** obiektów żywnościowo – żywieniowych i obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością (w 2021 r.- 2342), w tym:

- 1637 zakładów produkcji żywności, w tym: 26 przetwórnictwa owocowo-warzywnych, 9 piekarni, 3 ciastkarnie, 12 automatów do produkcji lodów, w tym 6 usytuowanych w: 2 zakładach żywienia zbiorowego otwartego, 3 zakładach małej gastronomii, 1 tymczasowym punkcie sprzedaży, 3 wytwórnie lodów, 1 wytwórnia makaronów, 1564

gospodarstw w zakresie produkcji pierwotnej i dostaw bezpośrednich, 17 gospodarstw w zakresie produkcji pierwotnej, dostaw bezpośrednich wraz z produkcją środków spożywczych w ramach rolniczego handlu detalicznego (RHD), 8 producentów żywności w warunkach domowych;

- 674 obiekty obrotu żywnością: 262 sklepy spożywcze (5 supermarketów), 8 kiosków, 28 magazynów hurtowych, 42 obiekty ruchome i tymczasowe, 147 środków transportu, 34 apteki, 153 inne zakłady obrotu żywnością (punkty apteczne, sklepy zielarskie, punkty skupu owoców i warzyw, inne obiekty obrotu owocami i warzywami na placu targowym, obiekty obrotu niewielką ilością żywności trwałej mikrobiologicznie, automaty do sprzedaży żywności, punkty sprzedaży internetowej);
- 147 zakładów żywienia zbiorowego typu otwartego, w tym 66 zakładów małej gastronomii;
- 82 zakłady żywienia zbiorowego typu zamkniętego, tj: blok żywienia w szpitalu, stołówki pracownicze, stołówki szkolne i przedszkolne, stołówki: w internatach, w domach opieki społecznej, w żłobkach, stołówka w zakładzie specjalnym i wychowawczym, w świetlicach środowiskowych i placówkach wsparcia dziennego;
- 15 obiektów obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W odniesieniu do roku 2022, w powiecie sandomierskim nastąpił nieznaczny wzrost liczby obiektów objętych nadzorem. Dotyczył głównie zakładów produkcji żywności, producentów produkcji pierwotnej prowadzących gospodarstwa sadownicze, rolne, mieszane -podlegające wyłącznie rejestracji, zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 63 ust. 2 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia (Dz. U. z 2023 r., poz. 1448). Obecnie ilość producentów produkcji pierwotnej, w odniesieniu do wszystkich zakładów produkcyjnych prowadzących działalność na terenie powiatu sandomierskiego stanowi 96,57 %. Ilość obiektów obrotu utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie, następuje rotacja. W dalszym ciągu likwidują się małe lokalne sklepiki, natomiast powstają sklepy spożywczo - przemysłowe tak zwane sieciówki.

W 2023 roku zatwierdzono 41 obiektów żywnościowo – żywieniowych, w tym: 2 zakłady produkcyjne, 24 obiekty obrotu, 11 obiektów żywienia zbiorowego i otwartego, 4 obiekty zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego.

W roku 2023 na 2555 obiektów skontrolowano 308, co stanowi 11,38 % wszystkich obiektów.

W skontrolowanych zakładach:

- przeprowadzono łącznie 342 kontrole sanitarne tematyczne, interwencyjne oraz rekontrole (sprawdzające wykonanie zaleceń), w tym 19 kontroli interwencyjnych (14 dotyczyło interwencji konsumentów), wszystkie zostały rozpatrzone;
- wydano 151 decyzji, w tym 108 merytorycznych i 43 opłatowe,
- w tym, wydawano 2 decyzje dotyczące unieruchomienia i częściowego unieruchomienia zakładu;
- nałożono 11 mandatów karnych na kwotę 3700,00 złotych,
- skierowano 2 wnioski o nałożenie kar pieniężnych do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego, dotyczyły: 2 zakładów żywienia zbiorowego.
- nie kierowano spraw do prokuratury.

Tabela 16 . Podstawowe wskaźniki działalności w 2022 i 2023 r.

Rodzaj danych	2022 r.	2023 r.
Liczba obiektów wg. rejestru w ciągu roku	2342	2555
Liczba kontroli, w tym kontrole interwencyjne	330	342
Liczba obiektów skontrolowanych	257	308
Odsetek obiektów skontrolowanych	10,97%	11,38%
Odsetek obiektów niezgodnych, ocenionych na podstawie arkuszy oceny stanu sanitarnego	9/3,50%	2/1,22%
Liczba wydanych decyzji ogółem	169	151
Liczba decyzji merytorycznych	129	108
W tym liczba decyzji wstrzymujących działalność zakładu	2	2
Liczba decyzji zakazujących wprowadzania produktu do obrotu	0	0
Liczba nałożonych mandatów karnych/ kwota mandatów (zł)	23/5900	11/3700
Liczba wniosków skierowanych do sądu	0	0
Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych skierowanych do ŚPWIS	5	2

2. Ogólna ocena obiektów żywności i żywienia

Stan sanitarno - techniczny obiektów oceniany był zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Spośród 308 obiektów skontrolowanych, 163 oceniono na podstawie ujednoczonych „arkuszy oceny zakładu” tj. 52,92 % obiektów (w 2022 r. – 42,41 %). Podczas kontroli obiektów oceniano, dokumentację dotyczącą procedur: dobrej praktyki higienicznej (GHP), dobrej praktyki produkcyjnej (GMP), oraz zasad systemu HACCP, w przypadku 11 zakładów stwierdzano nieprawidłowości co przekładało się na brak prawidłowo sprawowanej kontroli wewnętrznej, i skutkowało nakładaniem mandatów karnych. Nieprawidłowości w krótkich terminach były usuwane.

Miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Na terenie powiatu sandomierskiego nie funkcjonują wytwórnie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W ewidencji zakładów nadzorowanych znajdowało się 15 obiektów, tj. 14 sklepów zajmujących się obrotem materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością oraz 1 hurtownia. W roku sprawozdawczym nie były poddawane kontroli. Podczas prowadzonych kontroli w ramach sprawowanego nadzoru w 153 obiektach wykorzystujących opakowania do pakowania środków spożywczych poddawano ocenie obszar dotyczący nadzoru nad materiałami i wyrobami do kontaktu z żywnością: deklaracje producentów, oznakowanie – nieprawidłowości nie stwierdzono.

W roku sprawozdawczym do badań laboratoryjnych w kierunku: migracji specyficznej sumy pierwszorzędowych amin aromatycznych, metali ciężkich, oceny organoleptycznej, pobrano 2 próbki wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością (wyroby z tworzyw sztucznych, wyroby ceramiczne), próbki nie były kwestionowane.

Działania podejmowane w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego żywności, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

W 2023 r. ramach urzędowej kontroli i monitoringu do badań laboratoryjnych pobrano 225 próbek, w tym 223 próbki środków spożywczych i 2 próbki przedmiotów użytku. Badania przeprowadzono w zakresie parametrów: mikrobiologicznych (w tym histaminy) i chemicznych w następujących kierunkach: zanieczyszczenia metalami szkodliwymi dla zdrowia, pozostałości pestycydów, furan, zanieczyszczenia azotanami, poziom mikotoksyn, zawartość substancji dodatkowych, WWA, MCPD, cyjanowodór, obecność glutenu, obecność organizmów modyfikowanych oraz identyfikacji modyfikacji genetycznej GMO, akryloamid, kwas erukowy, analityka, napromienianie, zawartość witamin i składników mineralnych w suplementach diety, zawartość witamin i składników mineralnych w środkach spożywczych wzbogaconych, oporność na środki przeciwdrobnoustrojowe u bakterii zoonotycznych i komensalnych, skażenia promieniotwórcze: Cs137, zawartość jodu, olejów mineralnych, kryteria czystości, znakowanie środków spożywczych, w tym środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i suplementów diety, zawartość związków polarnych w tłuszczach smaźalniczych, W przypadku przedmiotów użytku: migracji specyficznej. W zakresie zanieczyszczeń mikrobiologicznych pobierano środki spożywcze gotowe do spożycia (RTE) w tym: wyroby garmażeryjne, kulinarne na bazie: makaronu, roślin strączkowych, wyroby ciastkarskie z masami: poddany i niepoddany obróbce termicznej, lody produkowane: na bazie mleka tradycyjne, na bazie wody, produkowane w automacie, produkty nabiałowe: sery twarogowe i typu feta oraz dojrzewające, śmietanę, jogurty, owoce świeże - maliny, produkty wędliniarskie RTE, sok owocowy świeżo wyciskany, niepasteryzowany, ryby wędzone na zimno, wodę butelkowaną niegazowaną źródłaną, zioła i przyprawy, warzywa mrożone, wyroby wędliniarskie, mięso tatar; środki

spożywcze (mięso i podroby drobiowe) do spożycia po obróbce termicznej. Próbkę do badań laboratoryjnych pobierane były podczas kontroli sanitarnych w nadzorowanych obiektach, głównie obrotu żywnością, a także w zakładach produkcji żywności, w tym u producentów produkcji pierwotnej. Na pobranych do badań laboratoryjnych 225 próbek, 10 uległo zakwestionowaniu w tym: 1 próbka porzeczki czerwonej badana w kierunku pozostałości pestycydów, z uwagi na przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu (NDP) i wykrycie niedozwolonej substancji czynnej pn.: tiametoksam - pobrana u producenta produkcji pierwotnej na terenie powiatu sandomierskiego; 1 próbka rodzynek w której stwierdzono Ochratoksynę A - pobrana w 1 z sklepów należących do sieci handlowej; 5 z 5 próbek lodów z automatu - z uwagi na wykrycie Enterobacteriaceae w 1g, pobranych w zakładzie małej gastronomii; 3 z 5 pobranych próbek mięsa drobiowego pobranych w 1 ze sklepów spożywczych należących do sieci handlowej.

W przypadku zakwestionowanej porzeczki czerwonej, w trakcie podjętej kontroli interwencyjnej ustalono, że producent nie wprowadził partii towaru do sprzedaży, użyte we własnym gospodarstwie.

W przypadku kwestionowanej partii rodzynek, wyprzedane w obiekcie w którym pobrano próbkę do badania. Poinformowano pismami: wprowadzającego do obrotu środek spożywczy, i właściwego terenowo PPIS o wynikach badań produktu, celem podjęcia działań wynikających z własnych kompetencji.

W związku z kwestionowanymi próbkami lodów z automatu została wydana decyzja unieruchamiająca częściowo zakład małej gastronomii w zakresie produkcji lodów, do czasu wyeliminowania nieprawidłowości, wdrożenia działań naprawczych i przedłożenia do wglądu sprawozdania z badania lodów w zakresie kwestionowanego parametru, celem potwierdzenia wyeliminowania nieprawidłowości.

W przypadku kwestionowanego mięsa drobiowego poinformowano pismami: wprowadzającego do obrotu produkt spożywczy, właściwego terenowo Powiatowego Lekarza Weterynarii o wynikach badań produktu, celem podjęcia stosownych działań w ramach własnych kompetencji.

W letnim sezonie turystycznym podejmowano działania kontrolne w odniesieniu do obiektów zlokalizowanych w miejscowościach turystycznych, przy głównych drogach komunikacyjnych. Przeprowadzono również kontrole miejsc wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. W obiektach tych przeprowadzono 15 kontroli, w tym 1 interwencyjną i rekontrolę. W wyniku podjętych działań nałożono 1 mandat karny na kwotę 500,00 zł. na właściciela obiektu, który prowadził działalność bez zgłoszenia zakładu do rejestru Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Przyczyną ukarania były nieprawidłowości dotyczące bieżącego stanu sanitarnego, przechowywanie środków spożywczych po upływie daty minimalnej trwałości, brak opracowanej i wdrożonej dokumentacji: GHP/GMP/HACCP. Właściciel obiektu podjął decyzję o natychmiastowym zamknięciu zakładu do czasu usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości, równoległe złożył wniosek o zatwierdzenie zakładu i wpis do rejestru zakładów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Za powyższe działanie zostało skierowane pismo

do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego o nałożenie kary pieniężnej.

Na przestrzeni roku rozpatrzono 14 interwencji klientów dotyczyły:

nieprawidłowej jakości oferowanej potrawy w zakładzie małej gastronomii; niewłaściwych warunków sanitarnych w obiektach, niewłaściwej jakości serwowanych potraw w 3 zakładach żywienia zbiorowego otwartego i 1 zakładzie małej gastronomii; niewłaściwej jakości zdrowotnej kupionych produktów, przygotowanych w 2 sklepach spożywczych; wprowadzania do sprzedaży niewłaściwej jakości środków spożywczych w 4 obiektach obrotu; braku higieny osobistej personelu w 1 obiekcie obrotu; obecności szkodników w 2 obiektach obrotu; wprowadzania do obrotu niewłaściwej jakości jabłek wyprodukowanych w 1 gospodarstwie sadowniczym.

W wyniku przeprowadzanych kontroli interwencyjnych – 5 przypadków uznano za zasadne, natomiast 9 uznano za niezasadne. Na osoby winne zaniedbań nałożone zostały mandaty karne. Właściciele zakładów zobowiązano do usunięcia nieprawidłowości w krótkich terminach.

Kontynuowane były działania mające na celu objęcie nadzorem i wpisanie do rejestru zakładów producentów produkcji pierwotnej, prowadzących gospodarstwa rolnicze i sadownicze. W roku sprawozdawczym skontrolowano 63 obiekty, przeprowadzono 63 kontrole, w tym: 5 interwencyjnych. Stan sanitarno-higieniczny gospodarstw oceniono jako prawidłowy. Do badań laboratoryjnych w ramach urzędowej kontroli i monitoringu pobrano 45 próbek owoców, warzyw, zbóż wynikających z planu poboru próbek realizowanego w ramach urzędowej kontroli żywności. Jedna uległa kwestionowaniu z uwagi na przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów substancji czynnej, która nie była dozwolona w uprawie porzeczki czerwonej. W obszarze kontroli nad produkcją pierwotną podejmowano działania we współpracy z przedstawicielami Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa i Inspekcji Ochrony Środowiska przeprowadzono 5 kontroli u producentów produkcji pierwotnej, podczas których pobierano próbki do badań laboratoryjnych w kierunku: parametrów mikrobiologicznych, zawartości metali ciężkich, azotanów i azotynów. Żadna z pobranych próbek nie uległa kwestionowaniu. W 5 przypadkach podejmowano działania interwencyjne i prowadzono postępowanie wyjaśniające dwukrotnie po przekazaniu informacji od Państwowej Inspekcji Ochrony Roślin i Nasiennictwa o przekroczeniach NDP substancji czynnych i niedozwolonych w uprawie moreli. W jednym przypadku po uzyskaniu informacji od Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Stalowej Woli po zakwestionowaniu próbki gruszek w kierunku pestycydów wyprodukowanych w gospodarstwie zlokalizowanym na terenie powiatu sandomierskiego. W jednym przypadku (po interwencji anonimowej), dotyczącej wprowadzania do obrotu jabłek wyprodukowanych z użyciem niedozwolonych środków ochrony roślin. W jednym przypadku w związku z powiadomieniem informacyjnym RASFF dotyczącym kaszy jaglanej wyprodukowanej z prosa pochodzącego od producenta produkcji pierwotnej - gospodarstwa zlokalizowanego na terenie powiatu sandomierskiego. Podejmowano działania w obiektach obrotu mięsem, wędlinami i w zakładach żywienia zbiorowego w obszarze przestrzegania wymagań w zakresie legalności wprowadzanej do obrotu żywności pochodzenia zwierzęcego oraz zagospodarowywania odpadów niebezpiecznych „kategorii 3”. Sprawdzano przestrzeganie przepisów prawa w zakresie

identyfikowalności produktów pochodzenia zwierzęcego i prawidłowości postępowania – nieprawidłowości nie stwierdzono.

Podczas bieżących kontroli sanitarnych w nadzorowanych zakładach zakwestionowano i wycofano z obrotu środki spożywcze po upływie daty minimalnej trwałości, terminie przydatności do spożycia, niewłaściwej jakości zdrowotnej na kwotę 322,50 zł. (w 2022 r. – 3752,30 zł.).

Przy użyciu szybkich testów badano jakość próbki tłuszczów smażalniczych używanych do przygotowywania potraw: w piekarni, zakładach żywienia zbiorowego otwartego i zakładach małej gastronomii, w powyższym zakresie nie stwierdzano nieprawidłowości.

W nadzorowanych zakładach wykonano 256 pomiarów kontrolnych w zakresie oceny zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego, nieprawidłowości nie stwierdzono.

Podczas kontroli zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzono ocenę teoretyczną 20 jadłospisów dekadowych, w 20 obiektach nadzorowanych, w tym: jednostkach systemu oświaty (18), domu pomocy społecznej (1) i bloku żywienia w szpitalu (1). Przy ocenach kierowano się ogólnymi zasadami prawidłowości układania jadłospisów, w placówkach oświatowych z uwzględnieniem rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży, oraz na zgodność z „Arkuszem oceny dekadowej jadłospisów” opracowanym przez ekspertów z Instytutu Żywności i Żywienia w Warszawie. W ocenianych jadłospisach nie stwierdzano nieprawidłowości. W przypadku 2 jadłospisów dekadowych (w placówkach oświatowych) zasugerowano zwiększenie podaży ryb.

W związku z powiadomieniami w ramach systemu RASFF podejmowano działania, podczas których sprawdzano prawidłowość wycofywania z obrotu niebezpiecznych partii żywności, w powyższym zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości. Osoby odpowiedzialne właściciele/kierownicy obiektów w ramach własnych procedur byli informowani przez centrale bądź dostawców o konieczności wycofywania z obrotu środków spożywczych objętych powiadomieniami, realizowali polecenia. W związku z pobranymi do badań laboratoryjnych przez przedstawicieli Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Sandomierzu zakwestionowanymi w ramach urzędowej kontroli próbkami środków spożywczych w zakresie badań parametrów: mikrobiologicznych Salmonella spp – mięsa drobiowego; chemicznych: mykotoksyn Ochrotoksyny A w rodzynekach; pestycydów: tiametoksamu w porzeczce czerwonej przesłano 3 formularze zgłoszeniowe w ramach powiadomień informacyjnych w systemie RASFF do Świętokrzyskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

W ramach prowadzonego nadzoru nad żywnością prozdrowotną przeprowadzono 2 kontrole tematyczne w 2 aptekach. Ponadto oceniano strony internetowe pod kątem oferowania sprzedaży żywności prozdrowotnej, w tym suplementów diety przez przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie powiatu sandomierskiego – nie odnotowano takich przypadków. Dodatkowo dokonywano oceny wybranych suplementów diety – nieprawidłowości w powyższym zakresie nie stwierdzano, podobnie jak w roku 2022. Na terenie powiatu sandomierskiego nie funkcjonują zakłady w których produkowane są suplementy diety. W 2023 jak również w 2022 r. żaden z nadzorowanych producentów na terenie powiatu sandomierskiego nie deklarował produkcji „nowej żywności” oraz

środków spożywczych z udziałem składników zaliczanych do nowej żywności, jak również produkcji środków spożywczych z udziałem materiału genetycznie zmodyfikowanego.

W 2023 r. nie zgłaszano do oceny grzybów z zamiarem wprowadzania ich do obrotu.

Nie występowały zatrucia pokarmowe po spożyciu grzybów, w roku 2022 – podobnie.

Na przestrzeni roku (w obiektach żywnościowo – żywieniowych) kontrolowano przestrzeganie wymagań dotyczących informowania konsumentów na temat składu żywności nieopakowanej, w tym obecności składników alergicznych, nie stwierdzono nieprawidłowości.

W roku 2023 na wnioski przedsiębiorców przeprowadzono 11 kontroli granicznych, wydano 83 świadectwa spełnienia wymagań przez środek spożywczy przekraczający granicę dotyczyły importu z Uzbekistanu, Mołdawii, Ukrainy produktów tj.: śliwki i morele suszone, maliny i jeżyny mrożone, orzechy włoskie, koncentrat soku jabłkowego (w 2022 – przeprowadzono 4 kontrole graniczne).

Wnioski

W odniesieniu do lat poprzednich nie stwierdza się pogorszenia stanu sanitarnego w nadzorowanych zakładach żywnościowo - żywieniowych. W dalszym ciągu występują pojedyncze przypadki gdzie stwierdzone są nieprawidłowości dotyczące braku higieny, nieprzestrzegania procedur, nieprawidłowego przechowywania artykułów spożywczych, sporadycznie dotyczące nieprawidłowości w zakresie stanu technicznego. W każdym przypadku przedsiębiorcy podejmują współpracę w organami Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wdrażają działania naprawcze.

Z uwagi na duży ruch turystyczny, w okresie letnim należy kontynuować wzmożony nadzór nad obiektami usytuowanymi w centrum miasta oraz na trasach turystycznych jak również prowadzić nadzór nad produkcją lodów w automatach, gdyż od kilku lat istnieje problem dotyczący higieny w procesie produkcji. Podczas pobieranych do badań laboratoryjnych próbek w zakresie parametrów mikrobiologicznych wykrywa się bakterie z grupy Enterobacteriaceae w 1g świadczące o nieprawidłowo prowadzonej kontroli wewnętrznej i nieprawidłowo prowadzonych procesach mycia i dezynfekcji.

W dalszym ciągu należy kontynuować działania w zakresie wpisywania gospodarstw do rejestru Państwowej Inspekcji Sanitarnej, z uwagi na fakt, iż brak takiego wpisu wiąże się z wnioskiem o ukaranie osoby która prowadzi gospodarstwo bez wymaganego prawem zaświadczenia. Jak również informować o konsekwencjach nieprzestrzegania dobrych praktyk rolniczych w zakresie stosowania środków ochrony roślin co jest powodem kwestionowania produktów i wycofywania z rynku artykułów spożywczych.

IX. Organizowanie badań profilaktycznych w zakresie mikrobiologii i parazytologii.

Oddział Laboratoryjny PSSE w Sandomierzu posiada Certyfikat Akredytacji przyznany przez Polskie Centrum Akredytacji w Warszawie. Jest on potwierdzeniem wdrożonego systemu

zarządzania zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025:2018-02 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorujących”.

Dodatkowym potwierdzeniem kompetencji Oddziału Laboratoryjnego jest udział w międzylaboratoryjnych badaniach porównawczych, organizowanych przez referencyjne laboratoria w Polsce i na świecie.

Badania laboratoryjne wykonywane są zgodnie z polskimi normami, normami europejskimi i własnymi procedurami badawczymi.

W Oddziale Laboratoryjnym wykonuje się:

- **badania jakości zdrowotnej środków spożywczych**

W 2023 r. wykonano badania 126 próbek żywności w ramach kontroli urzędowej i monitoringu, w tym jedna próbka w ramach kontroli celowanej w związku z podejrzeniem zatrucia pokarmowego. Badano próbki mięsa i przetworów mięsnych, drobiu i produktów drobiarskich, ryb i owoców morza, mleka i przetworów mlecznych, wyrobów cukierniczych i ciastkarskich, owoców i ich przetworów, ziół, przypraw, wyrobów garmażeryjnych i kulinarnych, warzyw i ich przetworów,

Próbki badano w kierunku mikrobiologii na wykrywanie bakterii takich jak: *Salmonella*, *Listeria monocytogenes*, *Bacillus cereus*, *Escherichia coli*, *Enterobacteriaceae*, gronkowce koagulazododatnie.

Do badań pobierano próbki krajowe oraz próbki pochodzące z importu.

- **badania bakteriologiczne wykrywające czynniki etiologiczne chorób zakaźnych oraz monitorujące skuteczność procesów sterylizacji**

W ramach badań profilaktycznych do książeczki zdrowia w kierunku nosicielstwa *Salmonella* i *Shigella* przebadano 2922 próbek od 974 osób.

Wykonano również badania 144 próbek od 48 osób ze styczności ze źródłem zakażenia, ozdrowieńców i nosicieli w kierunku *Salmonella* i *Shigella*.

W Pracowni Bakteriologii wykonano ponadto 278 badań skuteczności sterylizacji urządzeń sterylizujących stosowanych w obiektach służby zdrowia.

- **badania fizykochemiczne i bakteriologiczne wody**

Wykonano badania 150 próbek w ramach kontroli urzędowej: wody do spożycia, wody w basenach kąpielowych, naturalnych wód butelkowanych, ciepłej wody użytkowej. Badania prowadzono w Oddziale Laboratoryjnym w zakresie analiz chemicznych (żelazo, azotany, mangan, utlenialność) oraz fizycznych (mętność, barwa, zapach, smak, pH, przewodność). Pod względem mikrobiologicznym sprawdzano parametry takie jak: ogólna liczba bakterii w 36°C i 22°C, bakterie z grupy coli, *E. coli*, *Legionella*, *Pseudomonas aeruginosa*, *Clostridia*, enterokoki kałowe, gronkowce).

Dodatkowo wykonywano badania w terenie wody basenowej, w zakresie analiz chemicznych (chlor wolny i chlor całkowity) oraz fizycznych (pH, potencjał utleniająco-redukujący redoks).

Podsumowanie

Jakość zdrowotna środków spożywczych pobranych do badań w ramach kontroli urzędowej i monitoringu pozostaje na zadowalającym poziomie. Sporadycznie stwierdzano przekroczenie *Enterobacteriaceae* w lodach, *Salmonella spp* w mięsie.

W zakresie oceny jakości wody próbek badanych w ramach kontroli urzędowej sporadycznie występowały przekroczenia ogólnej liczby drobnoustrojów w 22°C,

enterokoków, liczby bakterii z grupy coli, *Legionella* oraz przekroczenia dopuszczalnego poziomu żelaza, mętności, chloru wolnego.

W badaniach bakteriologicznych wykrywających czynniki etiologiczne chorób zakaźnych wyhodowano: *Salmonella Enteritidis* – 10

X. PROMOCJA ZDROWIA I OŚWIATA ZDROWOTNA

Działania w zakresie promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej realizowane były w 2023 roku w oparciu o wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego, cele Narodowego Programu Zdrowia, aktualnej sytuacji epidemiologicznej a także występujących problemów i lokalnych potrzeb zdrowotnych.

Działania oświaty zdrowotnej ukierunkowane były głównie na współpracę z placówkami oświatowo-wychowawczymi, ochrony zdrowia, samorządami i instytucjami na terenie powiatu. Realizowano ogólnopolskie programy edukacyjne, interwencje nieprogramowe i kampanie informacyjne. Prowadzono działania zmierzające do poprawy kondycji zdrowotnej społeczności na terenie powiatu sandomierskiego.

Ogólnopolskie programy edukacyjne:

Program edukacyjny „Trzymaj Formę!”

W 2023 roku kontynuowano program edukacyjny pt. „Trzymaj Formę!”, którego głównym celem jest zwiększenie świadomości dotyczącej wpływu żywienia i aktywności fizycznej na zdrowie. Program skierowany jest do uczniów szkół podstawowych (V-VIII) i ich rodziców. W roku szkolnym 2022/2023 program realizowany był przez 14 szkół podstawowych z terenu powiatu sandomierskiego. Edukacją objęto 917 uczniów i 417 rodziców.

Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS

Propagowano kampanię „Jedyny test, którego prawdopodobnie nie zleciłeś”, „Europejski Tydzień Testowania ETT) w kierunku HIV i HCV oraz Światowy Dzień AIDS. Na stronie internetowej oraz mediach społecznościowych zamieszczano informacje o kampaniach.

Światowy Dzień AIDS w 2023 roku obchodzony był w II Liceum Ogólnokształcącym w im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu, gdzie odbyły się zajęcia dotyczące profilaktyki HIV/AIDS. Młodzież dowiedziała się: co to jest zakażenie wirusem HIV? a co zachorowanie na AIDS? Jakie sytuacje prowadzą do zakażenia wirusem HIV a jakie nie powodują zagrożenia. Uświadomiono, że zachowania ryzykowne zwłaszcza po zażyciu środków psychoaktywnych z utratą świadomości mogą prowadzić do zakażenia wirusem HIV. W takich sytuacjach ważna jest świadomość na temat korzyści płynących z wczesnego wykonywania testów w kierunku HIV.

Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjno-informacyjnych do placówek nauczania i wychowania, podmiotów działalności leczniczej, organizatorów wypoczynku letniego, jednostek samorządowych. Ponadto umieszczono informacje w formie gazetki informacyjnej w budynku PSSE, w mediach społecznościowych i na stronie internetowej PSSE.

Wojewódzkie programy edukacyjne:

Program antytytoniowej edukacji zdrowotnej „Bieg po zdrowie”

Główne cele programu to: opóźnienie lub zapobiegnięcie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży, pokazanie atrakcyjności życia w środowisku wolnym od dymu tytoniowego, zwiększenie wiedzy i umiejętności uczniów na temat zdrowia w kontekście szkodliwości palenia papierosów. Odbiorcami programu są uczniowie klas IV szkoły podstawowej oraz ich rodzice. W realizacji programu uczestniczyło 13 szkół podstawowych w tym 197 uczniów i 117 rodziców.

Program edukacyjny: „ARS, czyli jak dbać o miłość?”

Głównym celem programu jest ograniczenie używania substancji psychoaktywnych przez młodzież (np. alkoholu, tytoniu, narkotyków i dopalaczy), także w kontekście przyszłych ról rodzicielskich. Program skierowany jest do młodzieży w wieku 15-19 lat a także angażuje rodziców. W ramach w/w projektu realizowano program edukacyjny dla uczniów szkół ponadpodstawowych. Program realizowany był w 6 placówkach ponadpodstawowych z terenu powiatu sandomierskiego. Edukacją objęto 132 uczniów i 132 rodziców.

Ogólnopolski Program Ekologiczny dla przedszkoli: „Skąd się biorą produkty ekologiczne”.

Celem programu jest zwiększanie świadomości i wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz budowanie właściwych nawyków żywieniowych od najmłodszych lat w grupie wiekowej 5, 6 lat. Program realizowany był przez 18 placówek przedszkolnych. Edukacją objęto 369 dzieci, 295 rodziców. Dzieci stały się bardziej świadome, coraz częściej sięgają po owoce, warzywa i zdrowe kolorowe kanapki. Zdobytą wiedzę i umiejętności dzieci będą mogły wraz z rodzicami stosować w codziennym życiu.

Przedszkolny Program Edukacji Antytytoniowej „Czyste powietrze wokół nas”

Celem programu jest wzrost wiedzy w zakresie ochrony dzieci przed szkodliwym działaniem dymu tytoniowego oraz kształtowanie asertywnych postaw wśród dzieci w przypadku kontaktu z osobami palącymi. Program adresowany jest do dzieci przedszkolnych, z udziałem rodziców i opiekunów. Na terenie powiatu program realizowany był w przedszkolach oraz szkołach podstawowych. W realizacji programu uczestniczyło 20 placówek z terenu powiatu sandomierskiego, edukacją objęto 690 dzieci i 336 rodziców. Zajęcia zwiększyły świadomość i wiedzę dzieci na temat różnego pochodzenia dymów w tym dymu papierosowego. Program przyczynił się do zwiększenia świadomości aby dbać o zdrowie i środowisko.

Program edukacji antytytoniowej „Nie pal przy mnie proszę”

Program edukacji antytytoniowej dla uczniów klas I-III szkół podstawowych odnosi się do zmniejszenia narażenia dzieci na bierne palenie tytoniu. W realizacji programu brało udział 13 szkół podstawowych, uczestniczyło 588 uczniów i 279 rodziców. Ważne jest, iż uczniowie zdają sobie sprawę ze szkodliwości biernego palenia.

Program edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie”

Program profilaktyki palenia tytoniu dla uczniów starszych klas szkół podstawowych (IV-VIII). Celem programu jest zapobieganie paleniu tytoniu wśród uczniów. W realizacji programu brało udział 13 szkół podstawowych, 749 uczniów, 258 rodziców. Ważnym elementem programu jest kształtowanie zachowań asertywnych. Program przybliżył tematykę zdrowia i zachowań prozdrowotnych. Uświadomił zagrożenia związane z używaniem produktów tytoniowych w tym e-papierosów oraz ukazał korzyści płynące z prowadzenia zdrowego stylu życia.

Program edukacyjny „Wybierz Życie - Pierwszy Krok”

Program skierowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych, rodziców i opiekunów oraz kadry pedagogicznej. Celem głównym jest zmniejszenie występowania i umieralności na raka szyjki macicy i roli HPV w jego powstawaniu, motywowanie kobiet do regularnego poddawania się badaniom profilaktycznym przez całe życie. Na terenie powiatu sandomierskiego realizację programu podjęło 6 szkół ponadpodstawowe, edukacją objęto 360 uczniów i 198 rodziców. Temat jest dla młodzieży mało znany, należy zachęcać młodych ludzi do odpowiedzialności za zdrowie swoje i najbliższego otoczenia.

Program profilaktyczny „Podstępne WZW”

Program adresowany do uczniów szkół ponadpodstawowych. Celem tych działań jest upowszechnienie wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych wiedzy na temat wirusowego zapalenia wątroby HAV, HBV i HCV, uświadomienie zagrożeń i zasad profilaktyki. Program realizowany był wśród 93 uczniów w 2 szkołach ponadpodstawowych. Uczniowie poszerzyli wiedzę na temat dróg przenoszenia oraz jak świadomie unikać sytuacji ryzykownych.

Program edukacyjny pt., „Znamię! Znam je?”

Celem programu jest upowszechnienie wiedzy wśród uczniów o czerniaku – nowotworze złośliwym skóry. Program adresowany jest do uczniów szkół ponadpodstawowych. W trakcie realizacji programu upowszechniano wiedzę na temat czerniaka, poznali cechy charakterystyczne czerniaka, jak prawidłowo sprawdzić skórę oraz skuteczne metody ochrony przed nowotworem. Do programu przystąpiły 6 szkół ponadpodstawowych, edukacją objęto 424 uczniów.

Interwencje nieprogramowe

Światowy Dzień Zdrowia

Światowy Dzień Zdrowia w 2023 roku obchodzono pod hasłem: „ZDROWIE DLA WSZYSTKICH”. W Szkole Podstawowej w Śmiechowicach w ramach doradztwa zawodowego pracownik PSSE w Sandomierzu przedstawił zadania w zakresie zdrowia publicznego podejmowane przez Inspekcję Sanitarną. Omówiono zadania, kompetencje i specyfikę pracy w poszczególnych działach Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sandomierzu. Inspekcja Sanitarna w zakresie zdrowia publicznego wykonuje zadania dotyczące higieny i zdrowia, między innymi w zakresie wody pitnej, czystości powietrza, utrzymania higieny w zakładach pracy oraz budynkach użyteczności publicznej, jak również nadzoru nad warunkami zdrowotnymi żywności, żywienia i produktów kosmetycznych. Sprawowanie nadzoru w wyżej wymienionych obszarach ma na celu ochronę zdrowia ludzkiego. Dla starszych uczniów klas IV-VIII tematyką spotkania była profilaktyka uzależnień (tytoń, e-papierosy, narkotyki, dopalacze) oraz tak zwane energetyki. Emitowano film z serii Nie zamykaj oczu! pt: „Do grobowej deski”, w którym omówione są konsekwencje zażywania substancji uzależniających. Prezentowano alkoholomierz – co widzi pijany kierowca i narkogogle - symulacja zaburzeń takich jak: dezorientacja, spowolnienie czasu reakcji, zniekształcenie obrazu. Prezentowano smokolyzer wskazujący poziom tlenu w wydechym powietrzu u osoby palącej. Dla młodszych dzieci z klas 0-III oraz punktu przedszkolnego wyświetlony został film z serii Mela i Marcel, czyli jak bezpiecznie i zdrowo poznawać świat. W filmie: „Ruch to zdrowie”, bohaterowie filmu przedstawili, jak można wzmocnić swoje zdrowie poprzez aktywność fizyczną. Podczas spotkania zwrócono szczególną uwagę na znaczenie prawidłowych nawyków higienicznych i zdrowotnych od najmłodszych lat. Wszyscy uczestnicy otrzymali ulotki związane z omawianymi tematami: piramida zdrowego odżywiania dla dzieci, ulotki na temat szkodliwości palenia papierosów, e-papierosów, tzw. „dopalaczy” i „energetyków”. Informacje zamieszczono w formie gazetki tematycznej i na stronie internetowej PSSE.

Światowy Dzień bez Tytoniu

W ramach obchodów „Światowego Dnia Bez Tytoniu” odbyło się spotkanie edukacyjne w II Liceum Ogólnokształcącym im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu. Odbyła się prezentacja udzielania I-jej pomocy osobie zatrutej tlenkiem węgla przy użyciu defibrylatora. Pracownik PSSE w Sandomierzu prezentował uczestnikom spotkania smokolyzer - urządzenie do pomiaru tlenu węgla w wydechym powietrzu, przypomniał jednocześnie jak bardzo szkodliwe jest palenie papierosów i e-papierosów oraz przebywanie w otoczeniu osób palących, prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych. Ponadto uczestniczyliśmy w rozdaniu nagród dla laureatów i uczestników konkursu przyrodniczo-medycznego „E-papieros – wdychasz chemię – trujesz biologię” dla uczniów ze szkół podstawowych.

Światowy Dzień Rzucania Palenia

W ramach Światowego Dnia Rzucania Palenia w dniu 17 listopada 2023 r. pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sandomierzu byli obecni w Hufcu Pracy w Sandomierzu ul. Żeromskiego 14 C. Podczas spotkania poruszano tematykę dotyczącą skutków zdrowotnych palenia tytoniu zarówno osoby palącej jak również biernego palacza. Pozostawiono na miejscu materiały edukacyjne dotyczące szkodliwości palenia, prezentowano smokerlyzer. Podkreślono, że nikotyna ma silne działanie uzależniające i niekorzystnie wpływa na rozwój młodego organizmu. Ponadto poruszano tematykę uzależnień od środków psychoaktywnych w tym szkodliwość napojów energetycznych. Prezentowano alkohole i narkogogle.

W II Liceum Ogólnokształcącym im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu odbyły się między przedmiotowe warsztaty profilaktyczne „Wdychasz chemię, trujesz biologię” prowadzone przez nauczyciela biologii i nauczyciela chemii. Po przeprowadzonej prezentacji, uczniowie wzięli udział w teście wiedzy. Nagrodzono uczniów, którzy wykazali się bardzo wysoką znajomością wiedzy na temat wpływu nikotyny na zdrowie. Pracownicy PSSE przy użyciu smokelyzera wykonywali pomiary tlenku węgla w wydychanym powietrzu. Uświadamiano, że nie warto zaczynać palenia zwłaszcza w młodym wieku. Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych na temat szkodliwości palenia. Większość osób złożyło podpisy na przygotowanym uprzednio banerze z napisem NIE PALĘ deklarując postanowienie o niepaleniu.

W ramach działań antytytoniowych w budynku PSSE przygotowano gazetki tematyczne oraz zamieszczono informacje w mediach społecznościowych. Prowadzono również kolportaż materiałów edukacyjnych do placówek ochrony zdrowia i placówek oświatowo-wychowawczych.

Profilaktyka palenia

W dniu 20 stycznia br. w II Liceum Ogólnokształcącym im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu odbyło się Sandomierskie Szkolne Spotkanie z Profilaktyką skierowane do uczniów sandomierskich szkół podstawowych. Organizatorami eventu byli: II LO im. Tadeusza Kościuszki w Sandomierzu we współpracy z Burmistrzem Sandomierza oraz Inspekcją Sanitarną w Sandomierzu. Tematem spotkania była edukacja antytytoniowa, która została przekazana przez licealistów młodszym koleżankom i kolegom sandomierskich szkół podstawowych. Celem eventu było promowanie postaw prozdrowotnych zarówno wśród uczniów jak i środowisku lokalnym.

W programie EVENTU: odbył się „Sąd nad papierosem” – rozprawa zakończona jednoznacznym wyrokiem szkodliwego wpływu papierosa na zdrowie i quiz multimedialny na temat szkodliwości palenia. Uczestnikami quizu byli uczniowie sandomierskich szkół podstawowych. Całość wydarzenia artystycznego odbyła się w oprawie muzycznej w rytmie walczyka „Dziś Sandomierz walczy z fajkami”.

Profilaktyka palenia skierowana była do różnych grup wiekowych. Edukację prowadzono w przedszkolach, szkołach podstawowych, wśród młodzieży szkół ponadpodstawowych, jak również staraliśmy się dotrzeć do osób dorosłych. Jest to temat ciągle aktualny, zwłaszcza

w dobie mody na używanie elektronicznych papierosów. Działania antytytoniowe miały na celu propagowanie zdrowego stylu życia i walkę z nałogami.

Akcja letnia

W ramach Akcji Letniej propagowano zdrowy styl życia w okresie wypoczynku letniego i zimowego. Pracownicy Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sandomierzu byli obecni na Pikniku Wielopokoleniowym w miejscowości Chwałki, uczestniczyliśmy w imprezie prozdrowotnej „Bezpieczne Wakacje” w Szkole Podstawowej nr 3 w Sandomierzu im. Armii Krajowej w Sandomierzu oraz prowadziliśmy spotkania edukacyjne w celu przeprowadzenia edukacji dotyczącej bezpiecznych zachowań podczas wypoczynku letniego i zimowego. Omówiono: zasady bezpieczeństwa podczas przebywania na słońcu/mrozie, spożywanie dostatecznej ilości płynów, podstawowe zasady higieny zwłaszcza mycie rąk, zasady bezpiecznego przechowywania artykułów spożywczych, mycie owoców i warzyw, jak się chronić przed ukąszeniami przez owady i kleszcze, profilaktyka używek oraz szkodliwości napojów energetyzujących. Prezentowano specjalne okulary: alkogoogle symulujące zachowania po spożyciu alkoholu oraz narkogoogle symulujące funkcjonowanie człowieka po zażyciu środków odurzających. Uczestnikom imprez plenerowych pracownicy PSSE udzielali informacji na tematy prozdrowotne m.in.: na temat chorób infekcyjnych, zasadach bezpiecznego grzybobrania, chorób odkleszczowych, szkodliwości używek i energetyków oraz propagowano bezpieczne zachowania podczas wakacji. Osobom zainteresowanym rozdawano materiały edukacyjne a dzieci miały do dyspozycji kolorowanki, i drobna gadżety.

Prowadzono dystrybucję materiałów edukacyjnych dla uczestników wypoczynku letniego/zimowego, uczestników imprez plenerowych, placówek oświatowo-wychowawczych, świetlic środowiskowych, domów kultury, bibliotek. Materiały edukacyjne dotyczyły głównie zasad zdrowego stylu życia, bezpieczeństwa podczas wakacji, profilaktyki chorób zakaźnych i pokarmowych, profilaktyki UV, zasad bezpieczeństwa podczas upału/mrozu, profilaktyki chorób odkleszczowych, zasad bezpiecznego grzybobrania, profilaktyki HIV/AIDS, profilaktyki uzależnień, profilaktyki palenia tytoniu w tym e-papierosów oraz szkodliwości tzw. „energetyków”. W budynku PSSE przygotowano gazetkę tematyczną dla interesantów oraz zamieszczano informacje w mediach społecznościowych.

Promocja szczepień ochronnych

W celu przeprowadzenia edukacji na temat profilaktyki szczepień ochronnych pracownicy Sekcji Nadzoru Przeciwepidemicznego Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Sandomierzu przedstawili prezentację pt: „SZCZEPIENIA OCHRONNE NAJLEPSZĄ METODĄ PROFILAKTYKI CHOROÓB ZAKAŹNYCH”. Zorganizowano stoiska informacyjno-edukacyjne, gdzie uczniowie mogli skorzystać z materiałów edukacyjnych dotyczących szczepień ochronnych i zadać pytania dotyczące profilaktyki poprzez sztuczne uodpornienie bierne.

W czasie imprez plenerowych prowadzono rozmowy indywidualne oraz przekazywano materiały edukacyjne na temat szczepień ochronnych osobom zainteresowanym. Na stronie internetowej przekierowywano informacje z Głównego inspektoratu sanitarnego na temat szczepień ochronnych, przygotowano gazetkę tematyczną w budynku PSSE.

Promocja zdrowia

W roku 2023 szczególny nacisk kładziono na informowanie dzieci i młodzieży na temat szkodliwości spożywania napojów energetyzujących. Organizowano spotkania edukacyjne w szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Podczas spotkań uczniowie dowiedzieli się, że w napojach energetyzujących znajduje się duża ilość cukru a kofeina i guarana to substancje, które nie są zalecane dla młodych organizmów. Informacje zamieszczono na stronie internetowej PSSE i mediach społecznościowych.

Profilaktyka „dopalaczy” (środków zastępczych).

W ramach profilaktyki „dopalaczy” w dniu 20 września 2023 r. w Hali Widowiskowo-Sportowej w Sandomierzu odbyła się konferencja poświęcona profilaktyce uzależnień pt. „Profilaktyka uzależnień od substancji psychoaktywnych – temat zawsze aktualny”. Konferencja skierowana była do nauczycieli, wychowawców, pedagogów, psychologów z terenu działalności Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w Sandomierzu, Opatowie, Staszowie. Organizatorami konferencji byli: Świętokrzyski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny, Świętokrzyskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach.

W dniu 8 listopada 2023 r. w Zespole Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich im. Komisji Edukacji Narodowej w Sandomierzu odbyła się III Powiatowa Konferencja Profilaktyki Zdrowotnej pt: „Depresja dzieci i młodzieży oraz współpraca na linii rodzic-szkoła”.

Podczas konferencji omówione zostały niezwykle trudne tematy:

- Depresja dzieci i młodzieży – interwencyjna rola szkoły oraz współpraca na linii rodzic - szkoła w rozwiązywaniu problemów.
- Odmienność w funkcjonowaniu mózgu nastolatka.
- Problemy współczesnego nastolatka.
- Problemy z uzależnieniem od komputera i telefonu.
- Profilaktyka zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży.

Organizatorami konferencji było: Starostwo Powiatowe w Sandomierzu, współorganizatorami: Zespół Szkół Gastronomicznych i Hotelarskich w Sandomierzu, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Sandomierzu, Powiatowa Komenda Policji w Sandomierzu, Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Sandomierzu.

Prowadzono szereg spotkań edukacyjnych skierowanych do młodzieży szkół podstawowych i ponadpodstawowych, prowadzono kolportaż materiałów edukacyjnych oraz zamieszczano informacje na stronie internetowej PSSE i mediach społecznościowych.

Ponadto prowadzono następujące działania:

- Kampania informacyjna pt: „Wybieraj Bezpieczną Żywność”.
- Propagowano zdrowy styl życia.
- Propagowano zasady zdrowego odżywiania.
- Profilaktyka zatruc grzybami.
- Promocja higieny jamy ustnej.
- Profilaktyka chorób onkologicznych.
- Profilaktyka wszawicy.
- Profilaktyka chorób zakaźnych.
- Profilaktyka chorób odkleszczowych.
- Profilaktyka stosowania antybiotyków.

Wnioski:

W ramach prowadzonych działań kontynuowano realizację programów edukacyjnych o zasięgu ogólnopolskim i wojewódzkim. Publikowano informacje prozdrowotne w mediach społecznościowych www.gov.pl/web/psse-sandomierz współpracowano z placówkami oświatowo-wychowawczymi, opiekuńczo-wychowawczymi, samorządem lokalnym, podmiotami leczniczymi. Prowadzono kolportaż materiałów edukacyjnych, odbywały się spotkania edukacyjne oraz imprezy prozdrowotne.

Celem działań było propagowanie zasad zdrowego stylu życia, profilaktyka uzależnień, zapobieganie chorobom zakaźnym oraz przeciwdziałanie zagrożeniom zdrowotnym. Zachęcano do kształtowania pozytywnych zachowań prozdrowotnych wśród społeczności powiatu sandomierskiego. Uczestnicy prowadzonych działań edukacyjnych wyrażali chęć wprowadzania w codzienny schemat zasad zdrowego stylu życia.